

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม :

กรณีศึกษา เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์

อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

**THE POTENTIAL DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM :
A CASE STUDY OF KU KASING MUNICIPALITY, KASETVISAI
DISTRICT, ROI ET PROVINCE**

วิทยานิพนธ์

ของ

กรรณิการ์ สองเมือง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา

มิถุนายน 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สท

๖๑

คณะกรรมการควบคุม และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ
กรรณิการ์ สองเมือง แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

..... ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์)

..... ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์)

..... ประธานสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส สว่างทัพ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

..... อธิการบดี
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลย ภูมิพันธุ์)
วันที่ 29 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด	
ผู้วิจัย	กรรณิการ์ สองเมือง	
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด	ปีที่พิมพ์ 2552

บทคัดย่อ

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ 2) ศึกษาศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ และ 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่หลากหลาย ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 ราย โดยมาจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม) และกลุ่มตัวแทนภาคเอกชน

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ขาดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ และขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยว จากการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวของเทศบาลกู่กาสิงห์ พบว่า จุดเด่นของเทศบาลกู่กาสิงห์ คือ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่วนจุดอ่อนอยู่ที่โครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่จะมาท่องเที่ยวที่เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ด้านโอกาสของเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ คือ จังหวัดร้อยเอ็ดมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยประกาศให้ปี 2551-2552 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวร้อยเอ็ด และด้านอุปสรรค คือ เจตคติของประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะ คนรุ่นใหม่ที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังอยู่ในระดับต่ำ

นอกจากนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยัง พบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลกาสิ่งห์ คือ การเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีกลยุทธ์ดังนี้ คือ 1) สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย 3) ระดมทรัพยากร ทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และ 4) ปลุกจิตสำนึกแก่เยาวชน คนรุ่นใหม่ในเทศบาลตำบลกาสิ่งห์ ให้มีการศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ของพื้นที่

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

TITLE	The Potential Development of Cultural Tourism : A Case Study of Ku Kasing Municipality , Kasetvisai District, Roi Et Province	
AUTHOR	Kanika Songmueang	
ADVISORS	Sathapon Mongkolsrisawat, Ph.D., Advisor Kriangsak Srisombut, Ed.D., Co-Advisor	
DEGREE	Master of Arts	MAJOR Development Strategy
UNIVERSITY	Roi Et Rajabhat University	YEAR 2008

ABSTRACT

The research aimed 1) to study the problems of cultural tourism at Ku Kasing Municipality; 2) to study the potential of Ku Kasing cultural tourism, and; 3) to develop the appropriate strategies for cultural-tourism management of Ku Kasing Municipality. Based on qualitative research, variety of methods were utilized in this study through document review, participatory observation, in-depth interview and focus groups. The 25 samples were selected as key informants from five group of data sources, comprised of community leaders, informal community leaders, government officers, executives from the private sector and tourists.

The results of the study found that the major problems were lack of participation from local people in the community, lack of strategic tourism plan, lack of adequate infrastructure and lack of budget for supporting tourism. According to SWOT analysis, Ku Kasing has substantial potential due to historical attractions and tradition. The weakness of its Ku Kasing poor infrastructure, has affected accessibility and satisfaction of tourists. Ku Kasing could provide opportunities for Roi Et provincial policy in terms of promoting tourism for Visit Roi Et Year 2008-2009 there would also be increased awareness of local people, especially the young generation participating in cultural tourism.

Finally, the study revealed that the appropriate guideline was community based cultural tourism. And the strategies to develop community based cultural tourism of KuKasing Municipality were as follows : 1) building partnership and networks for all organizations related to tourism; 2) improving infrastructure to satisfy target tourists; 3) mobilizing resources in and outside the community, and; 4) empowering local young people in Ku Kasing community, through learning about their traditions and historical attractions.

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส สว่างทัฬห ประธาน กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายชาญพัฒน์ ฤทธิบาล นายกเทศมนตรีกุ๊กกาสิงห์ นางจันทร์เพ็ญ พาสุข นักพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเทศบาลตำบลกุ๊กกาสิงห์ และผู้นำชุมชนทุกชุมชน ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี รวมถึงเพื่อนนักศึกษาสาขายุทธศาสตร์การพัฒนากุ๊กกาสิงห์ ที่ได้ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจในการศึกษาครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ประโยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์ และผู้มีส่วนในการสนับสนุน ให้กำลังใจในการศึกษาแก่ผู้วิจัยทุกท่าน

กรรณิการั สองเมือง

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส สว่างทัฬห ประธาน กรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้เอื้ออำนวยและประสานงานในการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นายชาญพัฒน์ ฤทธิบาล นายกเทศมนตรีกุ๊กกาสิงห์ นางจันทร์เพ็ญ พาสุข นักพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเทศบาลตำบลกุ๊กกาสิงห์ และผู้นำชุมชนทุกชุมชน ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี รวมถึงเพื่อนนักศึกษาสาขายุทธศาสตร์การพัฒนากุ๊กกาสิงห์ ที่ได้ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจในการศึกษาครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ประโยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์ และผู้มีส่วนในการสนับสนุน ให้กำลังใจในการศึกษาแก่ผู้วิจัยทุกท่าน

กรรณิการั สองเมือง

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
	ประกาศคุณูปการ.....	จ
	สารบัญ.....	ฉ
	สารบัญตาราง.....	ฅ
	สารบัญภาพประกอบ.....	ญ
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญการวิจัย.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	คำถามการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	6
	องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	13
	การท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด.....	18
	แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน.....	23
	ผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.....	28
	ทฤษฎีการจัดการเชิงดุลยภาพ.....	40
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
	ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	52
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
	การตรวจสอบ.....	59
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
	ความถูกต้องตรงประเด็น (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของผลการศึกษา.....	59
	สรุป.....	60
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
	บริบทชุมชน.....	62
	ประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน.....	80
	ประเด็นจุดอ่อนและอุปสรรคการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน.....	82
	ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน.....	82
	แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน.....	86
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	89
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	90
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
	สรุปผล.....	92
	อภิปรายผล.....	96
	ข้อเสนอแนะ.....	100
	บรรณานุกรม.....	103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	110
ภาคผนวก ข แนวคำถามเพื่อการวิจัย.....	113
ภาคผนวก ค บัญชีรายชื่อผู้ร่วมให้สัมภาษณ์และข้อมูลเทศบาล ตำบลกู่กาสิงห์.....	116
ภาคผนวก ง สรุปประเด็นการสัมภาษณ์	123
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	140

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	53
2 ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดการวิจัย.....	57
3 แสดงประเด็นปัญหาที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์.....	81

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว.....	18
2 องค์ประกอบการจัดการเชิงดุลยภาพ.....	41
3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	51
4 แสดงขั้นตอนการวิจัย.....	61
5 กู๋กาสิงห์.....	67
6 กู๋โพนระฆัง.....	68
7 สระน้ำรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสกรูด้วยศิลาแลง กู๋โพนระฆัง.....	68
8 กู๋โพนวิจิ.....	69
9 สระแก.....	70
10 แม่น้ำเสียวใหญ่.....	72
11 แปลงผักปลอดสารเคมีบ้านพ่อสม คำมณี.....	75
12 การกล่าวต้อนรับและบรรยาย.....	76
13 บรรยากาศอาหารเที่ยงแบบพื้นบ้าน.....	76
14 ขบวนนำเที่ยวชมวิถีชุมชน.....	77
15 นักท่องเที่ยวกับกู๋โพนระฆัง.....	77
16 บรรยากาศงานพาแลง.....	78
17 การแสดงตำนานกู๋กาสิงห์.....	78
18 นักท่องเที่ยวเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหม.....	79
19 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วม.....	88

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญการวิจัย

ประเทศไทยได้เริ่มให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมานานกว่า 40 ปี โดยมีวิสัยทัศน์ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศจึงมีการวางแผนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศขึ้นอย่างต่อเนื่องจนทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทยสูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่งติดต่อกันหลายปี แต่หลังเกิดการก่อวินาศกรรมอาคารเวิลด์เทรดเซนเตอร์ที่มหานครนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 นับเป็นวิกฤติการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวครั้งร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งที่สร้างความหวาดผวให้กับนักท่องเที่ยวทั่วโลกไม่กล้าเดินทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่ถือเป็นตลาดใหญ่และมีศักยภาพ ก็ลดจำนวนลงอย่างมาก (พรพรรณ ทิพสิงห์ และคนอื่น ๆ. 2548) ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันและการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก รวมทั้งภาวะราคาน้ำมันโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในภูมิภาคเอเชียล้วนส่งผลกระทบในทางลบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยทั้งสิ้น ทั้งรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวก็ลดลงอย่างเห็นได้ชัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรงจึงได้รณรงค์ส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวกันเองภายในประเทศคู่ขนานกับการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว โดยหลักการแล้วการส่งเสริมตลาดต่างประเทศมีเป้าประสงค์ในเชิงเศรษฐกิจ คือ การนำเข้าเงินตราต่างประเทศเป็นสำคัญ ส่วนการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศนั้นเน้นช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคที่สำคัญเป็นนโยบายที่ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ รู้จักรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมและมรดกของชาติ (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. 2549 : 18-19)

โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางกรอบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวประเทศไทย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2550-2554) เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเน้นตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพรวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัว และต่อสังคมโดยรวม จากรายงานของกองสถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเมื่อสิ้นปี 2550 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 14.46 ล้านคน สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นเงิน 547,782 ล้านบาท ส่วนตลาดในประเทศมีนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศเดินทางท่องเที่ยวในประเทศถึง 83.23 ล้านเที่ยว สามารถสร้างรายได้สูงถึง 380,417 ล้านบาท

จากรายงานแนวโน้มการท่องเที่ยวโลกในปี 2550 (World Travel Market WTM. อ้างใน กิตติพันธุ์ ภิญญา. 2551) ได้คาดการณ์ไว้ว่าในสหัสวรรษใหม่ กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นไปในลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมากขึ้น คือ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประมาณร้อยละ 10-15 ของนักท่องเที่ยวทั่วโลกซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้านนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นผู้มีการศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจดี เห็นความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องมีบริการระดับหรูหรา แต่อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นพิเศษของตน

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นแหล่งอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาช้านานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ดินแดนแห่งนี้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นโดยเฉพาะการเป็นแหล่งสืบค้นทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ อีกทั้งมีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่เก่าแก่ ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม แม้ว่าชาวอีสานจะประกอบด้วยกลุ่มชนหลายเผ่า เช่น เขมร ส่วย ย้อ ภูไท กะโล้ รวมทั้งไทยโคราช ซึ่งแต่ละเผ่าย่อมมีความแตกต่างกัน แต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ยึดมั่นในจารีตประเพณีที่เรียกว่า ฮีตบ้านครองเมือง และฮีตสิบสองคองสิบสี่ สอนให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันร่วมกิจกรรมสังคมและงานบุญกุศลเป็นประจำทำให้การใช้ชีวิตร่วมกันมีความสงบสุขตลอดมา รวมทั้งมีงานศิลปะที่โดดเด่นมากมาย เช่น ผ้าไหมลายสวยผ้าฝ้ายทอมือ ข้าวของเครื่องใช้เครื่องจักสานตลอดจนเครื่องปั้นดินเผาที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ด้วยเหตุนี้ภาคอีสานจึงเป็นแหล่งอารยธรรมที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และทางวัฒนธรรมเป็นเสน่ห์มัดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนอีสานอย่างต่อเนื่องเพื่อสัมผัสกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานทั้งในด้านประเพณีวัฒนธรรม เช่น งานบุญผะเหวด บุญบั้งไฟ วัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับข้าว การทำเกลือ การทอผ้าไหม ทุงกุลาร้องไห้ กู่พระโกนา กู่กาสิงห์ เป็นต้น ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาเยือนร้อยเอ็ดเพิ่มขึ้นอย่างมาก จากสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2546-2550 จังหวัดร้อยเอ็ดมีนักท่องเที่ยวเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.93 โดยในปี 2550 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยมาเยือนร้อยเอ็ด 716,524 คน และเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติถึง 6,852 คน ดังนั้นจังหวัดร้อยเอ็ดจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในสามยุทธศาสตร์หลักของจังหวัด และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภูมิภาคอีสานตอนกลาง เฉพาะพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัยก็เป็นอำเภอหนึ่งที่ทางจังหวัดร้อยเอ็ดกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดร้อยเอ็ด จากวิสัยทัศน์ “มุ่งเป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายข้าวหอมมะลิชั้นดีสุดลาดโลก ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาคุณภาพฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน” ด้วยเหตุผลดังกล่าวเหล่านี้ ล้วนเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึง การพัฒนา

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นในด้านวัฒนธรรมของชุมชนเอง และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศให้มากขึ้น การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชน เขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์

คำถามการวิจัย

มีวิธีการอย่างไรในการพัฒนาศักยภาพของ ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ให้เติบโตอย่างยั่งยืน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกู่กาสิงห์ บ้านหนองเมืองแสน บ้านกู่น้อย บ้านหนองอีดำ และบ้านหนองลิ้ม
2. กลุ่มเป้าหมาย คือ เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับกลุ่ม หรือบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จำนวน 25 คน ดังนี้

2.1 กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ความหลากหลายข้อมูลด้านการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล

2.2 กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง ตัวแทน Home Stay ผู้แทนกลุ่มพิธีกรรมผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่ม OTOP ผู้นำกลุ่มนักดนตรีพื้นเมือง และกลุ่มเยาวชน จำนวน 5 คน

2.3 กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลชุมชน ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล วัฒนธรรม เทศบาลตำบลกุกาสิงห์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับเทศบาล จำนวน 5 คน

2.4 กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม) หมายถึง ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ จำนวน 5 คน

2.5 กลุ่มที่ 5 ตัวแทนภาคเอกชน หมายถึง ผู้ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ทรงคุณวุฒิ วัฒนธรรม จังหวัดร้อยเอ็ด ตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว และชมรมสื่อสร้างสรรค์ จำนวน 5 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ให้ความหมายศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา เรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ไว้ดังนี้

1. ปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ข้อขัดข้อง ข้อจำกัด ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตั้งแต่รูปแบบการท่องเที่ยว ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ การจัดการและองค์ความรู้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่ทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ความพร้อมหรือขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยความตั้งใจ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ด้านบุคลากร ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านที่พัก ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบหรือนโยบายที่จะเป็นแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับชุมชน

4. ชุมชน หมายถึง ชุมชนเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

5. เทศบาล หมายถึง เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
6. ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
7. ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง ตัวแทน Home Stay ผู้แทนกลุ่มพิธีกรรมผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่ม OTOP ผู้นำกลุ่มนักดนตรีพื้นเมือง และกลุ่มเยาวชน ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
8. เจ้าหน้าที่รัฐ หมายถึง นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล วัฒนธรรมเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับเทศบาล ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
9. วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ทำขึ้น สร้างขึ้น คิดขึ้น เพื่อใช้ในการดำรงอยู่ สืบทอดและพัฒนาสังคมตนเอง
10. การจัดการ หมายถึง กระบวนการประสานบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย
11. การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่ง เป็นการชั่วคราวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจศึกษาหาความรู้ หรือด้วยวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหารายได้
12. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกู่กาสิงห์ หมายถึง เป็นการเดินทางท่องเที่ยวชื่นชมและศึกษาวัฒนธรรมประเพณีที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวนั้น บนพื้นฐานของการมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น การเที่ยวชมประเพณีพื้นบ้าน และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตลอดจนแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
3. การท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน
5. ผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
6. ทฤษฎีการจัดการเชิงดุลยภาพ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ธรรมชาติของวัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์สังคมผู้มีวัฒนธรรมเป็นประหนึ่งเครื่องมือที่ใช้หาประโยชน์จากธรรมชาติแวดล้อม วัฒนธรรมจึงช่วยให้มนุษย์สร้างสรรค์สังคมได้อย่างมีพัฒนาการ จากสภาพสังคมของผู้ที่ยังชีพด้วยการหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติมาเป็นการผลิตอาหารได้เองเพื่อเลี้ยงดูประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นในเวลาต่อมา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545 : 253) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่าวัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างเพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม วัฒนธรรมจึงมีความหมายครอบคลุมแบบแผนการดำเนินชีวิตทุกแง่มุม พิจารณาจากทัศนะของการยังชีพแล้ว อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นตั้งอุปกรณ์ที่มนุษย์ใช้ปรับตัวเพื่อความอยู่รอด เห็นได้ชัดจากกรณีของผู้ที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก เช่น สังคมของผู้หาของป่าล่าสัตว์ที่ได้คิดค้นและทำเครื่องใช้ไม้สอยเพื่อจัดหาปัจจัยสี่เป็นพื้นฐานแห่งชีวิต ตามนัยนี้วัฒนธรรมจึงเป็นภูมิปัญญาที่คนรุ่นลูกรุ่นหลานได้สืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ การเรียนรู้มักเริ่มต้นอย่างไม่เป็นทางการโดยผ่านการกระทำของคนในครอบครัวและวงศัวาน ส่วนการเข้ารับการศึกษาวิชาชีพระดับมัธยมศึกษาและมัธยมศึกษาจากผู้รู้และสถาบันเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ ดังนั้น ในปัจจุบันได้มีการนำสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์ในเชิงการท่องเที่ยว จึงกลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่าเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออก ซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน ดังนั้นวัฒนธรรมไทย คือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกรองร ปรับปรุง แก้ไข จนถือกันว่าเป็นสิ่งดีงามเหมาะสม กับสภาพแวดล้อม และได้ใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาในสังคมวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีตหรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับ และยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติ ปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ย่อมทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม การจะรักษาวัฒนธรรมเดิมไว้จึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัยวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบ บทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป หากว่าความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ก็สมควรให้กลุ่มชนทั้งหลายมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน สภาพความแตกต่างเช่นนี้เป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม วัฒนธรรม คือ วิถีแห่งชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวม ที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้เอาอย่างกันได้วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็นความรู้สึกความประพฤติและกิริยาอาการหรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ในส่วน รวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็น ภาษาศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบประเพณี เป็นต้น วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญอกงาม

นิคม จารุมณี (2544 : 1-2) อธิบายว่าการท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวางเพราะมิได้หมายความแต่เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเรีงรมย์ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องนับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นกิจกรรมรายใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกวันนี้ เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกหากเทียบกับธุรกิจอื่น ๆ ด้วยกัน ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. การเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 ; อ้างถึงใน รติ เห่งจัน. 2548 : 9) ซึ่งกล่าวว่า การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวต้องไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือการไปอยู่ประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างต่อไปนี้

1. เพื่อพักผ่อนในวันหยุด
2. เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา
3. เพื่อการศึกษา
4. เพื่อการกีฬาและบันเทิง
5. เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ
6. เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร

ดังนั้น การท่องเที่ยวเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง เพราะมิได้หมายความแต่เฉพาะการเดินทาง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเรีงรมย์ ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา ตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การที่ผู้คนเดินทางจากที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิต รวมถึงศิลปวัฒนธรรม ศิลปวัตถุต่างๆ

คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มนุษย์สร้างวัฒนธรรมสืบต่อกันมาเป็นระแยะเวลานับพันปี วัฒนธรรมย่อมมีความซับซ้อนจากการสะสมปัญหาของยุคสมัยต่างๆ ฉะนั้นก่อนจะกระทำใดๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมจำเป็นต้องพิจารณาลักษณะสำคัญๆ 3 ประการของวัฒนธรรม ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545 : 253-254)

1. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นองค์รวม ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ซึ่งสัมพันธ์กัน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ข้างต้น นักสังคมศาสตร์ได้จัดแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1) วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับครอบครัวและเครือญาติ 2) แบบแผนการทำมาหากิน 3) การจัดระเบียบทางการเมืองการปกครอง และ 4) เรื่องราวของศาสนา ความเชื่อ ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมเช่นนี้เป็นสิ่งสากลที่พบได้ในสังคมมนุษย์ทุกแห่งหน องค์ประกอบพื้นฐานของวัฒนธรรมที่กล่าวมาล้วนเกี่ยวข้องต่อกันอยู่เสมอการที่องค์ประกอบส่วนหนึ่งส่วนใด

ไม่ทำหน้าที่เกื้อหนุนกับองค์ประกอบอื่นย่อมส่งผลกระทบระบบใหญ่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้สภาพเช่นนี้มีนัยว่าการแยกส่วนกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดในวัฒนธรรมจะนำมาซึ่งความสับสนและความขัดแย้ง บทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วนของวัฒนธรรมมีต่อกันจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษดังจะอธิบายได้จากประเพณีการแห่งนางแมวและงานบุญบั้งไฟที่จัดขึ้นมาเพื่อหวังความสมบูรณ์จากดินฟ้าอากาศ ขณะที่การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในเทศกาลสงกรานต์หรือการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ ในเทศกาลตรุษจีนก็สัมพันธ์กับการกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกในวงศ์ตระกูล

2. วัฒนธรรมแต่ละแห่งดังมีความหมายเป็นเฉพาะของตน ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมมีเหตุผลต่อการแสดงออกในวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมานั้นนาน จึงสามารถอธิบายได้ประเพณีการลุยไฟในเทศกาลกินเจของชาวจีนที่จังหวัดกระบี่และจังหวัดภูเก็ต การไหว้ผีตะกวดของชาวเขมร จังหวัดสุรินทร์ และการรำผีมอญของชาวมอญในจังหวัดต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างไรต่อการคงอยู่ของกลุ่มตน

3. วัฒนธรรมเกิดจากการลอกเลียนแบบอย่างที่มีมาก่อนหน้า คนชั้นหลังจะปรับเปลี่ยนรูปแบบวัฒนธรรมที่รับมาที่ให้กับเงื่อนไขตามยุคสมัยของตน การเปลี่ยนแปลงและการสืบเนื่องของวัฒนธรรมจึงเป็นปรากฏการณ์สากล เช่น รูปลักษณ์ของอักษรไทยที่ใช้ในปัจจุบันจึงแตกต่างไปจากอักษรไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหงบ้าง ขณะที่อาหารการกิน บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรคย่อมมีความหลากหลายกว่าแต่ก่อนเป็นธรรมดา

หลักการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กระแสของการพัฒนาทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมวัฒนธรรมที่ทั่วโลกกำลังเคลื่อนไหวเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ของทรัพยากรทั้งหลายอย่างรู้คุณค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คน ก็คือ การพัฒนาแบบยั่งยืน วิฤตเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาเป็นบทเรียนและแรงบันดาลใจให้สังคมต้องกลับมาพิจารณาปรัชญาการทำมาหากินด้วยการพึ่งพาตนเองเป็นหลักอันเป็นปฐมบทที่น่าจะนำไปสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน การพัฒนากระแสใหม่นี้มีสาระสำคัญ ๆ ที่พอสรุปได้ 3 ประการ คือ (ชนัญ วงษ์วิภาค. 2547 : 86)

1. การพัฒนาที่คงรักษาขบวนการทางนิเวศน์ที่เป็นหลัก ๆ เอาไว้และเป็นระบบที่สามารถพยุงสรรพสิ่งมีชีวิตทั้งหลายไว้
2. การพัฒนาแนวนี้ต้องรักษาความหลากหลายของสรรพสิ่งมีชีวิตสายพันธุ์ต่าง ๆ ไว้
3. จะต้องบังเกิดความมั่นคงในการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศน์ได้อย่างถาวร

เพื่อให้เกิดผลที่จะสนองตอบความต้องการของโลกปัจจุบันและโลกในอนาคต ผู้คนในท้องถิ่นต่างต้นต้วที่จะนำมรดกภูมิปัญญาไทยกลับมาใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ก็คือ การกระทำทั้งหลายจะอยู่ในวิถีของธรรมชาติ โดยทั่วไปการนำพาชีวิตให้ดำเนินไปตาม ธรรมชาติก็เป็นสิ่งที่น่าปรารถนาอยู่แล้ว เห็นได้ชัดจากการโฆษณาสินค้าเพื่อความงามอย่าง ธรรมชาติ การผลิตบรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ และการทำโครงการบ้านจัดสรรท่ามกลางขุนเขา ที่รายล้อมด้วยแมกไม้และสายธาร ในแง่ของการเกษตรได้มีการเสนอทางเลือกไว้หลายรูปแบบ เช่น เกษตรพอเพียง เกษตรผสมผสาน วนเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืน สารสำคัญของ เกษตรกรรมทางเลือกดังกล่าว คือ การให้คนอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ ซึ่งก็เป็นแบบแผนของภูมิ ปัญญาที่มีมาแต่เดิม ในส่วนของปัจจัยสี่ ที่ได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาบนพื้นฐานของแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืน ก็มีการตื่นตัวพอสมควร การที่เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นสิ่งแสดงเอกลักษณ์ ซึ่งภูมิปัญญาในเรื่องนี้ได้รับการดูแลและให้ความสำคัญกันมาทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในช่วง ที่ต้องการรวมพลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะพบว่า มีการรณรงค์ให้ผู้คนนุ่งห่มเสื้อผ้าที่ผลิต ในประเทศ

กรอบแนวคิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ผ่านมาการจัดการ ทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการโดยเฉพาะ กรมศิลปากรมีหน้าที่ดูแลมรดกทางวัฒนธรรมทั้งหลาย เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ จารึกเอกสาร หนังสือโบราณและสมุดข่อย เพื่อความสะดวกและประโยชน์ต่อการศึกษาหาความรู้ และความเพลิดเพลิน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มักมีข้อมูลเอกสาร งานวิจัยและเจ้าหน้าที่คอยให้บริการข้อมูลความเป็นมาตามยุคสมัยของมรดก ทางวัฒนธรรม ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่โดยตรงต่องานด้านศิลปะและวัฒนธรรม กรมศิลปากรโดยสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้กำหนดระบบการบริหาร และการจัดการวัฒนธรรม เพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐาน นอกจากกรมศิลปากรแล้ว การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทยก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทต่อการกำหนดนโยบายหลักของการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้อย่างชัดเจน แต่่นโยบายดังกล่าวก็เป็นเรื่องของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีจุดเน้นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรทางธรรมชาติมากกว่า การสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่เข้าข่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การสนับสนุนด้านการวิจัย เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูงานเทศกาลและประเพณีที่เกี่ยวข้อง ในประเทศไทย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2545 : 291)

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาล้วนแต่ เป็นแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน กระนั้นเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ การขยายผลของ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ชัดเจน จะต้องกระทำให้อยู่ในกรอบของแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นองค์รวม
2. ความหมายของวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่น
3. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นองค์รวม ฉะนั้น

ทุกส่วนที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นภาพรวมของวัฒนธรรมย่อมมีความสัมพันธ์กัน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องให้อยู่ในกรอบของ “ความมีใจเป็นกลาง” ว่าผู้คนในแต่ละท้องถิ่นต่างก็มีเหตุผลในการกระทำของตน ขณะเดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็ควรจะต้องตระหนักว่า วัฒนธรรมที่ไม่ใช้วัตถุจะมีความอ่อนไหวและเปราะบางกว่าวัตถุสิ่งทั้งหลาย พิธีประเพณีบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะที่ไม่อาจนำออกมาจัดแสดงเพื่อความรื่นเริงได้ จะนำไปเพื่อแสดงผ่านวิถีชีวิต และเมื่อถึงวาระที่จะต้องทำเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเกิดการขยายตัว สถานที่ท่องเที่ยวจึงเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหลักที่สำคัญยิ่ง ดังนั้นจึงมีการจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้มากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก โดยสามารถจำแนกประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยใช้เกณฑ์ลักษณะคุณค่าและความสนใจของนักท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (ศรีธัญญา วรากุลวิทย์. 2546 : 191)

1. ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทะเลสาบ เป็นต้น
2. ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานหรือศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา เช่น วัด ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง อนุสรณ์สถาน เป็นต้น
3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีหรือกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในลักษณะของพิธี งานประเพณี วิถีชีวิต เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังสามารถจำแนกด้วยเกณฑ์ตามพื้นที่และลักษณะของทรัพยากร (จิราภรณ์ อัมพรพรตต์. 2549) สามารถจำแนกได้ 3 ประเภทดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นผู้ใช้ประโยชน์ (User oriented areas) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ชุมชน การเข้าถึงเพื่อประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงจะกระทำได้สะดวก เพราะมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ขึ้นมารองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์และสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างเต็มรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่จะสร้างขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมเฉพาะอย่าง เช่น สนามกีฬา สวนสนุก สนามเด็กเล่น เป็นต้น
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวกึ่งธรรมชาติ (Intermediate areas) มักตั้งห่างจากชุมชน แต่มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เปิดโอกาสให้เดินทางเข้าถึงได้สะดวก เช่น รีสอร์ท อุทยานวนอุทยาน เป็นต้น

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ (Resource based areas) มีลักษณะเด่น คือ ความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่า เช่น การดูนกและเดินป่า ความหลากหลายของกิจกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานของทรัพยากรเป็นหลัก

นอกจากนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังสามารถจำแนกตามหลักของสิ่งแวดล้อมได้เป็น 2 ประเภท คือ (ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. 2547)

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีความสวยงามแปลกตา เช่น ชายหาด น้ำตก ถ้ำ หินงอก หินย้อย ภูเขา เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อประโยชน์ด้านการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน จรรโลงใจ ประกอบศาสนกิจ การค้า การพักผ่อนหย่อนใจ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศูนย์การค้า พิธีกรรม งานประเพณี เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นทรัพยากรที่ก่อตัวขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาอันยาวนานนับร้อยล้านปีหรือมากกว่านั้น อาศัยกระบวนการทางธรรมชาติในการสร้างความหลากหลาย เช่น เทือกเขา น้ำตก ทะเลสาบ เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อกิจกรรมการดำเนินชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังนี้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวรูปธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นสามารถจับต้องได้ มีความสำคัญต่อวิถีชีวิต เช่น วัด โบสถ์ วิหาร โรงแรม โรงเรียน ตลาด พระราชวัง ท่าเรือ โบราณสถานรวมถึงสิ่งประดิษฐ์ เช่น รถไฟ รถไฟฟ้า โบราณวัตถุ เป็นต้น และทรัพยากรการท่องเที่ยวนามธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นไม่สามารถจับต้องได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจรรโลงใจและสังคม ได้รับการพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเจริญของสังคมและวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย การกิน ภาษา พิธีกรรม งานประเพณีต่างๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่าวัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The way of life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจรรยา และขนบธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจาก เอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวอย่าง แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่แก้ปัญหาค้นพบและตอบสนอง

ความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ เพราะองค์ประกอบนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นผลดีแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปด้วย กิจกรรมทางการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง คือ (วรรณ วรชานิช, 2539 : 19-23)

1. นักท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย สิ่งต่างๆ ดังนี้

1.1 ลักษณะของนักท่องเที่ยว จำแนกออกตามลักษณะของเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เชื้อชาติหรือสัญชาติ

1.2 การกระจายของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวจากทวีปต่างๆ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศมาก เช่น ยุโรป อเมริกา เอเชีย แอฟริกา และโอเชียเนีย

1.3 กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว เช่น การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อการประชุม การพักผ่อนหย่อนใจ การแข่งขันกีฬา การเจรจาธุรกิจ หรือเยี่ยมญาติ สำหรับประเทศไทยเดินทางเข้าประเทศมีจุดหมายหลายอย่าง เช่น ท่องเที่ยว ธุรกิจ ประชุม ปฏิบัติราชการและอื่น

1.4 ฤดูกาลท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในฤดูใดมาก ฤดูใดน้อย

1.5 ทักษะคตินักท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวมาอย่างไร

2. สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ เป็นสินค้าที่รวบรวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภททั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีอสังหาริมทรัพย์ สาธารณูปโภคต่างๆ สินค้าเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการต่างกัน เช่น

1) สินค้าการท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติมักมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ ตัวอย่างเช่น ชายหาด น้ำตก ภูเขา และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งต้นทุนในการจัดการและรักษาสินค้าท่องเที่ยวประเภทนี้จะสูง 2) ความปลอดภัยและสาธารณูปโภคเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสินค้าท่องเที่ยว สินค้าประเภทนี้ต้องใช้ทุนสูงมาก สิงคโปร์เป็นตัวอย่างที่ดีของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปราศจากการจูงใจแต่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ถึงปีละ 5 ล้านคน ความสำเร็จนี้เป็นผลมาจากการมีประสิทธิภาพของระบบสาธารณูปโภค เช่น การสื่อสาร โทรคมนาคม

ระบบการคมนาคม และการบริหารด้านสุขอนามัยสาธารณสุขและระบบความปลอดภัย

3) คนและวัฒนธรรมท้องถิ่นนับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ หลายอย่าง เช่น ประเภทที่ใช้ทุน แรงงาน หรือวัฒนธรรม แต่ผู้ผลิตสินค้าประเภทนี้อาจจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในบางกรณียังได้รับผลเสียจากการท่องเที่ยวอีกด้วย สินค้าประเภทนี้จะมีผู้ประกอบการทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ดังนั้นความเชื่อที่ว่า สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่ใช้แรงงานมาก จึงไม่เป็นจริงเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าการขายสินค้าท่องเที่ยวนั้นเน้นองค์ประกอบใดเป็นหลัก ในปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับตัวหรือแหล่งสินค้ามีพอสมควร แต่ความรู้เกี่ยวกับการจัดองค์กรของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตลอดจนผลกระทบของโครงสร้างองค์กรที่มีต่อการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในอุตสาหกรรมนับว่ายังจำกัด

สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว จะต้องเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวไปเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ (Attraction) เพราะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่างที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าต่างๆ ดังนี้

- 2.1 คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาบันทางการเมือง สถาบันทางการศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์ สิ่งก่อสร้างใหม่ๆ
- 2.2 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง และหัตถกรรมต่างๆ
- 2.3 ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพต่างๆ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก ทะเล ป่าไม้ สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น
- 2.4 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การแสดงต่างๆ สวนสนุก สวนสัตว์ ชีวิตยามราตรี เป็นต้น
- 2.5 ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศเย็นสบาย ไม้ร้อนจัด ไม้หนาวจัด

3. การคมนาคมขนส่ง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งในเรื่องการคมนาคมจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

- 3.1 รูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของการประกอบการ และตามความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 3.2 การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพการเดินทางสะดวก ปลอดภัย รวดเร็วและมีมาตรฐานดีอย่างน้อยแค่ไหน
- 3.3 การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง รูปแบบและมาตรฐานของการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะตลอดจนความสะดวกและความปลอดภัย

3.4 แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว พิจารณาว่า เป็นแบบใด เช่น แบบเป็นหมู่คณะกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ยานพาหนะที่ใช้เป็นส่วนตัวหรือของสาธารณะ

3.5 บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ในการใช้ยานพาหนะประเภทนั้นๆ เช่น สถานีขนส่ง หรือบริการต้นทาง ระหว่างทาง ปลายทาง

3.6 รูปแบบ หรือปัญหาการจราจร ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ กรุงเทพมหานคร เป็นปัญหาสำคัญทั้งต่อชาวกรุงเทพมหานคร และต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งประเทศคู่แข่งทางการท่องเที่ยวของไทยมักจะใช้ปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร เป็นเครื่องชี้ถึงข้อเสียทางการท่องเที่ยวของไทย

4. ข้อมูลข่าวสารและการบริการ

4.1 ข้อมูลและข่าวสารเป็นเอกสารเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่ และเอกสารแนะนำต่างๆ ตัวอย่างเช่น

4.1.1 การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น รายการเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดต่างๆ หรือฤดูกาลของการท่องเที่ยวแต่ละภาค เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แข่งเรือ เป็นต้น

4.1.2 การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ โดยเผยแพร่เอกสารการนำเที่ยวแก่ชุมชน

4.1.3 อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ เป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่สนใจในอาชีพการจ้ดนำเที่ยว และเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

4.1.4 รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว

4.1.5 จัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการเดินทางท่องเที่ยว

4.2 การบริการที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่ง คือ การบริการ ซึ่งจะประกอบด้วยบริการในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

4.2.1 ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม เกสเฮาส์ รีสอร์ท ที่พักแรมกลางแจ้ง บังกะโล สถานที่พักจะต้องสะอาด สะดวกสบาย ปลอดภัย ราคาเหมาะสมกับที่พักแต่ละประเภท การจัดระดับของโรงแรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก จะถูกจัดระดับโดยใช้สัญลักษณ์เป็นรูปดาว คือ ถ้าเป็นโรงแรมที่ระดับหรรหามีบริการยอดเยี่ยมจะให้สัญลักษณ์ 4-5 ดาว และลดหย่อนลงมาตามลำดับ สำหรับประเทศไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานการจัดระดับของโรงแรม หรือสถานที่พักที่เปิดบริการอยู่ในประเทศโดยใช้เกณฑ์ราคาห้องพักต่อคืนเป็นตัวกำหนดดังต่อไปนี้

- 1) โรงแรมระดับ 1 ราคาที่พักต่อห้อง / คืน 2,500 บาทขึ้นไป
- 2) โรงแรมระดับ 2 ราคาที่พักต่อห้อง / คืน 1,500-2,500 บาทขึ้นไป
- 3) โรงแรมระดับ 3 ราคาที่พักต่อห้อง / คืน ต่ำกว่า 1,500 บาท

แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและการแข่งขันกันค่อนข้างสูงในการให้บริการแก่แขก จึงเป็นผลให้ระดับราคาของห้องพักเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์

4.2.2 อาหารและเครื่องดื่ม คำนึงถึงในด้านคุณภาพ สะอาดถูกหลักอนามัย มีคุณค่าทางอาหารมีประโยชน์แก่ร่างกายและราคาไม่แพง ควรจะประกอบด้วยร้านอาหารประเภทต่างๆ เช่น ร้านอาหารประจำชาติต่างๆ ร้านอาหารพื้นเมือง ร้านอาหารทั่วๆ ไป ศูนย์อาหาร ร้านอาหารบริการเร่งด่วน ร้านขนม กาแฟและเครื่องดื่ม ตลอดจนร้านอาหารเคลื่อนที่ประเภท หาบเร่ รถเข็น เป็นต้น

4.2.3 ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง มีคุณค่าทางวัฒนธรรมควรได้รับการเก็บรักษา มีความสวยงามและราคาไม่แพง รวมทั้งบริการด้านการบรรจุหีบห่อด้วย

4.2.4 บริการด้านสถานที่จอดรถ ควรมีขนาดกว้างขวาง เข้าออกสะดวก ปลอดภัย และมีหลายบริเวณ

4.2.5 บริการด้านสถานที่และอุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย ควรจะมีทุกรูปแบบให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท และเหมาะสมกับสถานที่ เช่น สนามกีฬา สระว่ายน้ำ สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เป็นต้น

5. ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมือง

5.1 ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงมากที่สุด อาจจะทำได้หลายอย่าง เช่น

5.1.1 การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน

5.1.2 การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันและระมัดระวังตน เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ

5.1.3 กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

5.1.4 ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

5.1.5 จัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

5.2 การอำนวยความสะดวกในการเข้าเมือง ควรจะมีการอำนวยความสะดวกในเรื่องบริการการเข้าเมืองของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจตั้งแต่ก้าวแรกที่ได้เดินทางเข้าสู่ประเทศนั้น ๆ โดยให้ความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ระเบียบพิธีการเข้าเมือง เช่น การทำวีซ่า และศุลกากร

5.2.1 การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสาร

5.2.2 การบริการการขนส่งระหว่างท่าอากาศยาน หรือสถานีขนส่งกับที่พัก

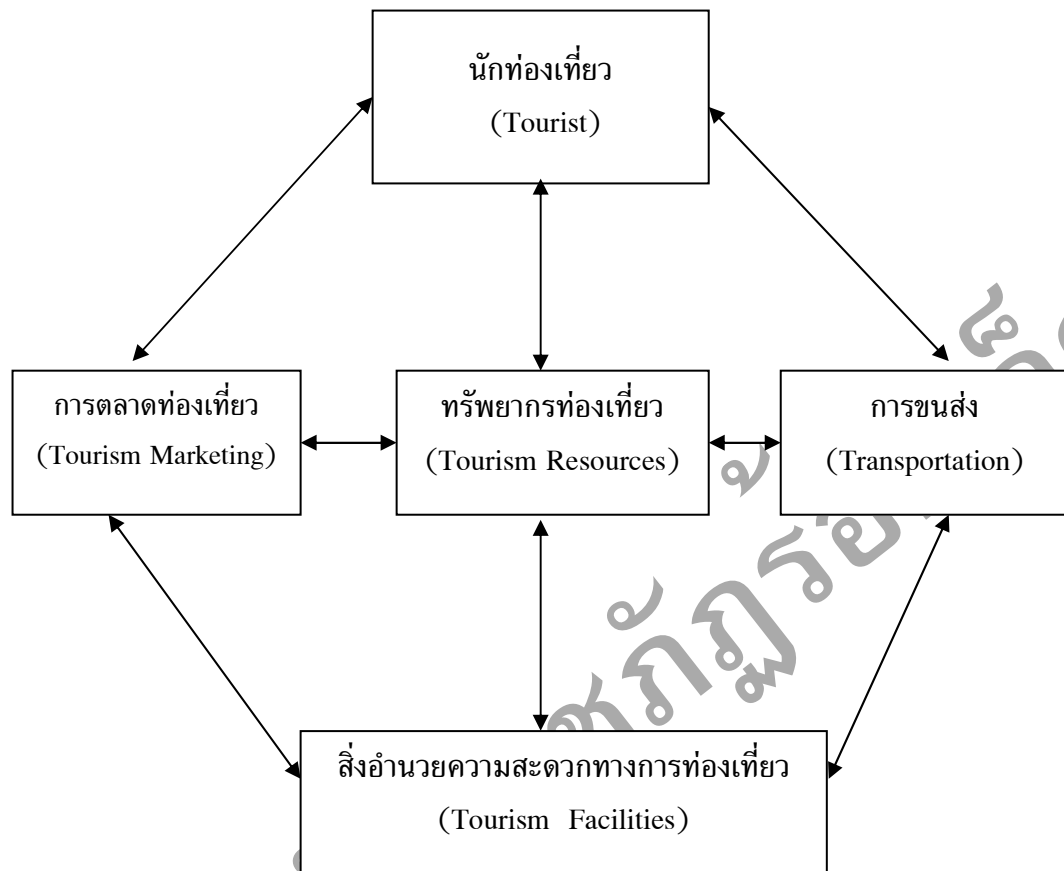
5.2.3 การอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่ง

และท่าอากาศยาน

6. องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดีไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการ รวมทั้งมีความปลอดภัยด้วย การประปา สะอาดถูกหลักอนามัย และมีปริมาณเพียงพอแก่การบริการ การสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร สะดวก รวดเร็ว และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล สถานพยาบาล และโรงพยาบาลต่าง ๆ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และคำรักษาพยาบาลอยู่ในอัตราที่ยุติธรรม

7. การสนับสนุนอื่นๆ เป็นการเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงินการธนาคาร ระเบียบต่างๆ สถานที่ศึกษาหรือแหล่งค้นคว้าทางด้านต่าง ๆ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีต่อกัน

จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 ; อ้างถึงใน รติ เห่งจัน. 2548 : 9) สรุปเป็นแผนภาพประกอบได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สรุปองค์ประกอบการท่องเที่ยวจะต้องประกอบด้วย นักท่องเที่ยว การขนส่ง การตลาดท่องเที่ยว ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ อันเป็นผลมาจากการที่จังหวัดร้อยเอ็ดไม่ได้เป็นเส้นทางผ่านที่สำคัญในเส้นทางท่องเที่ยวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบกับขีดจำกัดของการลงทุนด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีอยู่หลายปัจจัย เช่น การไม่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ขาดแหล่งโบราณสถานที่น่าสนใจ ประกอบกับประเพณีและวัฒนธรรมก็ไม่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเด่นชัด โดยสามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ดออกไปตามอำเภอต่างๆ ได้ ดังนี้

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด

1. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติร้อยเอ็ด

จัดตั้งขึ้นตามโครงการการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมืองเป็นสถานที่จัดแสดงและรวบรวมเรื่องราวความรู้ทุกด้านของ จังหวัด เดิมที่เดิยวนั้นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติร้อยเอ็ดจัดตั้งขึ้นตามดำริของท่านศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ในอันที่จะเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติศิลปหัตถกรรมอีสาน โดยเฉพาะผ้าไหม และผ้าพื้นเมือง ต่อมาเมื่อกรมศิลปกรมีนโยบายในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง จึงได้ทำการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาในการจัดแสดงให้ครอบคลุมข้อมูลเรื่องราวของจังหวัดทุกด้าน ทั้งด้านภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรณี โบราณคดี ประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ วิถีชีวิต ประเพณี และศิลปหัตถกรรม เริ่มโครงการจัดตั้งมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 ซึ่งเป็นปีที่ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารต่อเนื่อง มาจนกระทั่งปี 2540 จึงดำเนินการได้แล้วเสร็จสมบูรณ์ ประกอบด้วยงบประมาณด้านการจัดแสดงนิทรรศการถาวร ปรับสภาพภูมิทัศน์ติดตั้งระบบไฟฟ้าและระบบปรับอากาศ จัดทำห้องประชุมและนิทรรศการพิเศษ ปรับปรุงบ้านพักเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้เฉพาะการจัดแสดงได้มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ ระบบสารสนเทศ การทำหุ่นจำลองและฉากชีวิตต่างๆ เข้ามาประกอบการนำเสนอเรื่องราว ทำให้อาจกล่าวได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งในความดูแลของกรมศิลปากร

2. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด

เป็นสวนสาธารณะกลางเมือง อยู่หน้าศาลากลางจังหวัด เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2529 ตกแต่งบริเวณด้วยไม้ดอกไม้ประดับนานาพันธุ์และต้นไม้ยืนใหญ่เพื่อความร่มรื่น จุดเด่นของสวนแห่งนี้ อยู่ที่น้ำพุบริเวณใจกลางสวนที่พุ่งฉีดในระดับสูงมีหอนาฬิกากลางเมืองสีขาว สวยเด่นเป็นสง่าแก่เมืองร้อยเอ็ด มีอาคารอ่านหนังสือไว้สำหรับบริการประชาชน สถานที่แห่งนี้ใช้เป็นสถานที่จัดงานเทศกาลและพิธีการต่างๆ ของจังหวัด

3. วัดกลางมิ่งเมือง

ตั้งอยู่บนเนินในเมืองเป็นวัดเก่าแก่สันนิษฐานว่าสร้างก่อนตั้งเมืองร้อยเอ็ดส่วนอุโบสถสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย ในอดีตเคยใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาปัจจุบันเป็นสถานที่ศึกษาปริยัติธรรม และสถานที่สวดธรรมสถาน บริเวณผนังรอบอุโบสถมีลวดลายภาพวาดแสดงถึงพุทธประวัติ สวยงามและมีค่าทางศิลปะ

4. วัดบูรพาภิราม

อยู่ในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มีพระพุทธรูปปางประทานพรที่สูงที่สุดในประเทศไทย คือ พระพุทธรัตนมงกมลมหาบุณีสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กที่ฐานพระพุทธรูปองค์นี้เป็นห้องพิพิธภัณฑ์จำนวนหลายห้องความสูงขององค์พระวัดจากพระบาทถึงยอดเศศสูงถึง 59 เมตร 20 เซนติเมตร

5. บึงปลาญชัย

ตั้งอยู่บริเวณกลางเมืองร้อยเอ็ดอยู่ในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดถือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด มีลักษณะเป็นเกาะอยู่กลางบึงน้ำขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 2 แสนตารางเมตร เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตกแต่งเป็นสวนดอกไม้ขนาดใหญ่ มีพันธุ์ไม้ต่างๆ รมรื่นและในบึงน้ำมีปลาชนิดต่างๆ หลายพันธุ์มากมายมีเรือสำหรับให้ประชาชนได้พายเล่นในบึง

6. วัดสระทอง

ตั้งอยู่ในตัวเมืองเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญรอดพระสังกัจจายน์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่ชาวร้อยเอ็ดเคารพสักการะสร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ เมื่อปี พ.ศ. 2325 พระยาขัตติยะวงษา (ท้าวธน) ซึ่งเป็นเจ้าเมืองร้อยเอ็ดคนแรกได้พบพระองค์นี้ เห็นว่ามีความเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์มาก จึงได้นำมาประดิษฐานที่วัดสระทองและยกให้เป็นพระคู่บ้านคู่เมือง ในอดีตข้าราชการทุกคนต้องมาสาบานตนต่อหน้าหลวงพ่อบุญรอดว่าจะซื่อสัตย์ต่อบ้านเมืองเป็นประจำทุกปี

7. สถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ

เป็นอาคารที่รวบรวมพันธุ์สัตว์น้ำจัดท้องถิ่น ที่อาศัยในแหล่งน้ำต่างๆ ของภาคอีสาน แสดงพัฒนาการความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำจัด เป็นแหล่งค้นคว้าความรู้ ตลอดจนศึกษาวิธีการแพร่พันธุ์ และสร้างจิตสำนึกตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ และสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ในกลางเมืองร้อยเอ็ด ระหว่างบึงปลาญชัยและวัดบึงพระลานชัย

8. สวนสาธารณะพุทธประวัติ เวสสันดรชาดก

ตั้งอยู่บ้านน้อยหัวฝาย หมู่ที่ 8 ตำบลรอบเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด (เริ่มก่อสร้างปี 2545) สร้างขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ ของจังหวัดร้อยเอ็ดในอนาคต เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และพักผ่อน ออกกำลังกายของประชาชน พื้นที่สวนห้อมล้อมด้วยบึงขนาดใหญ่ ประกอบด้วยรูปหล่อสวยงามของ พระเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์งบประมาณจำนวน 28,700,000 บาท โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้ดำเนินการ

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอรวิชัยบุรี

ปราสาทคู หรือปราสาทหนองคู ตำบลมะฮี อำเภอรวิชัยบุรี หรือสายร้อยเอ็ด-โพนทอง ประมาณ 8 กิโลเมตร มีทางแยกด้านขวามือ เข้าปราสาทคูประมาณ 1 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายอีกครั้งเข้าวัดศรีรัตนารามปราสาทคูตั้งอยู่ในวัดปราสาทคูเป็นกลุ่มอาคารที่มีลักษณะแบบเดียวกันกับอาคารที่เชื่อกันว่า คือ อโรคยศาล ตามที่ปรากฏในจารึกปราสาทตาพรหมอันประกอบด้วยปราสาทประธาน บรรณาลัย กำแพงพร้อมซุ้มประตูและสระน้ำนอกกำแพง โดยทั่วไปนับว่าคงสภาพเดิมพอควรโดยเฉพาะปราสาทประธานชั้นหลังคาคงเหลือ 3 ชั้น และมีฐานบัวยอดปราสาทอยู่ตอนบนอาคารอื่นๆ แม้หักพังแต่ทางวัดก็ได้จัดบริเวณให้ดูร่มรื่นสะอาด

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเกษตรวิสัย

กู่กาสิงห์ ตั้งอยู่ที่บ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย การเดินทางจากจังหวัดร้อยเอ็ด มาตามทางหลวงสาย 215 ผ่านอำเภอเมืองสรวง ผ่านอำเภอสุวรรณภูมิ เข้าทางสาย 214 หรือทางไปจังหวัดสุรินทร์จนถึงบ้านกู่พระโกนาเลี้ยวขวาทางสายกู่กาสิงห์เมืองบัว ซึ่งอยู่ตรงข้ามถนนหน้ากู่พระโกนาไปตามเส้นทางแล้วเลี้ยวซ้ายอีกครั้งเข้าบ้านดงยาง กู่กาสิงห์ตั้งอยู่ด้านขวามือภายในวัดชื่อเดียวกันหรืออีกเส้นทางที่สะดวกกว่าก็คือ มาจากอำเภอเกษตรวิสัยมุ่งสู่อำเภอสุวรรณภูมิ ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร ก็จะเห็นป้ายชี้ทางบอกเลี้ยวขวาเข้าไปยังกู่กาสิงห์อีก 13 กิโลเมตร ก็จะถึงกู่กาสิงห์ ซึ่งตั้งอยู่ด้านซ้ายมือส่วนฐานขององค์ปราสาทก่อด้วยศิลาทรายยังคงปรากฏลดหลาดลยสลักเป็นชั้นเป็นแนว เช่น ลายกลีบบัว และลายกนกผนังก่ออิฐที่ห้องในสุดหรือส่วนครรภคฤหะนอกจากนี้ได้ค้นพบศิวิลิ่งค์ ซึ่งเป็นตัวแทนของเทพสูงสุด (พระอิศวร) และความอุดมสมบูรณ์ตามลัทธิความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไศวนิกายและยังพบทับหลังอีกหลายชิ้น ชิ้นหนึ่งสลักเป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณในซุ้มเรือนแก้วโดยยืนอยู่เหนือกาล ซึ่งมีมือยึดจับท่อนพวงมาลัยอีกทีหนึ่งและยังได้พบซุ้มหน้าบันสลักเป็นภาพพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณท่ามกลางลายก้านขดอีกด้วยส่วนปราสาทอีกสององค์ที่ขนาบนั้นมีขนาดและลักษณะเดียวกันฐานก่อด้วยศิลาทรายผนังก่ออิฐมีประตูเพียงด้านหน้าภายในมีแท่นรูปเคารพวางอยู่จากลดหลาดลยของศิลปกรรมแบบแผนผังและโบราณวัตถุที่พบแสดงให้เห็นว่ากู่กาสิงห์เป็นแบบศิลปะเขมรที่เรียกว่าแบบบาปวนอายุราว พ.ศ. 1560 – 1630 เพื่อเป็นเทวสถานอุทิศถวายแด่พระอิศวรเทพเจ้าสูงสุดองค์หนึ่งในศาสนาพราหมณ์

ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นทุ่งกว้างใหญ่ของภาคอีสาน มีพื้นที่กว้างประมาณ 2 ล้านไร่ มีอาณาเขตครอบคลุมถึง 5 จังหวัด คือ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดยโสธร สาเหตุที่ทุ่งกว้างแห่งนี้ได้ชื่อว่าทุ่งกุลาร้องไห้นั้นก็ด้วยมีเรื่องเล่ากันว่า พวกกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นพวกที่เดินทางค้าขายระหว่างเมืองต่างๆ ในสมัยโบราณได้ชื่อว่าเป็นนักต่อสู้ คือ มีความเข้มแข็ง อดทนเป็นเยี่ยม แต่เมื่อพวกเขาเดินทางมาถึงทุ่งนี้ ได้รับความทุกข์ยากเป็นอันมากจนถึงกับร้องไห้เพราะตลอดทุ่งนี้ไม่มีน้ำหรือต้นไม้ใหญ่เลยฤดูแล้งแผ่นดินก็แห้งแตกเป็นระแหงปัจจุบันทุ่งกว้างใหญ่นี้ ได้รับการพัฒนาจากส่วนราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ บางแห่งก็ทำการเกษตรกรรม จนกลายเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่ใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน หรือบางแห่งก็ใช้เป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ซึ่งนับแต่จะมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นเรื่อย ๆ ศูนย์พัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ห่างจากการอำเภอสุวรรณภูมิ 6 กิโลเมตร เลยกู่พระโกนาไปเล็กน้อย

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ

คูพระโกนา ตั้งอยู่ที่บ้านคู หมู่ที่ 2 ตำบลสระคู อำเภอสุวรรณภูมิ การเดินทางจากจังหวัดร้อยเอ็ดเดินทางตามทางหลวงสาย 215 ผ่านอำเภอเมืองสรวงแล้วเข้าสาย 202 ผ่านอำเภอสุวรรณภูมิ จากนั้นเข้าสาย 214 ไปประมาณ 12 กิโลเมตร ถึงคูพระโกนา ระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร จากตัวจังหวัดปัจจุบันมีวัดสร้างอยู่ในบริเวณเดียวกัน มีถนนเป็นทางแยกเข้าไปทางด้านซ้ายมือ ด้านหน้าจะเป็นสวนยางคูพระโกนาประกอบด้วย ปรากฏอิฐ 3 องค์ บนฐานศิลาทรายเรียงจากเหนือ-ใต้ทั้งหมดหันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีกำแพงล้อม และซุ้มประตูเข้า-ออก ทั้งปรากฏองค์กลางถูกตัดแปลงเมื่อ พ.ศ. 2471 โดยการฉาบปูนทับและก่อขึ้นเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีซุ้มพระทั้ง 4 ทิศ หน้าปรากฏองค์กลางชั้นล่างสร้างเป็นวิหาร พระพุทธรูปประดับเศียรนาค 6 เศียร ของเดิมไว้ด้านหน้า ส่วนปรากฏอีก 2 องค์ ก็ได้รับการบูรณะจากทางวัดเช่นกัน แต่ไม่ถึงกับเปลี่ยนรูปทรงอย่างปรากฏองค์กลาง ปรากฏองค์กลางถูกตัดแปลงเมื่อ พ.ศ. 2471 โดยการฉาบปูนทับและก่อขึ้นเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีซุ้มพระทั้ง 4 ทิศ หน้าปรากฏองค์กลางชั้นล่าง สร้างเป็นวิหาร มีพระพุทธรูปประดับเศียรนาค 6 เศียรของเดิมไว้ด้านหน้า ส่วนปรากฏอีก 2 องค์ ก็ได้รับการบูรณะจากทางวัดเช่นกัน แต่ไม่ถึงกับเปลี่ยนรูปทรงอย่างปรากฏองค์กลางปรากฏองค์ทิศเหนือ ทางวัดสร้างศาลาครอบ ภายในมีหน้าบันสลักรamayana และประทับสลักภาพพระนารายณ์บรรทมสินธุ์อยู่ที่เดิม คือ เหนือประตูทางด้านหน้า ส่วนทับหลังประตูด้านทิศตะวันตกหล่นอยู่บนพื้นเป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑปรากฏองค์ทิศใต้อย่างยังมีทับหลังของเดิม เหนือประตูหลอกด้านทิศเหนือเป็นภาพเทวดานั่งชั้นเข้าในซุ้มเรือนแก้วเหนือหน้ากาลนอกจากนี้ทางด้านหน้ายังมีทับหลังหล่นที่พื้นเป็นภาพพระอิศวรประทับนั่งบนหลังโคและมีเสานางเรียงวางอยู่ด้วยสันนิษฐานว่า คูพระโกนาเดิมคงจะมีสะพานนาคและทางเดินประทับเสานางเรียงทอดต่อจากซุ้มประตูหน้าไปยังสระน้ำหรือบาราย ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 300 เมตร จากรูปแบบลักษณะทางศิลปกรรมทั้งหมดของภาพสลักและเสากรอบประตู ซึ่งเป็นศิลปะขอมที่มีอายุราว พ.ศ. 1560-1630 (แบบบาปวน) สันนิษฐานว่าคูพระโกนาคงจะสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเสลภูมิ

บึงเกลือ (บุงเกลือ) อยู่ในเขตตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ ห่างจากตัวอำเภอเสลภูมิไปทางทิศตะวันออกประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ 7,500 ไร่ ริมบึงมีหาดทรายขาวสะอาดกว้างขวางในวันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวมาพักผ่อนกันมาก

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอหนองพอก

วนอุทยานผาน้ำย้อย อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอหนองพอก เดินทางโดยรถยนต์สายร้อยเอ็ด-อำเภอโพนทอง-อำเภอหนองพอก ระยะทาง 62 กิโลเมตร จากตัวเมืองร้อยเอ็ดผาน้ำย้อยเป็นผานหินขนาดใหญ่ ซึ่งมีน้ำไหลตกและซึมตลอดปี อยู่บนภูเขาเขียว บ้านโคกกลาง ตำบลโคกสว่าง มีเนื้อที่รอบๆ บริเวณ หน้าผาพื้นที่ประมาณ 20,000 ไร่ เป็นป่าไม้เนื้อแข็งนานาชนิด นับเป็นป่าที่มีค่าและหายากอย่างยิ่ง มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่หลายชนิด พระมหาเจดีย์ชัยมงคล เช่น หมูป่า แก้ง กวาง ไก่ป่า ฯลฯ บริเวณเชิงเขาจะมีวัดอยู่วัดหนึ่ง สร้างในพื้นที่ 2,500 ไร่ มีศาลาการเปรียญที่ใหญ่โตมาก มีขนาดกว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร วัดนี้มีชื่อว่า “วัดผาน้ำทิพย์เทพประสิทธิ์วราราม” โดยมีพระอาจารย์ศรี มหาวโร ซึ่งเป็นศิษย์ของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมี “พระมหาเจดีย์ชัยมงคล” เป็นพระมหาเจดีย์ที่สูงอยู่ในลำดับต้นๆ ของเจดีย์ในประเทศไทย มีความกว้าง 101 เมตร สูง 101 เมตร ในเนื้อที่ 101 ไร่

สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดี เป็นโครงการสวนพฤกษศาสตร์ในวรรณคดี ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งอยู่ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติดงมะอี่ ตำบลผาน้ำย้อย อำเภอหนองพอก ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 85 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ เป็นเนื้อที่สำหรับปลูกต้นไม้แบ่งตามวรรณคดี เช่น เรื่องพระเวสสันดร ลิลิตพระลอ ลิลิตตะเลงพ่าย ลานพุทธประวัติ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีสมุนไพรแยกตามสรรพคุณบริเวณสวนมีสภาพภูมิประเทศสวยงาม

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าผาน้ำทิพย์ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอหนองพอก ควบคุมดูแลพื้นที่ประมาณ 151,242 ไร่ หรือประมาณ 242 ตารางกิโลเมตร โดยสภาพพื้นที่จะเป็นเทือกเขาหินทรายสูงชันและสลับซับซ้อน ประกอบด้วยป่าดิบแล้งป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์สัตว์ป่าที่พบในพื้นที่ป่าแห่งนี้ ได้แก่ ไก่ฟ้าพญาลอ หมูป่า สุนัขจิ้งจอก เป็นต้น จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจในบริเวณเขตห้ามล่าฯ คือ ผาพยอม ซึ่งเป็นจุดที่ใช้สำหรับชมพระอาทิตย์ขึ้น และผาน้ำทิพย์ ซึ่งเป็นจุดที่ใช้ชมพระอาทิตย์ตกดิน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอันเนื่องมาจากการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจโลก และวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2540 เป็นบทเรียนให้ต้องทบทวนการจัดการทรัพยากรกันใหม่ แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการฝึกพึ่งตนเองจากระดับรากหญ้าได้รับการเสนอให้เป็นตัวแบบของการแก้ปัญหาที่ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยกำลังเผชิญ สาธารณชนของการพัฒนาแนวใหม่ของการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พอสรุปได้ 3 ประการ (ชนัญ วงษ์วิภาค และคณะ. 2547 : 86-91)

1. เป็นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของวิถีธรรมชาติภายใต้กรอบแนวคิดและชบวนการทางนิเวศ
2. เป็นการพัฒนาที่ส่งเสริมให้มีความหลากหลายของทรัพยากร
3. เป็นการพัฒนาที่มีทั้งมิติของการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์ของคนในปัจจุบันและลูกหลานในอนาคต

วิถีแห่งธรรมชาติประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1) ส่วนมีชีวิต เช่น พืช และสัตว์ 2) ส่วนที่ไม่มีชีวิต อาทิ สารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ ภูเขาแม่น้ำ ทะเล และท้องฟ้าอากาศ ฯลฯ องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนสัมพันธ์เชิงเกื้อกูลกัน เห็นได้ชัดว่าสิ่งที่มีชีวิตอยู่รอดได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยองค์ประกอบส่วนที่ไม่มีชีวิต ธรรมชาติส่วนที่มีชีวิตยังแบ่งแยกออกเป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ 1) ผู้ผลิต (พืช) 2) ผู้บริโภค (สัตว์) และ 3) ผู้ย่อยสลาย อันได้แก่ จุลินทรีย์ แบคทีเรีย และเชื้อรา ฯลฯ ธรรมชาติดำรงอยู่ได้ในสภาพที่สมดุลก็เพราะองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 ทำงานตามหน้าที่อย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกันในลักษณะห่วงโซ่อาหาร โดยมีดวงอาทิตย์อยู่ศูนย์กลางแห่งพลังงาน เริ่มต้นจากการที่พืชสังเคราะห์พลังงานจากดวงอาทิตย์ โดยมีน้ำและดินเป็นปัจจัยเสริมให้พืชเจริญเติบโตให้ผลผลิตที่จะเป็นอาหารให้กับสัตว์ สัตว์นั้นมีทั้งชนิดที่ดำรงชีวิตด้วยการกินพืช กินสัตว์ด้วยกัน กินทั้งพืชและสัตว์ในกรณีที่มีมนุษย์ เมื่อพืชและสัตว์ตายลง แบคทีเรียและเชื้อราจะทำหน้าที่ย่อยสลายซากพืชสัตว์เหล่านั้น ให้กลายเป็นพลังงานความร้อนคืนสู่ระบบของธรรมชาติต่อไป เป็นวัฏจักรเช่นนี้สืบไปไม่มีที่สิ้นสุด หากกระบวนการทำงานของระบบนิเวศไม่ถูกขัดขวาง จะเห็นได้ว่าวิถีธรรมชาติสามารถดำเนินต่อไปอย่างสมดุลพร้อมประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่มีบทบาทแตกต่างกัน ความหลากหลายมีความสำคัญยิ่งไปจะทำให้ระบบหรือโครงสร้างหนึ่ง ๆ มีความแข็งแกร่ง ป่าเขาลำเนาไพรที่มีพืชพันธุ์ไม้และสรรพสัตว์นานาชนิดอยู่ด้วยกัน ย่อมจะมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่าป่าปลูก ทุ่งหญ้าหรือสัตว์ การใช้ประโยชน์จากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรจะต้องเป็นไปในลักษณะทำนุบำรุงซ่อมเสริมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้มีทรัพยากรใหม่ขึ้นมาทดแทนทรัพยากรที่หมดไป คนรุ่นหลังจึงจะได้สืบสานการดำเนินชีวิตต่อจากบรรพบุรุษได้อย่างสมดุลกับวิถีธรรมชาติ

โครงการพระราชดำรินในหลายพื้นที่ซึ่งทำในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรผสมผสานหรือเกษตรธรรมชาติ วนเกษตร เกษตรปลอดภัย เคมี การบริโภคอาหารแบบชีวจิต การนุ่งห่มด้วยผ้าพื้นเมืองที่ผลิตด้วยวัสดุภัณฑ์จากธรรมชาติ การดูแลสุขภาพ และการรักษาโรคตามวิถีทางการแพทย์แผนไทย อีกทั้งโครงการเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโครงการต่าง ๆ เหล่านี้คือ ตัวอย่างการตอบรับต่อกระแสการพัฒนาแบบยั่งยืน ปี พ.ศ. 2544 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับกรมป่าไม้ ได้ประกาศนโยบายแผนงานและโครงการหลากหลายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีอุทยานแห่งชาติในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีหลักการกว้าง ๆ ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวจะต้องได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวควรมีส่วนในการพัฒนาครั้งนี้ จึงเห็นได้ระยะ 2-3 ปี ความสำเร็จจะเห็นได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประเภทหนึ่ง คือ โฮมสเตย์ (Home stay) เกิดขึ้นในชุมชนโดยเฉพาะตามชุมชนคนชายขอบที่อยู่ตามป่าเขาทั้งนี้ โดยมีกรมการพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ และมูลนิธิ องค์การเอกชนเป็นผู้ริเริ่มเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวได้เองเวลาต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่มาพร้อม ๆ กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นิยามจากธรรมชาติของสังคมและวัฒนธรรมแล้ว การท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรม ก็คือ การประเทืองปัญญาและเพิ่มสีสันให้กับชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบแผน ความเป็นอยู่ของตน และของกลุ่มอื่น การเรียนรู้ผ่านทางสื่อ การสังเกตการณ์หรือการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ความสุขสันต์ที่แท้จริงเกิดจากความเข้าใจธรรมชาติแห่งสังคมวัฒนธรรม โดยทั่วไปแล้วสังคมวัฒนธรรมมีสภาพ 3 ประการ คือ 1) มีลักษณะเป็นองค์รวมทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับการทำงานขององค์ประกอบระบบนิเวศที่กล่าวมาข้างต้น 2) มีความหมายหรือความสำคัญเฉพาะ จึงไม่ควรนำไปเปรียบเทียบกับใครในทางที่จะก่อให้เกิดอคติแตกแยก และ 3) มีการเปลี่ยนแปลงเป็นนิจ เพราะคนรุ่นใหม่มักจะสืบทอดคนรุ่นเก่าในลักษณะต่อยอดองค์ความรู้ที่ผสมผสานไปกับสิ่งใหม่ที่ปรากฏในสมัยของตน ประเพณีการแห่บั้งไฟเพื่อขอฝนของชาวอีสาน เป็นตัวอย่างอธิบายธรรมชาติของสังคมวัฒนธรรมได้อย่างเด่นชัด กล่าวคือ จุดประสงค์หลักของการแห่บั้งไฟ ก็เพื่อหวังความอุดมสมบูรณ์ในการทำมาหากิน ขณะเดียวกันการจัดงานบุญเช่นนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในชุมชน ระหว่างงานมีการเล่นร้องรำทำเพลงที่นับว่าช่วยให้ผู้คนได้รื่นเริงพักผ่อนหลังจากตรากตรำกับงานหนักในนาไร่มาตลอดปี จุดประสงค์งานบั้งไฟปัจจุบันอาจจะคล้ายกับอดีต แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างออกไป เช่น วัสดุที่ใช้ทำบั้งไฟ เปลี่ยนจากไม้ไผ่มาเป็นท่อพีวีซี และการแข่งขันจุดบั้งไฟระหว่างท้องถิ่นมีเรื่องของการพนันเข้ามาแทรก วัฒนธรรมมีทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ผู้คนโดยทั่วไปจะเคยชินกับวัฒนธรรมทางวัตถุมากกว่า ด้วยสามารถสัมผัสได้ง่าย การผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง และยารักษาโรคจากพืชสมุนไพรเพื่อขายในโอกาสต่าง ๆ หรือจำหน่ายเป็นประจำตามแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นไปได้โดยไม่ยากด้วยเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ง่าย แต่วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น พิธีประเพณีทั้งหลายที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนในการทำความเข้าใจให้ซาบซึ้งในการประกอบพิธีประเพณีย่อมต้องมีผู้คนที่เกี่ยวข้องหลายบทบาท เช่น ผู้นำประเพณีและผู้ร่วมกระทำพิธีประเพณี หลายท้องถิ่นที่จัดพิธีประเพณีตามที่เคยเกิดขึ้นตามเทศกาลที่ถือปฏิบัติกันมาเนิ่นนาน ผู้ที่เดินทางไปเที่ยวชมอาจมีส่วนร่วมอย่างเป็นกันเองได้เช่นการละเล่นสนุกในเทศกาล สงกรานต์หรือการร่วมทำบุญในงานเข้าพรรษาและออกพรรษา มาในระยะหลังมีการจัดพิธีประเพณีเพื่อการแสดงเป็นการเฉพาะที่นักท่องเที่ยวเป็นเพียงผู้ดู เช่น การแสดงที่จัดมา

ในลักษณะรีวชบวน เพื่อผ่านโชว์หรือการแสดงบนพื้นที่ลานกว้างอย่างสนามกีฬา ปกติวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความหมายเป็นเฉพาะของตนการที่ “คนนอก” อย่างนักท่องเที่ยว จะคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ พิธีประเพณีของท้องถิ่นอื่นด้วยความรู้สึกรักนึกคิดของตน จึงมักจะ เกิดการดูแคลนและเหยียดหยาม เช่น เห็นว่าประเพณีการเช่นไหว้ผีเรือนการรักษาโรคด้วย คาถาอาคมของชาวเขา และการดำเนินชีวิตที่รวดเร็วไปตามแหล่งอาหารของผีต้องเหลืองเป็นเรื่อง ของความด้อยพัฒนา

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องให้อยู่ในกรอบของ “ความมีใจเป็นกลาง” ว่าผู้คน ในแต่ละท้องถิ่นต่างก็มีเหตุผลในการกระทำของตน ขณะเดียวกันผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ก็ควรจะได้ตระหนักว่าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุจะมีความอ่อนไหวและเปราะบางกว่าวัตถุสิ่งของ ทั้งหลาย พิธีประเพณีบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะที่ไม่อาจนำออกมาจัดแสดงเพื่อความรื่นเริงได้ อย่างที่เคยพบว่ามีกรจัดการแสดงพิธีแต่งงาน พิธีบวชลูกแก้ว พิธีรักษาโรคภัยไข้เจ็บของกลุ่ม ชชาติพันธุ์ชาวเขา ชาวโซ่ง และชาวมอญ ฯลฯ ปกติประเพณีเหล่านี้จะจัดให้มีขึ้นตามเงื่อนไข เช่น เมื่อคราวที่มีการเจ็บไข้ เพื่อแสดงการผ่านวัฏจักรชีวิตและเมื่อถึงวาระที่จะต้องสร้าง ความสมานฉันท์ระหว่างคนกับภูตผีวิญญาณ จึงเป็นเรื่องของวิกฤตที่ไม่สามารถนำมาทำเล่นให้ เสื่อมความเคร่งครัดศรัทธาและสับสนแต่อย่างไร

โดยทั่วไปแต่ละสังคมมักมีบรรทัดฐานต่างๆ ที่เป็นลักษณะเฉพาะ เช่น ถือว่าเป็น มารยาทที่ไม่ดีที่จะเข้าไปทักทายปราศรัยคนแปลกหน้า บางแห่งใช้ภาษาที่แตกต่างไปจาก ภาษาไทยภาคกลางผู้คนในชุมชนโดยเฉพาะคนรุ่นปู่ ย่า ตา และยาย จึงไม่ค่อยพูดคุยกับคน ต่างถิ่น เพราะการสนทนาเป็นภาษากลางเป็นของยากสำหรับเขาเหล่านั้น ความไม่เข้าใจ ธรรมเนียมของท้องถิ่นมักสร้างความตระหนกตกใจหรือการช็อกทางวัฒนธรรม (Culture Shock) อยู่บ่อยๆ เช่น อุบัติเหตุที่เคยเกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวทั้งชายและหญิงเข้าไปชื่นชมจิตกรรมฝาผนัง ในอุโบสถวัดคงคาราม หรือวัดไตรอารีรักษ์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แต่ชุมชนมอญที่นั่น ถือเป็นเรื่องห้ามอย่างเคร่งครัดไม่ให้ผู้หญิงเข้าอุโบสถ อาจเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นหลายวัด ในล้านนา เช่น วัดพระธาตุลำปางหลวง จะเขียนบอกไว้อย่างชัดเจนว่าห้ามผู้หญิงผ่านเข้าไป ในบริเวณนั้น

เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหลากหลายกระจายอยู่ตามท้องถิ่นต่าง ๆ อีกทั้งยังมีความเคลื่อนไหวในกรณีของพิธีที่กำลังจัดอยู่ ฉะนั้นสิ่งที่จำเป็นที่สุด คือ การเตรียม ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแห่งนั้นไว้ให้พร้อม เวลาออกไปท่องเที่ยวเยี่ยมชม ท้องถิ่นของแหล่งวัฒนธรรมจะได้เข้าใจความเป็นไปในขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของ ผู้คนที่นี่ดียิ่งขึ้น ในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นก็เป็นปัญหาใหญ่ ที่หน่วยงานต่างๆ จะต้องร่วมมือกันอย่างเร่งด่วนเพื่อให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมชุมชน อย่างเป็นระบบระเบียบ แต่ละท้องถิ่นอาจจะเป็นผู้ส่งข้อมูลพื้นฐานชุมชนของตนให้แก่

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อประมวลข้อมูลเหล่านั้นเข้าเป็นหมวดหมู่และพร้อมที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ทันทีที่มีความต้องการ ลำพังเพียงข้อมูลปฏิทินพิธีประเพณีในรอบปีของจังหวัดต่าง ๆ และข้อมูลบอกแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เริ่มทำไว้บ้างน่าจะยังไม่พอ ควรจะต้องมีข้อมูลครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยววนั้น

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็จะพบความแตกต่างและข้อปัญหาหลายประการที่ควรพิจารณา กล่าวคือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่เป็นอุทยานแห่งชาติ จึงมีเจ้าหน้าที่คอยบริหารจัดการให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปตามแบบแผนและสามารถควบคุมนักท่องเที่ยวให้อยู่ในกฎระเบียบที่วางไว้ ปีหนึ่งๆ สามารถประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นระบบ ตรงข้ามกับการท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรมที่ไม่มีองค์ประกอบที่แน่ชัด เทศกาลต่าง ๆ ที่จัดขึ้นภายใต้การดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจังหวัด อาจจะมีระยะเวลาที่จัดงานไว้ค่อนข้างแน่นอน และมีผู้รับผิดชอบงานที่แบ่งกันไปตามหน้าที่ แต่ประเพณีพิธีกรรมส่วนใหญ่ โดยเฉพาะที่เป็นเรื่องของปัจเจกอาจจะจัดทำกันที่วัด ที่ศาลเจ้า กลางหมู่บ้าน ชายทุ่ง ตรงทางสามแพร่ง และที่บ้าน ฯลฯ ผู้นำพิธีอย่างไม่เป็นทางการอาจ ได้แก่ เจ้าอาวาส มัคคทายก ผู้อาวุโสประจำตระกูล หมอผีและช่างทรง ประเพณีพิธีกรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มิได้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อตอบสนองการท่องเที่ยว ผู้สนใจใคร่อยากูรูจึงต้องเตรียมตัวกันให้พร้อมมากเป็นพิเศษว่าการไปเที่ยวงานที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะมีพิธีกรคอยบอกเล่าเป็นระยะๆ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยท้องถิ่นจัดหาที่พักและอาหารไว้รับรองนักท่องเที่ยว นับเป็นวิธีการที่ดีที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเชิงสังคมวัฒนธรรมสัมผัสผลตามแนวทางที่ระบุไว้ข้างต้นยิ่งขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวมีเวลาที่เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนด้วยตนเองจากการสอบถาม สังเกต และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว กระนั้นการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ก็ต้องไม่กลุ่มใหญ่ แต่ควรเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เช่น 7-8 คน ที่พอจะกลมกลืนไปกับชาวบ้านได้ ประหนึ่งว่าเป็นลูกหลานที่มาเยือนถิ่นฐานบ้านเกิด ข้อสำคัญนักท่องเที่ยวจะต้องรู้ หรือได้รับการบอกกล่าวจากผู้จัดโฮมสเตย์ ว่าท้องถิ่นมีธรรมเนียม ข้อห้าม ข้อพึงปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ อย่างไร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยไม่ได้เจตนา

การจัดการที่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้โดยให้ชุมชนจัดสรรผลประโยชน์อย่างยุติธรรม อาศัยความเกื้อกูลและความผูกพันในทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ ให้เป็นสิ่งที่จุดรั้งความต้องการตักตวงผลประโยชน์เฉพาะความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบันหรือตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลักแต่ยังหมายรวมถึงการเล็งเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและส่งผลไปยังคนในชุมชนรุ่นอนาคต สอดคล้องกับ ยศ สันตสมบัติ (2546 : 299) ที่กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้ในหมู่บ้านทุกแห่งการทำงานของคณะกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านได้สร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เชิงเทคนิค

เช่น การบริหารจัดการบัญชี การฝึกอบรมภาษา การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อธุรกิจชุมชน ไปจนถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณีเดิม การจัดการความขัดแย้ง และการฝึกอบรมผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ เพื่อให้เข้ามารับหน้าที่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนี้ยังรวมถึง ความสมบูรณ์ของธรรมชาติแวดล้อม การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว และโครงการพัฒนา ชุมชนต่าง ๆ ด้วย และควรศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

ผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจของประเทศและกระจาย รายได้สู่ท้องถิ่น จากการพิจารณาปริมาณนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในประเทศ ย่อมเป็นปัจจัย ที่กระตุ้นและพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อรองรับ ความต้องการของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ จึงส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ ประการ ต่อไปเกี่ยวกับผลดีจากการท่องเที่ยวต่อทางด้านวัฒนธรรมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระหว่างคนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวกับผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวก่อให้เกิด ความเข้าใจระหว่างกัน และเกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมนำไปสู่ความเข้มแข็งของประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกด้านหนึ่งของผลดีจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ สิ่งแวดล้อมจะ เห็นได้ว่าพื้นที่ใดมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก็จะทำให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมไปด้วย การรักษาส ีงแวดล้อมให้สะอาดสวยงามเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามยิ่งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขยายตัวมากเท่าใดย่อมก่อให้เกิดผลกระทบ ทางด้านลบทั้งทางด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ได้เช่นกันดังนี้ (พิมพ์วรรณ สุจารินพงศ์. 2549 : 12-15)

1. **ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรม** การเกิดข้อขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับคน ในท้องถิ่นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาจเข้าใจถึงขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีของท้องถิ่นที่ไปเยือน จึงอาจประพฤติปฏิบัติตัวตามเคยชิน จนบางครั้งกลายเป็นการผิดกาลเทศะ การดูหมิ่นดูแคลน เจ้าของท้องถิ่น หรือลบหลู่จารีตประเพณีของท้องถิ่น อาทิ แต่งกายไม่สุภาพแล้วเข้าไปตามสถานที่ สำคัญ เช่น วัดวาอาราม และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ หรือการประพฤติปฏิบัติตามธรรมเนียม ตะวันตก เช่น การกอดจูบกันในที่สาธารณะด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้คนในท้องถิ่นเกิด การต่อต้าน ไม่นิยมต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้จะมีผลกระทบ ทางด้านวัฒนธรรม แล้วยังทำให้ค่านิยมของคนในท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งแต่เดิม ชาวบ้านเคยมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ต่อมาเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเข้ามา ก็เกิดการพัฒนาความเจริญทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร ทำให้ วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไป อย่างที่เห็นได้ชัด คือ การเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายพื้นเมือง มาแต่งกายเป็นแบบทันสมัย และเกิดการใช้เครื่องมือที่เป็นเครื่องจักรมาใช้แทนการผลิตด้วย

ฝีมือคน การรับประทานอาหารแบบตะวันตก เครื่องดื่มชูกำลัง น้ำสี ต่างๆ นอกจากนี้ไม่ให้ประโยชน์ต่อร่างกายแล้วยังให้โทษมหันต์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการทำลายเอกลักษณ์อันดั้งเดิม ซึ่งเคยเป็นเสน่ห์ของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือน จะขอยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี ในแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม กรณีแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านชาวเขา ในจังหวัดภาคเหนือแห่งหนึ่ง มีการแสดงโชว์วัฒนธรรมประเพณีของตนเองในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนทุกวัน โดยไม่ได้คำนึงถึงเอกลักษณ์ พิธีกรรม ความเชื่อดั้งเดิม เพราะมุ่งแต่รองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งเหล่านั้นไม่ได้แสดงออกถึงวิถีชีวิตและคุณค่าของคนในท้องถิ่นที่แท้จริง และจะเกิดความเสื่อมนิยมจากนักท่องเที่ยว เมื่อเขาทราบว่ากิจกรรมดังกล่าวมุ่งแต่ความสวยงาม ไม่อยู่ในช่วงเทศกาล ไม่ใช่เอกลักษณ์ที่เป็นต้นแบบของท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามกิจกรรม รูปแบบที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวข้างต้น หากขาดความร่วมมือจาก ผู้สนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน การแสดงออกทางกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ก็จะไม่ค่อยค่อย หมดไป ในที่สุด

2. ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการเร่งการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางด้านต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว เมื่อมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จำนวนการเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ เพื่อรับรองจำนวนนักท่องเที่ยวการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นผลให้เกิดการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ ทำลายภูมิทัศน์ของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้าง ที่พักแรม บางแห่งก่อให้เกิดปัญหาทำลายทัศนียภาพ ที่มีลักษณะไม่กลมกลืนกับสภาพสิ่งแวดล้อม และนอกจากจะทำลายทางด้านทัศนียภาพแล้วยังส่งผลถึงการทำลายระบบนิเวศ ทำให้เกิดความเปราะบางของระบบนิเวศ และหากไม่มีการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น การเกิดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในแหล่งท่องเที่ยว เกิดมลภาวะทางเสียง เสียงดังจากยวดยานพาหนะ เสียงดังจากแหล่งบันเทิงรื่นรมย์ ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ล้วนเป็นจากการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

3. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น สร้างเศรษฐกิจภาพรวมภายในชุมชน แต่มีใช้มีผลกระทบทางด้านบวกอย่างเดียว แต่ยังคงก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบ เช่น ราคาสินค้าและบริการค่อนข้างสูง เพราะเนื่องจากผู้ประกอบการถือโอกาสโก่งราคาสินค้าและบริการให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ราคาสินค้าถีบตัวขึ้นสูงส่งผลกระทบต่อคนในท้องถิ่น ค่าครองชีพของชุมชนก็ย่อมสูง และนอกจากจะเผชิญกับสินค้าที่มีราคาค่อนข้างสูงแล้ว คนในท้องถิ่นจะมีพฤติกรรมเห็นแก่ตัวทางด้านผลประโยชน์ที่จะได้รับในแหล่งท่องเที่ยว มีการแก่งแย่งผลประโยชน์กันเกิดขึ้นในหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การบริการ มีการตัดราคาสินค้า ซึ่งเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวม

4. ผลกระทบด้านสังคม เป็นสิ่งที่ชุมชนจะพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบทางด้านสังคม อันเกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในความเป็นจริง ด้านเศรษฐกิจก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่นกัน ในฐานะที่เป็นส่วนของความต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยตรงต่อการสร้างงานใหม่ ๆ ในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และยังรวมทั้งการก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินสดด้วย เช่น การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดงานใหม่ ๆ สำหรับประชาชนในชุมชนและยังดึงดูดให้ประชาชนจากภายนอกเข้าสู่ชุมชนด้วยการเข้ามาหางานทำ และจะเกิดการแข่งขันระหว่างประชาชนในชุมชนกับประชาชนภายนอกที่เข้ามา และก็จะสร้างความต้องการในด้านการแสวงหาที่พักเพื่อการพักผ่อนเพิ่มขึ้น รวมทั้งบริการอื่น ๆ ที่ชุมชนจะต้องจัดหา ทั้งหมดนี้จะกลายเป็นแรงกดดันทางสังคมที่มีต่อชุมชน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545 : 294-295) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อท้องถิ่น ว่าที่ผ่านมามีการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบ 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประเทศในแต่ละด้านย่อมก่อให้เกิดผลแตกต่างกันไป การพัฒนาของรัฐส่วนใหญ่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตประชาชนโดยรวม เช่น การพัฒนาทางการเกษตร การพัฒนาทางการเมืองและการปฏิรูปทางการศึกษา แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบเป็นเรื่อง ๆ และเฉพาะพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาการท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลเชิงบวกหรือเชิงลบมากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมธรรมชาติ พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวก็อาจจะส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นแตกต่างกันพอสมควร กล่าวคือประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมนั้นเห็นได้ชัดที่มีการใช้พื้นที่จำนวนมากเพื่อปรับเปลี่ยนให้เอื้อต่อธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

2. ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสังคม กล่าวคือสังคมวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกฎเกณฑ์ของการผสมผสานทางวัฒนธรรม การพิจารณาผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสังคมระดับเล็ก เช่น ครอบครัวและชุมชนหมู่บ้านจะช่วยให้เข้าใจยิ่งขึ้นว่าการท่องเที่ยวเป็นเพียงตัวกระตุ้นไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นต้องล่มสลาย แม้ไม่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวผ่านเข้ามา สังคมและวัฒนธรรมก็จะเปลี่ยนแปลงอยู่แล้วแต่จะเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบใดและทิศทางใดย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขตัวกำหนดมากมายเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่ผู้ใดก็ตามที่จะกระทำการใด ๆ ที่คาบเกี่ยวกับแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของสังคมวัฒนธรรมจะต้องใคร่ครวญอย่างพิถีพิถันก่อน มิเช่นนั้น ความปรารถนาดีก็จะกลายเป็นประสงคร้ายอย่างไม่ได้ตั้งใจ

3. ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อศิลปะหัตถกรรม เป็นที่ยืนยันว่าอย่าสิ้นหวังในหมู่นักวิชาการว่าลักษณะการผลิตเพื่อพอยังชีพของผู้คนในท้องถิ่นชนบทต้องแตกสลายลงไปภายหลังจากที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาเบาริงกับประเทศอังกฤษในปี 2398 เพื่อเปิดประเทศให้มีการค้าเสรี วิกฤตการณ์ทางการเมืองดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเสื่อมโทรมในศิลปะและหัตถกรรมพื้นเมืองอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เห็นได้ชัดจากการเลิกปลูกฝ้ายและไม่ทอผ้าของชาวนาชาวไร่ภาคกลางของประเทศ เพราะคิดว่าการเน้นปลูกข้าวเพื่อขายได้เงินไปซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากโรงงานจะได้ผลตอบแทนดีกว่า จากนั้นความเสื่อมสลายในเอกลักษณ์ของความเป็นพื้นบ้านพื้นเมืองอย่างข้างต้นก็แพร่ขยายเข้าไปสู่ท้องถิ่นในภาคเหนือและภาคอื่น ๆ อย่างไรก็ตามเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวศิลปหัตถกรรมไทยก็ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งเพื่อสนองตอบความต้องการตลาดการท่องเที่ยว มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่าการสร้างความดึงดูดใจจากนักท่องเที่ยวทำให้ศิลปหัตถกรรมไทยถูกสร้างขึ้นใหม่อย่างบิดเบือนและการเป็นปัญหามลภาวะทางวัฒนธรรม การโต้แย้งเช่นนี้น่าจะได้รับการถกเถียงเพื่อความยุติธรรมแก่การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องยอมรับว่าการสร้างสรรค์งานศิลปะและหัตถกรรมในอดีตนั้นเป็นไป เพื่อสนองอารมณ์อันสุนทรีย์ของศิลปิน และเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันเป็นหลัก ศิลปะและหัตถกรรมจึงมักมีรูปแบบที่จำกัด แต่เมื่อมีการตลาดหรือการค้าเข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้สร้างงานศิลปะและหัตถกรรมต้องปรับเปลี่ยนการสร้างงานเพื่อให้เป็นของที่ระลึกตามความนิยมของนักท่องเที่ยว ศิลปะและหัตถกรรมจะมีรูปแบบและสีสันทันทีหลากหลาย แต่อายุการใช้งานอาจไม่ทนนานเพราะส่วนใหญ่ใช้เพื่อประดับตกแต่งเป็นสำคัญ

วิชัย เทียนน้อย (2545 : 5-10) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วรายได้ของประชากรดีขึ้น จึงมีเงินออมเหลือเพื่อการใช้จ่ายใช้สอยหาความสุขทางด้านอื่น ๆ ได้ การคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ จึงทำให้ประชากรที่ว่างจากธุรกิจการงานหาโอกาสเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ ตามที่ตนเองต้องการ การท่องเที่ยวภายในประเทศนับว่ามีความสำคัญต่อประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดี อันนำมาซึ่งความสมัครสมานสามัคคีสำหรับคนในชาติที่มีพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ในขณะเดียวกัน ผลเสียจากการท่องเที่ยวย่อมเกิดขึ้นเช่นกัน เพื่อสะดวกในการศึกษา ในที่นี้จะขอนำเอาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางลบบมากล่าวไว้ในลำดับต่อไป

ผลเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว สืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เป็นต้นว่า

- 1) มีประชาชนเดินทางเข้าไปใช้บริการมากเกินไป 2) ผู้เดินทางเข้าไปเยือนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของสถานที่แห่งนั้น ๆ 3) ความไม่เข้าใจสภาพทั่วไปของสังคมนั้น ๆ อย่างแท้จริง และ 4) ความรู้สึกที่เกิดจากความภาคภูมิใจว่ากลุ่มชนที่เข้าไปเยือนนั้นต่ำต้อยกว่าตน จึงทำให้เกิดการดูถูกเหยียดหยามชนพื้นเมืองเหล่านั้น อย่างไรก็ตามผลเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยวพอนำมากล่าวไว้โดยสรุป ดังนี้

1. ด้านการเมือง การเดินทางของกลุ่มชนไปท่องเที่ยวยังต่างแดนที่เห็นความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเมือง ประชากรของเขามีความอิสระและเสรีภาพสูง จึงทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นนำกลับมาเปรียบเทียบกับประเทศของตน และในที่สุดจะกลายเป็นชนวนนำไปสู่การต่อต้านรัฐบาลที่ปกครองประเทศต่อไป นอกจากนี้การเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทุกด้านแตกต่างกัน แม้จะอยู่ในประเทศเดียวกันก็ไม่เกิดผลดีแต่อย่างใด กล่าวคือ อาจจะไปสู่ความเข้าใจผิด และเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันได้

2. ด้านวัฒนธรรมจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมปรากฏขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวจากกลุ่มอุตสาหกรรมเข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา หรือกรณีที่ประชากรในเมืองเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในถิ่นชนบท จะทำให้ชาวเมืองถูกเหยียดหยามชาวชนบทเหล่านั้น หรือชาวชนบทเห็นการปฏิบัติของชาวเมืองหรือชาวต่างประเทศในเรื่องกิริยามารยาท การพูดจา และการแต่งกายชาวชนบทเหล่านั้นอาจจะนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนบ้างซึ่งจะส่งผลทำให้ชนบทรอบนิยามประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นต้องเปลี่ยนแปลงไปนอกจากนี้ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมจะถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้าเพื่อสนองตอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เช่น การลอกเลียนแบบวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชนบท ชาวพื้นเมืองหรือชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งนำมาแสดงตามศูนย์การค้าในกรุงเทพมหานคร หรือเมืองอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นในบางท้องถิ่นที่มีนักท่องเที่ยวต่างแดนหรือต่างถิ่นเข้าไปใช้บริการมาก ๆ จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชาวพื้นเมืองเสียสิทธิที่พึงได้ไป เช่น ชายหาดบางแห่งในภูเก็ต จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะ และไม่รับบริการนักท่องเที่ยวที่เป็นคนพื้นเมืองทั้ง ๆ ที่สถานที่เหล่านั้นเป็นของคนไทยอย่างแท้จริง

3. ด้านสังคมการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อสังคมหลายด้านด้วยกัน ซึ่งสำคัญได้แก่ 1) ด้านศีลธรรม จากความแตกต่างของนักท่องเที่ยวกับชาวพื้นเมือง จึงทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นสร้างปัญหาสังคมเกิดขึ้น ไม่ว่าจะทางด้านอาชญากรรม โสเภณี ยาเสพติด และการประพฤติผิดทางด้านศีลธรรมอื่น ๆ ก็ตามอาจจะกล่าวได้ว่า กิจกรรมท่องเที่ยวจะเป็นตัวเร่งที่ทำให้เกิดความเข้มของปัญหาสังคม และ 2) ความรู้สึกที่ดีต่อนักท่องเที่ยวจากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และระดับการศึกษา จะให้ชาวพื้นเมืองหรือชาวชนบทมีความรู้ว่าตัวเองต่ำต้อยและด้อยโอกาสกว่าชาวเมือง แม้ว่าชาวเมืองเหล่านั้นจะพยายามยกฐานะตัวเองขึ้นมา แต่โอกาสต่างๆ ไม่เอื้ออำนวย จึงส่งผลทำให้ชาวพื้นเมืองมีความรู้สึกไม่ดีต่อนักท่องเที่ยวเหล่านั้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อมจากการที่ประชากรเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ มากเกินที่สถานท่องเที่ยวแห่งนั้น ๆ จะรองรับได้ จะส่งผลให้สถานที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายมากจนเกินกว่าที่จะถูกบูรณะให้คืนสู่สภาพเดิมได้ ยิ่งไปกว่านั้น การที่นักท่องเที่ยวนำสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่เกิดจากเศษอาหารและวัสดุที่ใช้ห่อหุ้มไว้ในที่สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งน้ำ

ในบริเวณใกล้เคียงจะทำให้เกิดสิ่งสกปรกและน้ำในแหล่งน้ำเกิดมลพิษ ซึ่งจะทำให้ทัศนียภาพที่สวยงามทั่วไปถูกทำลายอย่างไรก็ตามการป้องกันมิให้สิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวถูกทำลายอาจจะกระทำได้โดย 1) มีการวางแผนการจัดการและการควบคุมที่ดี 2) นำเอาหลักการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวมาใช้ และ 3) ต้องได้รับความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

5. ด้านเศรษฐกิจจากการที่นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้สถานที่บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาก จะส่งผลทำให้ค่าใช้จ่ายในการให้บริการสูง ดังนั้นตามเมืองตากอากาศหรือเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญจะมีค่าครองชีพสูงกว่าในบริเวณใกล้เคียงมาก ตัวอย่างเช่น ค่าครองชีพของเมืองพัทยาหรือภูเก็ตซึ่งหลังจากมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ จะทำให้สินค้าและบริการในสถานที่ดังกล่าวสูงกว่าเดิมหลายเท่าตัว ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีรายได้น้อยลงหรือต่ำ ดำเนินชีวิตอยู่ในเมืองพัทยาและภูเก็ตเป็นไปด้วยความยากลำบาก เป็นต้น

วรรณ วรชัญญ (2539 : 244-246) กล่าวถึงปัญหาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ว่าถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะทำรายได้เข้าประเทศมากเป็นอันดับ 1 ก็ตามการท่องเที่ยวของประเทศไทยประสบปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหลายประการ ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาสู่แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ก็ย่อมเพิ่มมากขึ้นด้วยก่อให้เกิดการขยายผลเองมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการสร้างงานในท้องถิ่นรวมทั้งธุรกิจด้านที่พักอาศัยการบริการต่างๆ ตลอดจนการค้าขายสิ่งต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวมากเกินไปจนเกินความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สังคม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจจะสรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นผลเนื่องมาจากการขาดความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทั้งจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2. ปัญหามลภาวะในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวปัญหาเรื่องนี้มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเป็นอันมาก ได้แก่

2.1 ปัญหาน้ำทะเลเน่าเสีย เป็นปัญหาสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาดและท้องทะเล ปัญหานี้เกิดจากการกระทำของนักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมบังกะโล ร้านค้า กิจการเหล่านี้ปล่อยน้ำเสียลงสู่ท้องทะเลโดยไม่ได้ผ่านขบวนการบำบัดน้ำเสียทำให้น้ำชายฝั่งทะเลของแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เช่น หาดบางแสน พัทยา หัวหิน ชะอำ ภูเก็ต เป็นต้น

2.2 ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นปัญหาที่จะพบได้ในแหล่งท่องเที่ยวทั่วไปทั้งสถานที่ ธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นนอกจากจะเป็นเพราะขาดความร่วมมือจาก นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะไม่เป็นระเบียบแล้วยังขึ้นอยู่กับ การดำเนินงาน และจำนวนเจ้าหน้าที่ ตลอดจนอุปกรณ์เกี่ยวกับเก็บขยะและทำลายขยะมีไม่เพียงพอทำให้ เกิดความสกปรกและทำลายทัศนียภาพอันสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

3. ปัญหาการสร้างสิ่งก่อสร้าง ซึ่งจะออกมาในลักษณะทางการสร้างสิ่งก่อสร้าง ที่บิดบัง หรือทำลายทัศนียภาพอันสวยงามตามธรรมชาติ หรือสร้างรुकูล้ำเข้าไปในบริเวณชายหาด หรือริมทะเล รวมทั้งการตั้งแผงลอย หรือร้านค้า กันอย่างหนาแน่น ทำให้แหล่งท่องเที่ยว นั้น เสื่อมโทรมเร็วกว่าที่ควรจะเป็น

4. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว เช่น บุกรุกป่าสงวนอุทยานแห่งชาติ หรือชายหาด เพื่อสร้างสถานที่พักผ่อน

5. ปัญหาการทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เช่น การขีดเขียนข้อความต่าง ๆ บนก้อนหินหรือหินงอกหินย้อยในถ้ำ การเหยียบย่ำ การเก็บปะการัง หรือการจับปลาประเภท สวยงามเป็นสินค้า รวมไปถึงการเก็บและทำลายต้นไม้ในบริเวณป่าไม้ด้วย

6. ปัญหาเรื่องการใช้สถานที่ท่องเที่ยวมากเกินไปจนเกินความสามารถที่จะรองรับ ได้ของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ทั้งนี้เป็นเพราะขาดการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดี

7. ปัญหาด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะภายในประเทศยังไม่เพียงพอ กับจำนวน นักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต จะประสบปัญหาในเรื่องนี้มาก รวมทั้งปัญหาการจราจรที่คับคั่งด้วย

8. ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์และขาด ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

9. ปัญหาเรื่องการประกอบกิจการที่มุ่งแต่เฉพาะด้านการค้ามากเกินไป จนทำให้ ลืมคำนึงถึงเอกลักษณ์ประจำของประเทศไทย เช่น ความมีน้ำใจและความมีคุณธรรม ซึ่งเป็น การทำลายความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคนไทย

10. ปัญหาเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวทั้งด้านทรัพย์สินและชีวิตของ นักท่องเที่ยว

11. ปัญหาจากการแข่งขันของประเทศคู่แข่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงาม ตลอดจนการแข่งขันจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคนิคและการบริการต่าง ๆ

12. ปัญหาภาพพจน์ของประเทศไทย ทั้งด้านการเมือง ปัญหาทางด้านสังคม และสภาพแวดล้อมในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีผลต่อการท่องเที่ยว

13. ปัญหาเรื่องการแพร่กระจายของโรคเอดส์ในประเทศ ซึ่งนับวันจะมีจำนวน เพิ่มขึ้น

14. ปัญหาเรื่องการพัฒนาระบบข้อมูลและการให้ข่าวสารทางการท่องเที่ยวยังล่าช้า เพราะขาดระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย

15. ขาดงบประมาณที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กว้างขวางเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก โดยเฉพาะขาดสื่อที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริม หรือประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

16. ความไม่พอในสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่ค้นใหม่ๆ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวไม่ขยายตัวเท่าที่ควร

17. ปัญหาการขาดความร่วมมือกันของกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาทางด้านการตลาด เช่น ราคาของรายการท่องเที่ยวแตกต่างกันมากตลอดจนปัญหาที่พักหรือโรงแรมบางแห่งสูงเกินไป

18. ปัญหาเรื่องการทำลายป่าไม้เพื่อการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจรีสอร์ทและสนามกอล์ฟซึ่งได้กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ที่มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยเฉพาะธุรกิจสนามกอล์ฟ ซึ่งมีเป้าหมายดำเนินการอยู่ทั่วประเทศไม่ต่ำกว่า 170 แห่ง และได้ใช้ที่ดินไปแล้วไม่ต่ำกว่า 600,000 ไร่ ซึ่งปัจจุบันมีโครงการสนามกอล์ฟไม่ต่ำกว่า 40 แห่ง ส่วนเกษตร และรีสอร์ท 35 แห่ง ที่อยู่ในข่ายการตรวจสอบเรื่องการบุกรุกป่า

ปัจจุบันนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปโดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคตลอดจนมีการส่งเสริมให้มีสายการบินของต่างชาติเข้ามาในประเทศมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวสนับสนุนการลงทุนด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยมีการร่วมกันระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐบาล หน่วยงานภาครัฐบาลที่มีบทบาทและความรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ได้แก่

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เหมาะสม จัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ

2. กรมป่าไม้ มีนโยบายหลักในการกำหนดพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และจัดพื้นที่ป่าเขตอุทยานแห่งชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจโดยยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งอุทยานแห่งชาติทางทะเลด้วย

3. กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานสำคัญในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสาธารณูปโภคตามความต้องการและความเหมาะสมของท้องถิ่น

4. สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่แก้ไขปัญหาสังแวดล้อมให้เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ โดยมีนโยบายในการป้องกันการกระทำที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและจัดการทำโครงการจัดสิ่งแวดล้อมเฉพาะด้าน เช่น โครงการบำบัดน้ำเสียกำจัดขยะระบบการระบายน้ำ เป็นต้น

โดยมีแนวทางแก้ไขและการดำเนินงานดังนี้ 1) ร่วมมือกับภาคเอกชน ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่างๆ 2) สร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร การท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ทุกคนในชาติ 3) การกระจายอำนาจในด้านการบริการ แก่ท้องถิ่น โดยมีกรวางแผนการที่แน่นอน และมีการตรวจสอบเป็นระยะๆ เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพในการทำงาน 4) ควรมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลกับเอกชนและประชาชน ในท้องถิ่น 5) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และ 6) ออกกฎหมาย ควบคุมและจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมท่องเที่ยวมิได้ก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น แต่จะทำให้เกิดผลเสียได้เช่นกัน การวางแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ดีและให้ความรู้เกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียมที่ถูกต้อง จะช่วยลดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวได้มาก อย่างไรก็ตามประเทศ ต่างๆ ทั่วโลกได้เล็งเห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้กับประเทศหรือท้องถิ่นเป็น จำนวนมาก จึงพยายามพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หรือต่างถิ่นเดินทางเข้ามาใช้บริการมากยิ่งขึ้น เพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่พึงได้รับจาก นักท่องเที่ยวต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยในการประชาสัมพันธ์ประเทศหรือท้องถิ่นของตนให้เป็น ที่รู้จักของคนทั่วไปอีกด้วย แม้ว่ากิจกรรมท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบในทางลบเกิดขึ้นบ้างก็ตาม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลเสียแล้วจะมีมากกว่า หลายสิบเท่า และครอบคลุมไปถึงประชาชนในท้องถิ่นมากมายหลายสาขาอาชีพทั้งทางตรง และทางอ้อม มีการสร้างงานและอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้นในย่านนั้นมากมาย จึงทำให้ฐานะและ ความเป็นอยู่ของประชากรดีขึ้น อย่างไรก็ตามประโยชน์ที่พึงได้รับจากนักท่องเที่ยวจะนำมา กล่าวไว้ได้ในที่นี้ที่สำคัญๆ ได้แก่

1. ด้านเศรษฐกิจ รายได้ที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยวแม้ว่าจะออกมาในรูปของ เม็ดเงินไม่เด่นชัดนัก แต่เป็นที่ยอมรับกันว่า เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเยือนสถานที่ แห่งใดใด ก็ตามจะต้องมีการใช้จ่ายเงินเพื่อเป็นค่าบริการ อาหาร ที่พักอาศัยและอื่นๆ ซึ่งรายได้ ดังกล่าวเป็น ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดผล ดังนี้

1.1 ลดภาวะการขาดดุลการชำระเงิน เนื่องจากการลงทุนทางด้านกิจการ ท่องเที่ยวจะใช้เงินไม่มากนัก แต่จะรับผลตอบแทนออกมาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา จะมีวัตถุดิบเพื่อการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและ วัฒนธรรมอยู่มาก เมื่อมีการจัดการที่ดีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งต่างถิ่นและต่างแดนเดินทางมาใช้ บริการมากขึ้น นั่นหมายถึงรายได้เข้าสู่ประเทศในรูปแบบหนึ่ง ในขณะที่เดียวกัน ประเทศเหล่านี้ จำเป็นต้องสั่งซื้ออุตสาหกรรมเข้ามาเพื่อพัฒนาประเทศ จึงทำให้เกิดภาวะขาดดุลการชำระเงินอยู่ ในระดับสูง รายได้ที่จากการท่องเที่ยวจึงช่วยผ่อนปรนและลดภาวะการขาดดุลการชำระเงินใน ระดับหนึ่ง

1.2 สร้างงานใหม่ เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวขึ้น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัย ซึ่งได้แก่ โรงแรม บังกะโล โมเต็ล ฯลฯ สถานเริงรมย์ ภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึก การบริการขนส่ง และการมัคคุเทศน์ จะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาใช้บริการ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานระดับต่างๆ มากมาย กล่าวคือ จะเริ่มตั้งแต่คนงานก่อสร้าง คนงานผลิตสินค้าพื้นเมือง พนักงานบริการทั้งฝ่ายต้อนรับ การทำความสะอาด รักษาความปลอดภัย พนักงานขับรถ และมัคคุเทศน์ เพื่อนำแขกเข้าไปเยี่ยมชมสถานที่ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก จึงเปิดโอกาสและให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานเพิ่มขึ้น ทั้งเป็นแบบประจำและชั่วคราว

1.3 สินค้าพื้นเมืองและการเกษตรจำหน่ายได้ราคาดี ตามปกติแล้วประชากรไทยเกือบ 80% จะประกอบอาชีพเกษตร ยามว่างจากการทำนาก็จะผลิตสินค้าพื้นเมืองเพื่อใช้ในครอบครัว และจะมีบางส่วนเหลือส่งออกจำหน่ายในรูปแบบของที่ระลึกบ้าง ถ้าหากมีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นในย่านใกล้เคียง จะทำให้สินค้าการเกษตรไม่ว่าจะเป็นผักสดผลไม้ เนื้อสัตว์ และสินค้าพื้นเมือง ขายได้ราคาดีและมีปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้น

2. ด้านการเมือง การไปมาหาสู่กันหรือการมีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมเยียนกันอยู่เสมอ จะส่งผลทำให้กลุ่มชนต่างๆ เกิดความเข้าใจดีต่อกัน ถ้าหากผู้ที่เข้าไปเยือนนั้นไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยามกลุ่มชนหรือประเทศที่มีความเจริญทางด้านวัตถุต่ำกว่า ดังนั้นการขยายกิจการท่องเที่ยวเข้าไปสู่ภูมิภาคหรือประเทศต่างๆ มากเท่าไร และเมื่อมีชาวต่างชาติหรือต่างแดนเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากเป็นการลดสภาพการอยู่อย่างโดดเดี่ยวแล้ว เมื่อกลุ่มชนเหล่านั้นมีโอกาสปะทะสังสรรค์กันอยู่ ตลอดเวลา จะทำให้ความเป็นมิตรกระชับมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงทางการเมืองในท้องถิ่น ในประเทศ หรือระหว่างในประเทศได้เช่นกัน

3. ด้านการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏกระจายอยู่ในส่วนต่างๆ ของประเทศ ถ้าหากไม่นำมาใช้จะปราศจากคุณค่าทางเศรษฐกิจอย่างสิ้นเชิงยิ่งไปกว่านั้นทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมที่มีได้รับการดูแลเอาใจใส่หรือบูรณะซ่อมแซม ย่อมเสื่อมสลายสูญพังไปตามกาลเวลา ดังนั้นไม่ว่าโบราณสถาน มรดกทางประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียมประเพณี เกาะ น้ำตก ถ้ำ ทิวทัศน์ที่สวยงาม อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต่างๆ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปช้อยู่เสมอ จะก่อให้เกิดทางคุณค่าทางเศรษฐกิจขึ้นมา นอกจากนี้การมีเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลรักษา ตกแต่งบูรณะอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยแล้ว ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่มีค่าเหล่านี้จะคงอยู่ให้เยาวชนรุ่นหลังได้ชื่นชมตลอดไป

4. ด้านทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่นจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทางด้านต่างๆ ขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย เช่น การตัดถนนสายใหม่เข้าไปยังสถานที่ท่องเที่ยว การพัฒนาระบบการจ่าย

กระแสไฟฟ้า ประปา โทรเลข โทรศัพท์ การกำจัดระบบน้ำเสียและขยะมูลฝอย การตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม การก่อสร้างที่พักอาศัย สนามบิน และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานอื่น ๆ แม้ว่า การพัฒนาท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าว อาจมีสาเหตุมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ ก็ตาม แต่หากกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญ ยิ่งไปกว่านั้นผู้ที่อาศัยอยู่ท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน จะมีความกระตือรือร้นในการช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนขึ้นมา เพื่อให้พร้อมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนต่อไป

5. ด้านช่วยฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เนื่องจากชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมบางประการของประเทศกำลังจะจางหายไปจากสังคมของคนไทยในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการละเล่น การแสดง ประเพณี หรือเทศกาลต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะจะเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวต่างถิ่นหรือต่างแดนมาก ซึ่งตามความรู้สึกของนักท่องเที่ยวเหล่านั้นจะถือว่าเป็นของแปลกและใหม่ ตัวอย่างเช่น ประเพณีเผาเทียนเล่นไฟที่จังหวัดสุโขทัย ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เทศกาลสงกรานต์ จังหวัดเชียงใหม่ และงานบุญแข่งขังไฟ จังหวัดยโสธร เป็นต้น ซึ่งประเพณีหรือเทศกาลเหล่านี้ ถ้าหากไม่มีการฟื้นฟูขึ้นมาในที่สุดก็จะหมดไปจากสังคมไทย เพื่อชนบทประเพณียังคงอยู่กับสังคมไทย และมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ร่วมมือกับศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ฟื้นฟูการละเล่น การแสดง และประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมา ซึ่งนอกจากจะเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมแล้ว ยังถือว่าเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของกิจการท่องเที่ยวในลำดับต่อไปด้วย

สรุปว่า ผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม แต่ก็ไม่ได้เป็นสาเหตุของการเกิดโดยตรง การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดีหรือเลวก็ย่อมขึ้นอยู่กับสายตาของผู้มองวัฒนธรรมนั้น และขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจมากกว่าการวัดหรือประเมินที่ชัดเจน นักท่องเที่ยวไม่ได้เป็นเครื่องมือแต่เพียงอย่างเดียวของการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งเดียวที่มองเห็น แต่นักท่องเที่ยวก็อาจถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นตัวกลาง ที่จะป้องกันการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้ามีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบในการจัดการและเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชุมชนที่จะร่วมกันรักษาองค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรมที่ทำให้ชุมชนนั้นต่างไปจากชุมชนอื่นและยังคงมีความมั่นใจที่จะสร้างระบบป้องกันวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าไว้เป็นที่ชื่นชมของนักท่องเที่ยวต่อไป เช่นเดียวกับการวางแผนที่ดีในด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ก็ย่อมช่วยป้องกันผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวได้เช่นกัน

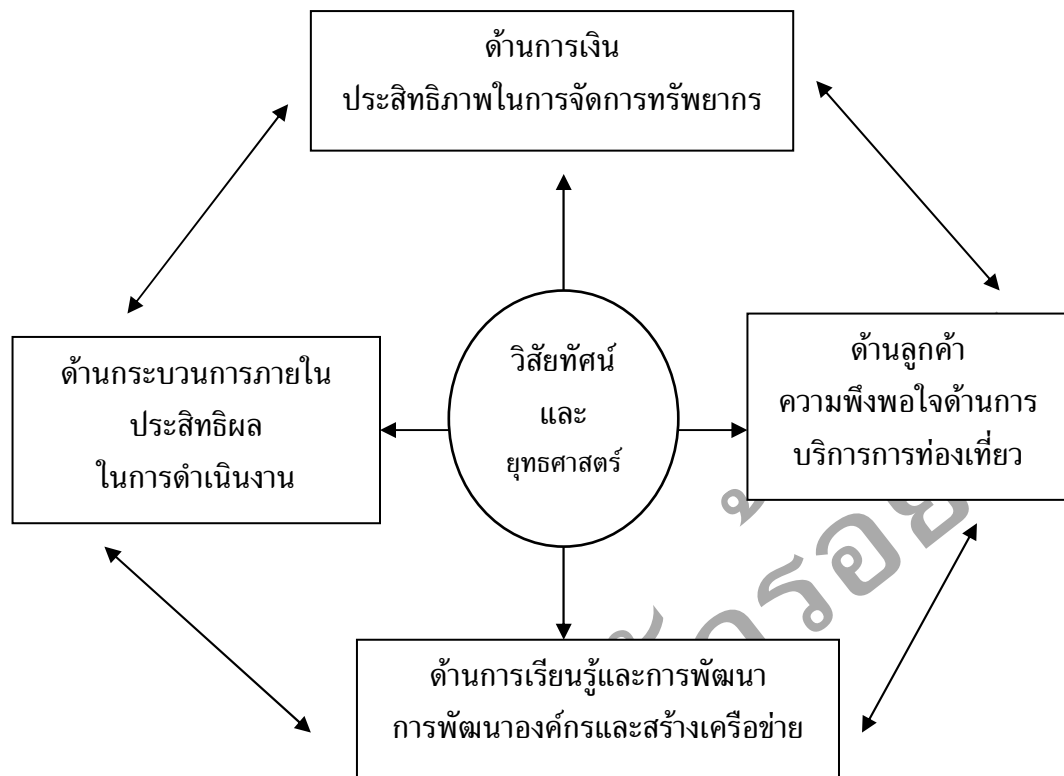
จากผลกระทบต่าง ๆ จากความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพิจารณาวางแผนการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ซึ่งต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เมื่อมีการวางแผนการท่องเที่ยวอย่างมีแบบแผน รัดกุม การบริหารจัดการที่ดี จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวได้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน มีกระบวนการวางแผนไว้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดแผน (Define the System) การวางแผนต้องมีการกำหนดแผนและขอบเขตให้เป็นระบบอาจจะมีการวางแผนจะเป็นเอกลักษณ์แผนประจำปี แผนระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระยะของแผนระยะสั้นหรือระยะยาว
2. กำหนดวัตถุประสงค์ (Formulate Objective) การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ทราบถึงทิศทางในการวางแผน
3. เก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering) เป็นการรวบรวม ศึกษาข้อมูล ทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อนำมาเป็นแนวทางการวางแผน
4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis and Interpretation) นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม นำมาวิเคราะห์ ว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้วต่อจากนั้นนำมากำหนดนโยบายเพื่อทำเป็นแผนในการดำเนินงานต่อไป
5. การทำแผนเบื้องต้น (Preliminary Planning) นำข้อมูลจากขั้นตอนแรกที่ได้ทำมาแล้วเลือกและพิจารณาในการแก้ปัญหาทางกายภาพ เพื่อนำมาเป็นทางเลือกในการพัฒนาที่ดีที่สุด มีการร่างแผนเบื้องต้น เกี่ยวกับแผนด้านงบประมาณ ตรวจสอบความต้องการของตลาด กำหนดตำแหน่งสำรวจพื้นที่ของสถานที่ตั้งสถานบริการการท่องเที่ยวต่าง ๆ
6. การอนุมัติแผน (Approving the Plan) ปรึกษารื้อกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนเพื่อมาตรวจสอบความเป็นไปได้ ผลดี ผลเสีย และผลตอบแทนที่จะได้รับ แล้วนำข้อมูลที่ได้รวบรวมเป็นแนวคิดมาจัดทำเป็นแผนฉบับสมบูรณ์ต่อไป
7. แผนฉบับสมบูรณ์ (Final Plan) เป็นแผนที่สมบูรณ์เสร็จเรียบร้อย ซึ่งในแผนจะแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของโครงการที่จะปฏิบัติ เช่น แผนการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในสถานที่ท่องเที่ยว มาตรฐานการก่อสร้าง ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับพื้นที่ ที่ดินสัญญา การจ้าง นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ถึงระบบเศรษฐกิจ การตลาด และการเงิน
8. การปฏิบัติตามแผน (Implementation) การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ซึ่งแผนที่ดีเมื่อนำไปปฏิบัติจะต้องมีการประเมินผล เพื่อที่จะได้ทราบถึงข้อบกพร่อง และปัญหาในการที่จะนำไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป

สรุปว่าแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ที่มีศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีจุดกำจัด ดังนั้นก่อนมีการส่งเสริมในสถานที่ท่องเที่ยว ควรที่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้น และควรมีการวางแผนที่ดีคู่กันไป รวมทั้งมีการตรวจสอบประเมินแผนเพื่อให้เป็นแผนที่สามารถนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม วิถีชีวิต และที่สำคัญมากไปกว่านั้นคือนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจพึงพอใจ อยากจะกลับมาเยือนอีกครั้ง

ทฤษฎีการจัดการเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard)

ทฤษฎีการจัดการเชิงดุลยภาพเป็นทฤษฎีการบริหารจัดการที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในด้านธุรกิจต่อมาได้มีการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวไปใช้ในการบริหารภาครัฐ (พสุ เตชะรินทร์. 2546) ได้รับการพัฒนาขึ้นเมื่อปี 2535 โดย Kaplan และ Norton ให้เป็นเครื่องมือด้านการจัดการที่ช่วยให้การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) โดยอาศัยการวัดหรือการประเมิน (Measurement) ที่จะช่วยให้องค์กรเกิดความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทฤษฎีนี้เชื่อว่าองค์กรจะบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามพันธกิจได้นั้นจะต้องขับเคลื่อนองค์กรด้วยกลยุทธ์ให้มีความสมดุลในด้านต่างๆ 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) ด้านการเงิน (Financial Perspective) 2) ด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process Perspective) 3) ด้านลูกค้า (Customer Perspective) และ 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบการจัดการเชิงกลยุทธ์

สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย กล่าวว่า การวิจัยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลในการกำหนดนโยบาย หรือกำหนดยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศแล้ว ยังเป็นประโยชน์มหาศาลต่อการพัฒนาชุมชน และคนในชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่นำไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการรักษาสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ คนในชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และในแต่ละชุมชนท้องถิ่นมีทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างหลากหลายที่รอคอยการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณค่า เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น และจากข้อเท็จจริงส่วนใหญ่ที่พบ โดยทั่วไปในแต่ละชุมชนท้องถิ่นยังมีปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อีกมากที่ต้องการ การแก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น ปัญหาขาดการบริหารจัดการที่ดี ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และมลภาวะของ ปัญหาขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาแหล่งปัญหาขาดการพัฒนาศักยภาพของ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัญหาจากตัวนักท่องเที่ยวเป็นต้น และที่สำคัญที่สุดอันเนื่องมาจาก นโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชีย และได้ดำเนินการ ตลาตอย่างจริงจัง การเปิดสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airlines) จึงเป็นไปได้สูงมากที่จะมี นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก (นักท่องเที่ยว 20 ล้านคนในปี

พ.ศ. 2550) การดำเนินการเพื่อเตรียมรับมือกับนักท่องเที่ยวจำนวนมากดังกล่าว จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยการดำเนินการ และที่สำคัญอย่างยิ่งควรส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากที่สุด เพราะจะเป็นการป้องกันปัญหาการเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อม และปัญหาสังคมที่จะเกิดตามได้อีกมากและยังเป็นการส่งเสริมให้การพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีผู้ศึกษาไว้พอสมควรทั้งในและต่างประเทศ และผลการวิจัยที่ทำมาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีอยู่ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

อัครา แสงงาม และคณะ (2549) ได้ศึกษารูปแบบกิจกรรมและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่เหมาะสมตามศักยภาพของชาวบ้านกู่กาสิงห์ ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวได้ สองเพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมและการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพของชาวบ้านกู่กาสิงห์ และเพื่อศึกษาเส้นทางเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และรับภาคีสถาน ที่สามารถนำมาเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของบ้านกู่กาสิงห์ได้ ผลการศึกษพบว่า บ้านกู่กาสิงห์มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก คือ กู่กาสิงห์ ภูโพนวิจ ภูโพระวัง ถนนคูขาด สระแก โพนซันก หุ่นกลาร้องไห้ ส่วนกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ได้แก่ งานบุญบั้งไฟ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานท่องเที่ยวเชิงเกษตรโครงการ “กินข้าวทุ่งนุ่นผ้าไหม” เป็นต้น กิจกรรมทางสังคม ได้แก่ ชมรมมัดคุดเทศก้น้อย สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ การผลิตผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มแม่บ้าน สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน กลุ่มโรงสีผลิตข้าวกล้อง การตัดลายกระดาษพื้นบ้าน นักรรณกรรมพื้นบ้าน กลุ่มแม่บ้านจัดทำอาหาร หมอลำฮักขวัญ แม่บ้านจัดทำเครื่องบายศรี นักดนตรีพื้นเมือง การฟ้อนรำบุญบั้งไฟทุกปี นักร้องหมอลำในชุมชน เป็นต้นมา ในด้านรูปแบบกิจกรรมและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพชุมชนพบว่า มี 3 รูปแบบ คือ

1. นักท่องเที่ยวชาวจีนที่ต้องการมาศึกษาและเที่ยวตามอัยยาศัยและไม่มีกิจกรรมรองรับ
2. การเข้ามาทัศนศึกษาดูงาน ได้แก่ กลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่เข้ามาชมโบราณสถาน หรือกลุ่มแม่บ้านที่เข้ามาศึกษาดูงาน ที่ศูนย์ผ้าไหมแล้วจึงไปชมโบราณสถาน

3. การพักค้างแรม มี 2 รูปแบบ คือ สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป มีกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว การนำชมโบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ กินข้าวพาสและชมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมธรรมชาติที่บ้านที่เวทีหน้าปรังค์กู่กาสิงห์ แล้วเข้าพักโฮมสเตย์ ตื่นตอนเช้าทำบุญตักบาตร แล้วจึงเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ ส่วนสำหรับนักเรียนนักศึกษาที่เข้าค่ายทักษะชีวิตสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน จะมีฐานเรียนรู้ คือ ฐานผ้าไหมงาม ฐานพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้าน ฐานสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานโบราณสถาน ฐานตัดลายกระดาษพื้นบ้าน และฐานวรรณกรรมซึ่งจะเน้นให้ผู้เข้าเรียนรู้ได้สัมผัสและซึมซับกับภูมิปัญญาพื้นบ้านโดยตรง

ในด้านการจัดการท่องเที่ยวมีแนวคิดที่ว่า “การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดการ พัฒนา ส่งเสริม สืบทอด เผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน “โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบเป็นทางการโดยเทศบาลเป็นผู้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งจะใช้กับงานท่องเที่ยวประจำปี ส่วนรูปแบบการจัดการตามศักยภาพชุมชน จะดำเนินการโดยชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ตำบลกู่กาสิงห์ ซึ่งจะมีผู้ประสานงานไปบอกกล่าวให้ผู้รับผิดชอบ ทำงานนั้นให้เสร็จตามกำหนดเวลา ในส่วนเส้นทางเครือข่ายท่องเที่ยว พบว่าได้จัดสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวขึ้นในพื้นที่ คือ บ้านต่อต้อน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลกู่กาสิงห์ ดูแลบ้านเมืองบัว ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดูแล และที่บ้านกู่กาสิงห์มีเทศบาลและชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นผู้ดูแล ส่วนเส้นทางเชื่อมโยงกับว่า ในหมู่บ้านมีทั้งเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และเส้นทางชมวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับอนุภูมิภาคของภาคอีสาน โดยเฉพาะเส้นทางของจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถเปิดประตูสู่อินโดจีนได้

เจนต์ ธนวัฒน์ และคณะ (2548 : 1-16 อ้างถึงใน อำคา แสงงาม และคณะ. 2549 : 41) ได้จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวของจังหวัดในกลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดร้อยเอ็ดแก่นสาร โดยเรียบเรียงข้อมูลจากการบรรยายสรุปของทั้งสามจังหวัด และเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ประกอบเพื่อแนะนำให้ผู้มาเยือนได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านประวัติความเป็นมา สภาพทั่วไป สังคมและประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ และเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต วิวัฒนาการเส้นทางใหม่ เชื่อมโยงพุทธมณฑลอีสาน สู่มืองโบราณ ศึกษาเส้นทางธรรม มุ่งการศึกษาสู่ธรรมชาติ เรียนรู้วิวัฒนาการเส้นทางใหม่ ซึ่งในส่วนของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แนะนำแหล่งท่องเที่ยวในตอนใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ดได้แก่ วัดบ่อพันขันรัตนโสภณ ซึ่งเป็นอุทยานการศึกษาเฉลิมพระเกียรติ 50 ปี กู่กาสิงห์ ทุ่งกุลาร้องไห้ กู่พระโกนา เป็นต้น

เพ็ญศรี สาริบุตร และอำคา แสงงาม (2548 : 128-135 อ้างถึงใน อำคา แสงงาม และคณะ. 2549 : 41) ได้กล่าวถึงข้อเสนออันเป็นแนวทางการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิถีภูมิปัญญาไทยว่า การทำให้แหล่งภูมิปัญญาไทยให้น่าสนใจจะต้องบอกแนะนำไปชัดเจนว่าทำอะไร การเรียนรู้ประวัติครุภูมิปัญญา การยกย่องครุภูมิปัญญา

จัดตั้งกลุ่มเยาวชนอาสาสมัคร ทำหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนวิธีการถ่ายทอด เช่น การบอกเล่าของครู ภูมิปัญญา การถอดรหัสครุภูมิปัญญา การใช้สื่อที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน สังคม เป็นต้น ส่วนแผนการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยได้เสนอว่าควรจัดตั้งองค์กรภูมิปัญญาไทย การพัฒนาภูมิปัญญา จัดตลาดสินค้า การอบรม การจัดรายการท่องเที่ยวภูมิปัญญาไทย เป็นต้น

พรพรรณ ทิพสิงห์ และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องมรดกภูมิปัญญา

สมุนไพรไทยอีสานกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กรณีศึกษา : บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาบ้านพักแบบโฮมสเตย์ในชุมชนบ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านการตลาด และประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเชียงเหียน ให้เป็นบ้านพักแบบโฮมสเตย์ตามหลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า บ้านเชียงเหียนมีจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ มีเอกลักษณ์ มีประวัติศาสตร์และโบราณสถานที่น่าสนใจ แต่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน คือ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการ การสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์ สำหรับโอกาสในการพัฒนา คือ หน่วยงานราชการมีแผนนโยบาย แผนงานและให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ส่วนการพัฒนาด้านกลยุทธ์ทางการตลาดบ้านเชียงเหียน พบว่า จะต้องมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีจุดเด่น ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สมบูรณ์และมีเอกลักษณ์ ตลอดจนมีการปรับปรุงสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ดีขึ้น ราคาบริการของโฮมสเตย์ควรเป็นราคาที่ยุติธรรมให้เหมาะสมกับคุณค่าของผลิตภัณฑ์ และเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ และการกำหนดราคาให้มีความหลากหลาย การจัดจำหน่ายควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านอินเทอร์เน็ต และแคว้นเตอร์ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการตลาดควรเพิ่มการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักหมู่บ้านเชียงเหียนเพิ่มมากขึ้น

กิตติชัย เจริญชัย (2548) ศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) บ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จากการศึกษาสรุปได้ว่า บ้านชะชอม มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) ในระดับสูง และนักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) อยู่ในระดับปานกลาง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการศึกษาระดับศักยภาพมาวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรม ชนบท (โฮมสเตย์) 7 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริม การตลาด บุคลากร กระบวนการและลักษณะทางกายภาพ และแนวทางในการวางแผนพัฒนา ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) 8 ด้านคือ ด้านที่พัก ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านการส่งเสริมการตลาด

ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ (2545) ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนชุมชนริมกว๊านพะเยา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า

1. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ ชุมชนมี องค์ประกอบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน 2 ด้าน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจและการเข้าถึง ส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกยังจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา ต่อไป กลุ่มตัวอย่างในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนอยู่ใน ระดับมาก มีความต้องการในการพัฒนาชุมชนเพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกด้าน คือ ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน คือ การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินกิจกรรม การร่วมลงทุน และการร่วมติดตามประเมินผล

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนกว๊านพะเยา กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ต้องการมาก ในด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการภายใน ชุมชนที่ทำให้เกิดความสะดวก แต่มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลางด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

3. แนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน บ้านร่องไฮจากการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้ เสนอแนะแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนบ้านร่องไฮไว้ 6 แผนงาน คือ

3.1 แผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม

3.2 แผนงานพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน

3.3 แผนงานพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

3.4 แผนงานพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน

3.5 แผนงานรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว

3.6 แผนงานพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชน

สงครี วงษ์เวช (2545) ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่ปิง ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่ปิงและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่ปิง พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามานำไปสังเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่ปิง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน ประกอบกับวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ครอบคลุมสองฝั่งแม่ปิงตั้งแต่ฝายพระยาคำจนถึงท่าวัดศรีโขง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่าสองฝั่งแม่ปิง มีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ครบถ้วน จึงเป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยวให้สามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวทางน้ำ และทางบก จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี SWOT สรุปได้ว่า

จุดแข็ง คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

จุดอ่อน คือ มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ไม่เด่นชัด

อุปสรรค คือ ขาดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์บริเวณลุ่มน้ำแม่ปิง

โอกาส ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่ปิง คือ ทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้ง่าย เพราะเกิดกระแสนิยมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว

สำหรับผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้กลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. กลยุทธ์การจัดการ เช่น จัดทางงบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง
2. กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ เช่น สนับสนุนการจัดระบบข้อมูล ข่าวสาร และการสื่อสารมวลชน เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่ปิงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางของคนทั่วไป
3. กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดและบริการท่องเที่ยว เช่น นำเอกลักษณ์หรือจุดแข็งและโอกาส ผนวกกับกิจกรรมที่น่าสนใจเสนอขาย
4. กลยุทธ์การจัดโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม เช่น ให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ว่าด้วยการควบคุมอาคาร และการบำบัดของเสียลงสู่แม่น้ำ

5. กลยุทธ์การสร้างจิตสำนึก เช่น สนับสนุนให้มีการศึกษาในประวัติศาสตร์ล้านนา แก่เยาวชนและชุมชนท้องถิ่น เพื่อจะได้ตระหนักถึงคุณค่า และเกิดความภาคภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ของตน

6. กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เช่น เปิดโอกาสชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วาสิกา แสนคำ (2545) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบ้านเปียงหลวงมีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อีกทั้งยังมีความสวยงามตามธรรมชาติอันเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่นอกจากนี้ยังพบว่าบ้านเปียงหลวงมีระบบสาธารณสุขปกคพื้นฐานครบถ้วนเพียงพอสำหรับรองรับการท่องเที่ยว แต่ควรจะมีการปรับปรุงด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เช่น ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว และห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านเปียงหลวงได้ 4 แนวทางดังนี้ 1) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการรายการนำเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในชุมชน 2) การจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ซึ่งบริหารจัดการโดยคณะกรรมการของกลุ่มสมาชิกในชุมชน 3) การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนใกล้เคียง 4) จัดเทศกาลดอกนางพญาเสือโคร่งบาน เพื่อเป็นจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ภูสวัสดิ์ สุขเสียง (2545) ศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่าวัฒนธรรมเฉพาะของชาวเขาเผ่ามูเซอดำรงสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกาย และสืบทอดวัฒนธรรมงานประเพณีปีใหม่ที่เรียกว่า “เขาะจาวา” ซึ่งตรงกับช่วงเวลาตรุษจีน มีการหยุดงานกินเลี้ยง เต็นรำ รื่นเริง สนุกสนานที่เรียกว่า “เต็นจะตึก” รวมทั้งพิธีกรรมที่ปฏิบัติกันเป็นประจำทุกเดือนในรอบปี อันเกี่ยวเนื่องกับวิถีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อต่างๆ ชาวมูเซอมีความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตและการทำมาหากิน สิ่งเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ทุกคนจะต้องจำใส่ใจว่าสิ่งใดควรปฏิบัติและสิ่งใดไม่ควรปฏิบัติ สิ่งไหนที่เชื่อว่าจะเป็นสาเหตุของเภทภัย นำความเดือดร้อนมาให้จะต้องละเว้นไม่ปฏิบัติ ครอบครัวใดที่ขยันทำมาหากิน ประพฤติตามจารีตประเพณีอย่างเคร่งครัด จะได้รับความเชื่อถือและยกย่องให้เป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนบ้าน ดังคำสอนของผู้เฒ่าผู้แก่ชาวมูเซอดำ ที่ว่า “อย่าดูที่เขากิน อย่าดูที่เขามี และอย่าดูที่เขาสวมใส่ แต่จงดูที่เขาทำ”

นอกจากนี้ยัง พบว่า บ้านห้วยโป่งผาลาดมีศักยภาพในด้านคุณค่าทางการศึกษา ความปลอดภัย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และมีศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับการพัฒนา ทางการท่องเที่ยว แต่ในด้านความพร้อมของบุคลากรควรมีการปรับปรุง นอกจากนี้ต้องมี การเพิ่มเติมศักยภาพทางด้านสาธารณูปโภคขั้นสูงในสิ่งต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายสินค้า ที่ระลึก ห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยว และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว

ชัชวาล เอื้อสุวรรณ (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณี : สวนรุกขชาติน้ำตกธารทอง อำเภอสังขาม จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 75.84 ในการศึกษาครั้งนี้จำแนกการจัดการสิ่งแวดล้อมออกเป็น 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมด้านการสงวนทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ กิจกรรมด้านการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ และการจัดการ ขยะมูลฝอย และกิจกรรมด้านการจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์ปรากฏว่าประชาชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ มากที่สุดและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ทรัพยากรป่าไม้ ดิน น้ำ และการจัดการขยะมูลฝอยน้อยที่สุดและเมื่อจำแนกตามขั้นตอนการมี ส่วนร่วมตั้งแต่การคิดค้นปัญหาและตัดสินใจ การปฏิบัติการ การร่วมรับประโยชน์ และการประเมินผล ปรากฏว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการรับประโยชน์มากที่สุด และมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในขั้นตอนประเมินผลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม การได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวการมีตำแหน่งในชุมชน ทิศนคติ ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวและทัศนคติเชิงสิ่งแวดล้อมนิยม

วิไลภรณ์ ชันติสิทธิ์ (2541 ; อ้างถึงใน ประภาส อินทนปสาธน์. 2546 : 33) ได้ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต บ้านมาสาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริ่ง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ทัศนคติของ เกษตรกรเกี่ยวกับแนวความคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ ทัศนคติ เกี่ยวกับแนวความคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทางศิลปวัฒนธรรม เชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ของชุมชน เชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม เชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วย กับแนวคิดดังกล่าว เช่น การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ใช้ธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ต้องร่วมกัน กับผู้เกี่ยวข้องออกแบบวางแผน จัดขอบเขตพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างชัดเจนเกษตรกรเห็นว่า ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนประเพณีของเผ่าเป็นจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่ควร ได้รับการฟื้นฟู และอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป เกษตรกรต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อเกิด พลังและจิตสำนึกในการปกป้องฟื้นฟูทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างสมบูรณ์ เกษตรกร ควรได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะในการผลิตของที่ระลึกเป็นเอกลักษณ์ ทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนของตนเอง และท้ายที่สุดเกษตรกรเห็นด้วยว่า การท่องเที่ยว

เชิงอนุรักษ์มีผลทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดรายได้เสริม นอกเหนือจากอาชีพหลัก ส่วนปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องของรัฐบาลและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเกษตรกรเสนอแนะว่าควรมี การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม การประชาสัมพันธ์ การจัดการผลประโยชน์ของชุมชน และการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

งานวิจัยต่างประเทศ

Mill & Morrison (1991 : 263 ; อ้างถึงใน พรพรรณ ทิพลิงห์ และคนอื่น ๆ. 2548 : 8) กล่าวโดยสรุปว่า แหล่งท่องเที่ยวด้วยสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ในเรื่องที่พักร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หรือบริการอื่นๆ ปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ในเรื่องระบบการสื่อสารและ สาธารณูปโภค การขนส่ง (Transportation) และการต้อนรับอย่างไมตรี (Hospitality)

McIntosh & Goeldner (1986 : 200 ; อ้างถึงใน พรพรรณ ทิพลิงห์ และคนอื่น ๆ. 2548 : 8) ได้ให้ความเห็นตรงกันว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติ ปัจจัยพื้นฐาน ระบบขนส่ง และการต้อนรับอย่างเป็นมิตรไมตรี

Burkart & Medlik (1981 : 46 ; อ้างถึงใน พรพรรณ ทิพลิงห์ และคนอื่น ๆ. 2548 : 8) กล่าวโดยสรุปว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ (Amenity)

Bhatia (1986 : 139-140 ; อ้างถึงใน พรพรรณ ทิพลิงห์ และคนอื่น ๆ. 2548 : 8-9) กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่จะต้องประกอบ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางด้านวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน สิ่งก่อสร้างที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ เช่น ทิวทัศน์ ได้แก่ พืชสัตว์ ทะเล ภูเขา สวนสาธารณะ เทศกาลต่างๆ เช่น การแสดงนิทรรศการ งานมหกรรม ศิลปะ ดนตรีประเพณี การละเล่น เป็นต้น 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยว และส่วนที่เสริมให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ได้แก่ โรงแรม สถานบันเทิงต่างๆ รวมทั้งสถานพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

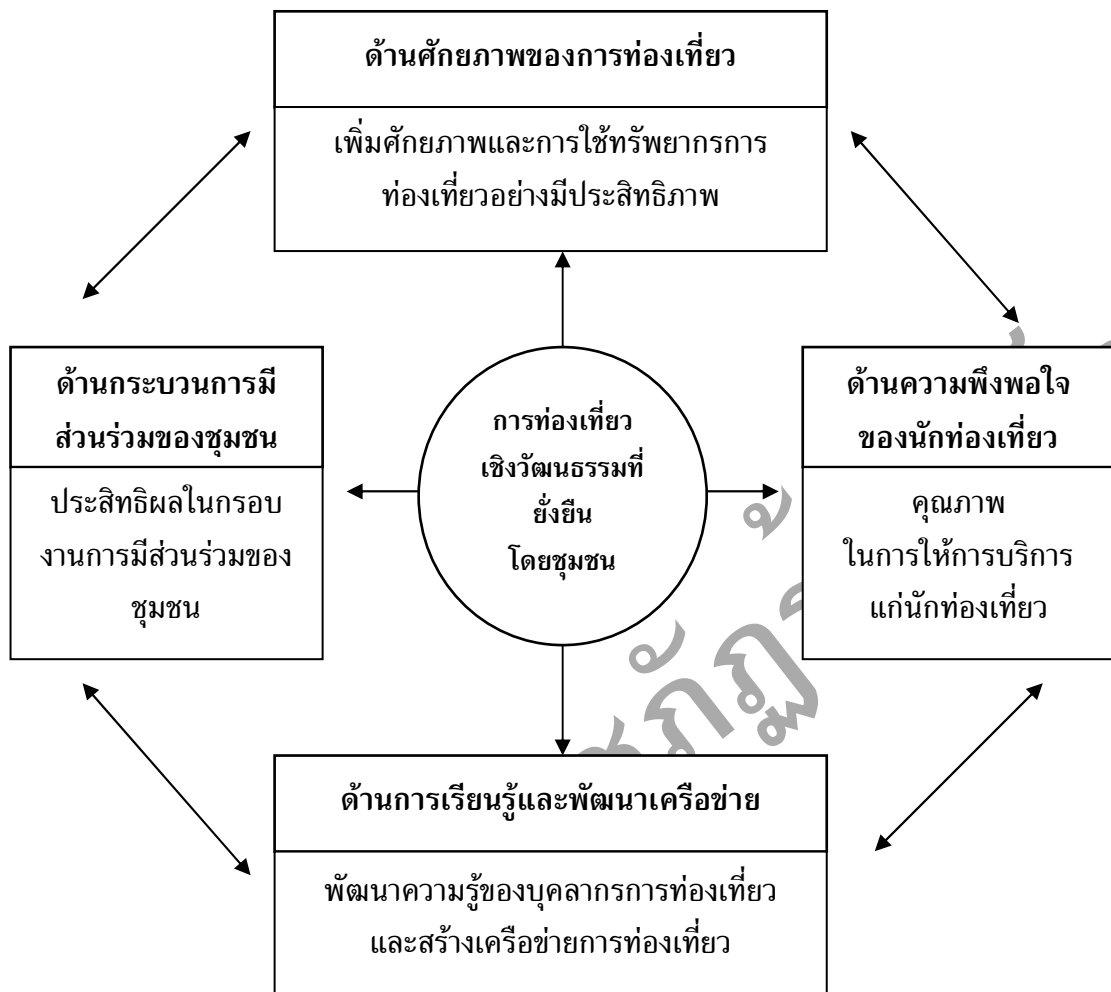
Richie And Zins (1978 : 257 ; อ้างถึงใน พรพรรณ ทิพลิงห์ และคนอื่น ๆ. 2548 : 10-11) กล่าวว่า ส่วนประกอบที่เป็นส่วนดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีทั้งหมด 12 ประการด้วยกัน คือ

1. งานวัฒนธรรม
2. ภาษา
3. ชนบทธรรมนิยม
4. ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร การทำอาหาร
5. ศิลปะ และดนตรี รวมไปถึงภาพวาดและรูปปั้นแกะสลัก
6. ประวัติศาสตร์ และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
7. ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะในท้องถิ่น
8. งานสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่และดั้งเดิมในท้องถิ่น
9. ศาสนารวมไปถึงพิธีกรรมต่างๆ
10. ระบบการศึกษา
11. เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย
12. กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีทิศทางในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งประกอบไปด้วยความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Sustainability) ความยั่งยืนทางด้านสังคม (Social Sustainability) และความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) โดยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เกิดความยั่งยืนนั้นจะต้องสร้างดุลยภาพในการจัดการให้เกิดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านศักยภาพของการท่องเที่ยว โดยมีการพัฒนาศักยภาพและการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้เกิดประสิทธิผลในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย โดยการพัฒนาความรู้ของบุคลากรการท่องเที่ยวและการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และด้านความพึงพอใจ นักท่องเที่ยว ต้องมีการพัฒนาคุณภาพการบริการให้เกิดความพึงพอใจ

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนต้องให้ความร่วมมือตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน รักษาวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนโดยให้เป็นไปตามธรรมชาติของชุมชน การรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณบ้านเรือนและชุมชน การสร้างความปลอดภัยในชุมชน รวมทั้งรู้จักการรวมกลุ่มเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งการที่จะดำเนินการให้เป็นไปในแนวทางดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกุลาสิงห์ อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลกุลาสิงห์ อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในประเด็นของการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย คือ ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่รัฐ นักท่องเที่ยว และผู้แทนภาคเอกชน ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การตรวจสอบ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. ความถูกต้องตรงประเด็น และความเชื่อถือได้
7. สรุป

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Primary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงาน แนวความคิด และบทความทางวิชาการจากวารสารต่างๆ ที่เป็นหลักการแนวความคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลกุลาสิงห์ อำเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะของข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษา

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลกุลาสิงห์ และสภาพการการท่องเที่ยวของเทศบาลรวมทั้งได้ศึกษาหาแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับกลุ่ม หรือบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 25 คน ดังนี้

2.1 กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ความหลากหลายข้อมูลด้านการจัดการการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาล เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล

2.2 กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง ตัวแทน Home Stay ผู้แทน กลุ่มพิธีกรรมผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่ม OTOP ผู้นำกลุ่มนักดนตรีพื้นเมือง และกลุ่มเยาวชน จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในการมองถึงศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน

2.3 กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และดูแลชุมชน ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล วัฒนธรรมเทศบาล ตำบลกู่กาสิงห์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับเทศบาล จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูล ด้านนโยบายการวางแผนการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว การประสานงานในการจัดกิจกรรม โครงการเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน การวางแผนเพื่อการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว และการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน

2.4 กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม) หมายถึง ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูล ความพึงพอใจความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล ตำบลกู่กาสิงห์

2.5 กลุ่มที่ 5 ตัวแทนภาคเอกชน หมายถึง ผู้ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับธุรกิจ การท่องเที่ยว ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ทรงคุณวุฒิ วัฒนธรรมจังหวัด ร้อยเอ็ด ตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว ชมรมสื่อสร้างสรรค์ จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูล ด้านการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์

ตาราง 1 แสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน (คน)
กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ	5
กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ	5
กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐ	5
กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม)	5
กลุ่มที่ 5 ตัวแทนภาคเอกชน	5
รวม	25

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัย ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ตั้งประเด็นคำถาม จดบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งหมดในทุกขั้นตอนของการศึกษาการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลกุ๊กกาสิงห์ สำหรับการเข้าไปพูดคุยและสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลหลักได้ยึดหลักความเป็นกลางอย่างยิ่งยวด มิได้เอาทัศนคติของผู้วิจัย และกฎเกณฑ์ทางทฤษฎีต่างๆ เข้าไปยึดเยียดหรือวางเป็นบรรทัดฐาน เพื่อกำหนดแนวทางในการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูล หากแต่ได้ใช้กระบวนการในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล แล้วนำมาพิจารณาและวิเคราะห์ เพื่อทำความเข้าใจสภาพการณ์ที่อาศัยมุมมองทั้งจากบุคคลภายนอกชุมชนและบุคคลภายในชุมชนเป็นหลัก

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

2.2 จัดทำแนวคำถามสำหรับสนทนาระดับกว้าง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

2.3 นำแนวคำถามสำหรับสนทนา มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างและเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

2.3.1 ว่าที่พันตรีมานิตย์ ซาซิว ตำแหน่งครู ชำนาญการ โรงเรียนบ้านขี้เหล็กพิทยาคม วุฒิกการศึกษา ศศ.ม. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

2.3.2 นายสังัด หงส์พันธ์ ตำแหน่งนักวิชาการวัฒนธรรม 6 ว สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด วุฒิกการศึกษา กศ.ม. การบริหารการศึกษา

2.3.3 ว่าที่ร้อยตรีหญิงจุไรรัตน์ โพธิประสิทธิ์ ตำแหน่งนักวิชาการวัฒนธรรม 6 ว สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด วุฒิกการศึกษา กศ.ม. การวิจัยการศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลอย่างกว้างๆ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพูดคุย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่มทันที เมื่อปรากฏรายละเอียดของข้อมูลที่น่าสนใจ โดยมีแนวประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

3.1 ท่านคิดว่าจุดเด่นหรือจุดแข็ง ของการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุ๊กกาสิงห์ มีอะไรบ้าง

3.2 ท่านคิดว่าจุดอ่อน ของการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุ๊กกาสิงห์ มีอะไรบ้าง

3.3 ท่านคิดว่า เทศบาลตำบลกุ๊กกาสิงห์ มีโอกาสที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนหรือไม่

3.4 ท่านคิดว่า อุปสรรคหรือปัญหาที่สำคัญที่สุดของการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ มีอะไรบ้าง

3.5 ในอนาคตท่านคิดว่ามีแนวทางอย่างไรในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ให้เติบโตอย่างยั่งยืน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้มีขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เนื่องจากผู้วิจัยต้องการข้อมูลแบบเจาะลึกในประเด็นหลัก และความคิดเห็นส่วนตัวในด้านต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีต่อสถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลกุกาสิงห์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยระยะเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลว่างเว้นจากภารกิจ ในแต่ละวันแล้ว จึงเข้าไปทักทายและพูดคุย หรือโทรศัพท์นัดหมาย และเข้าร่วมงานกิจกรรม ทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลมากที่สุดเพื่อความสะดวกในการสัมภาษณ์และให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกในครั้งต่อไป เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ในด้านการสังเกตข้อมูลทางกายภาพ ซึ่งได้แก่ สภาพที่ตั้ง ขอบเขตพื้นที่ เพื่อเตรียมจัดทำรายการนำเที่ยวกุกาสิงห์ รวมถึงข้อมูลทางสังคมศาสตร์และสภาพการณ์ทางด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น วิถีการดำเนินชีวิต การปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในชุมชน แนวความคิดทัศนคติ และพฤติกรรมของคนในชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นหลัก

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) เนื่องจากผู้วิจัยต้องการข้อมูลที่เป็นความจริงหรือใกล้เคียงความจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลและชุมชนดำเนินการ ดังนี้

2.1 การกระทำ (Acts) คือ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งไม่ยาวนานต่อเนื่อง เช่น ลักษณะวิถีชีวิต หรือกิจกรรมต่างๆ ไปการแต่งกาย นุ่งห่มเสื้อผ้า การกินอยู่ การใช้ชีวิตในวันหนึ่งๆ

2.2 กิจกรรม (Activities) คือ เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือกิจกรรมที่กระทำในลักษณะต่อเนื่องเป็นแบบแผนปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการมีขั้นตอน เช่น ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ แบบแผนกิจกรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ เพาะปลูก การใช้เวลาว่าง การเรียนรู้ การหาเลี้ยงชีพ ในระดับบุคคล กลุ่ม ครอบครัว หรือชุมชนก็ได้ ซึ่งการสังเกตกิจกรรมเหล่านี้จะบ่งชี้ให้เห็นหน้าที่ สถานที่สภาพ สภาพ และความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม

2.3 ความหมาย (Meaning) คือ การที่บุคคลอธิบายหรือให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม ซึ่งอาจเป็นลักษณะเกี่ยวกับความผิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติการรับรู้ โลกทัศน์ บรรทัดฐานหรือระเบียบเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ

2.4 ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ลักษณะความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่ศึกษา ว่ามีลักษณะยึดโยงกันอย่างไร มีแบบแผนอย่างไร ทั้งในทางที่ขัดแย้งหรือลงรอยกัน ซึ่งจะทำให้สามารถวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมของชุมชน / กลุ่มได้ทั้งระบบเครือข่าย การเมือง เศรษฐกิจและอื่น ๆ

2.5 การมีส่วนร่วม (Participation) คือ ลักษณะการปรับตัว การยอมตามกลุ่ม การเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มของสมาชิกในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.6 สภาพสังคม (Setting) คือ สภาพสนามหรือสถานการณ์ที่นักวิจัยเข้าไปศึกษาทุกแง่ทุกมุม ทั้งด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ การบันทึกสิ่งที่สังเกต ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ต้องมีการจดบันทึกเพื่อป้องกันการลืม และป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล และช่วยให้การวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยทำให้สามารถตั้งสมมติฐานชั่วคราวสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในสนามได้ และช่วยเรียบเรียงความคิดในการวางแผนขั้นต่อไปรวมทั้งเป็นการช่วยสรุปข้อมูลเป็นตอน ๆ ไปในสนามด้วย

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักอาศัยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการกำหนดประเด็นที่จะศึกษาไว้เรียบร้อยแล้ว และระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีพูดคุย สอบถามเพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นกันเองและความไว้วางใจ โดยประเด็นการสัมภาษณ์ดังกล่าวไว้ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลข้างต้น

4. การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนาและร่วมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนในบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้เรื่องปัญหาการจัดการการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบัน รวมทั้ง วิธีการ รูปแบบ และแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลที่อยากให้เป็นในอนาคต ดังนั้นทุกคนจึงมีอิสระอย่างเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นและให้เหตุผลตามประสบการณ์ที่ตนมี เพื่อถ่ายทอดให้กับสมาชิกในวงสนทนา โดยการสนทนานี้อาจมีทั้งเห็นด้วย และมีข้อโต้แย้งในส่วนที่ไม่เห็นด้วย แต่จากการสนทนากลุ่มนี้จะได้รับคำตอบที่กลั่นกรองจากสมาชิกในวงสนทนาแล้ว

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดการวิจัย ไว้ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดการวิจัย

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	วิธีการ / เครื่องมือ	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่จะได้รับ
1. เพื่อให้ได้พื้นที่ในการศึกษา	ศึกษาข้อมูลจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด	ประสานขอข้อมูล เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ผู้วิจัย	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ธันวาคม 2549	ทราบศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ได้พื้นที่ในการศึกษา
2. เพื่อศึกษาเบื้องต้นบริบทเทศบาลตำบล กู่กาสิงห์ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ศึกษาข้อมูลจากสำนักงานเทศบาลตำบล กู่กาสิงห์	ประสานขอข้อมูล เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้วิจัย	สำนักงานเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ธันวาคม 2549	ได้โจทย์คำถามการวิจัยที่ชัดเจน
3. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน 5 หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ลงพื้นที่หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องและศึกษาบริบทชุมชน	นัดหมายผู้นำหมู่บ้านและชาวบ้าน สัมภาษณ์โดยใช้แบบกึ่งมีโครงสร้าง และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง	ผู้วิจัยและผู้นำชุมชน อย่างเป็นทางการ ผู้นำชุมชน อย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่รัฐ นักท่องเที่ยว เรียนรู้ (วัฒนธรรม) ภาคเอกชน	5 หมู่บ้านในเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ บ้านหนองเมืองแสน บ้านกุ่มน้อย บ้านหนองอีตา บ้านหนองลิม มกราคม 2550	ได้รับบริบทชุมชน 5 หมู่บ้าน

ตาราง 2 ระยะเวลาทำการวิจัยและแผนการดำเนินงานตลอดการวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	วิธีการ/ เครื่องมือ	ผู้ร่วมกิจกรรม	สถานที่/เวลา	ผลที่จะได้รับ
4. เพื่อศึกษา ปัญหา ศักยภาพ ความพร้อม ของชุมชน ในการจัดการ ท้องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	สัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลหลัก	สัมภาษณ์ โดยใช้แบบ สัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้าง	ผู้วิจัยและ ผู้นำชุมชน อย่างเป็นทางการ ผู้นำชุมชน อย่างไม่เป็น ทางการ เจ้าหน้าที่รัฐ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ	สำนักงาน เทศบาลตำบล กู่กาสิงห์ กันยายน 2550 และบ้าน ของผู้ให้ สัมภาษณ์	ทราบปัญหา และศักยภาพ ของชุมชนใน การจัดการ ท้องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม
5. เพื่อหา แนวทางที่ เหมาะสม ในการจัดการ ท้องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	จัดการสนทนา กลุ่ม	มีผู้ดำเนิน รายการพูดคุย สัมภาษณ์โดย ใช้แบบ สัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้าง	ผู้วิจัยและ ผู้นำชุมชน อย่างเป็นทางการ ผู้นำชุมชน อย่างไม่เป็น ทางการ เจ้าหน้าที่รัฐ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ	สำนักงาน เทศบาล ตำบลกู่กาสิงห์ ตุลาคม 2550	ทราบสภาพ แนวทางของ ชุมชนใน การจัดการ ท้องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม
6. ตรวจสอบ ความสมบูรณ์ ของข้อมูล	สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน	สัมภาษณ์ โดยใช้แบบ สัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้าง	ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญ	ศาลากลาง จังหวัดร้อยเอ็ด กุมภาพันธ์ 2551	ทราบแนวทาง ที่เหมาะสม ของชุมชน ในการจัดการ ท้องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เพื่อนำมา เปรียบเทียบ
7. เพื่อสรุปผล การศึกษา และเขียน รายงาน การวิจัย	สรุปผล การศึกษาและ เขียนรายงาน การวิจัย	ทบทวนข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเขียน รายงานการ วิจัย	ผู้วิจัย และภาควิชาวิจัย	สำนักงาน เทศบาลตำบล กู่กาสิงห์ และ มหาวิทยาลัย ราชภัฏร้อยเอ็ด เมษายน 2551	ได้รายงาน การวิจัย

การตรวจสอบ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งในรูปแบบของการจดบันทึกและการถอดเทปบันทึกเสียงพิมพ์คำต่อคำแต่ละครั้งมาจำแนกออกตามประเด็นคำถาม พร้อมกับการทำการพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยอาศัยความมุ่งหมายของการวิจัย และกรอบแนวคิดเป็นแนวทางประกอบการพิจารณา ทั้งในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่เป็นกันเองกับบุคคลในชุมชนผู้วิจัยได้พยายามตั้งประเด็นคำถามย้อนกลับ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลช่วยคิดวิเคราะห์ และเสนอมุมมองที่แท้จริงของตน ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลในขั้นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำข้อมูลที่ได้รับมาตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ รวมทั้งทำการปรึกษาหารืออาจารย์ที่ปรึกษานิพนธ์ ท่านผู้รู้ และเพื่อนนักศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกขั้นหนึ่งของการตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้ข้อสรุปและแนวทางที่ชัดเจนขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม จากตัวอย่าง
2. การจัดระเบียบข้อมูลเป็นการถอดเทปคำต่อคำ พิมพ์ทุกคำ และจัดเป็นหมวดหมู่โดยใช้ค่าความถี่ ในการอธิบายเชิงพรรณนา
3. การแสดงข้อมูล หลังจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้วแสดงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยให้รหัสของผู้ให้ข้อมูล โดยแสดงในรูปข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็นข้อมูลในกลุ่มเดียวกัน
4. การหาข้อสรุปและตรวจสอบความหมาย จากข้อมูลที่ได้แสดงไว้ ซึ่งผู้วิจัยต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ความถูกต้องตรงประเด็น (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability)

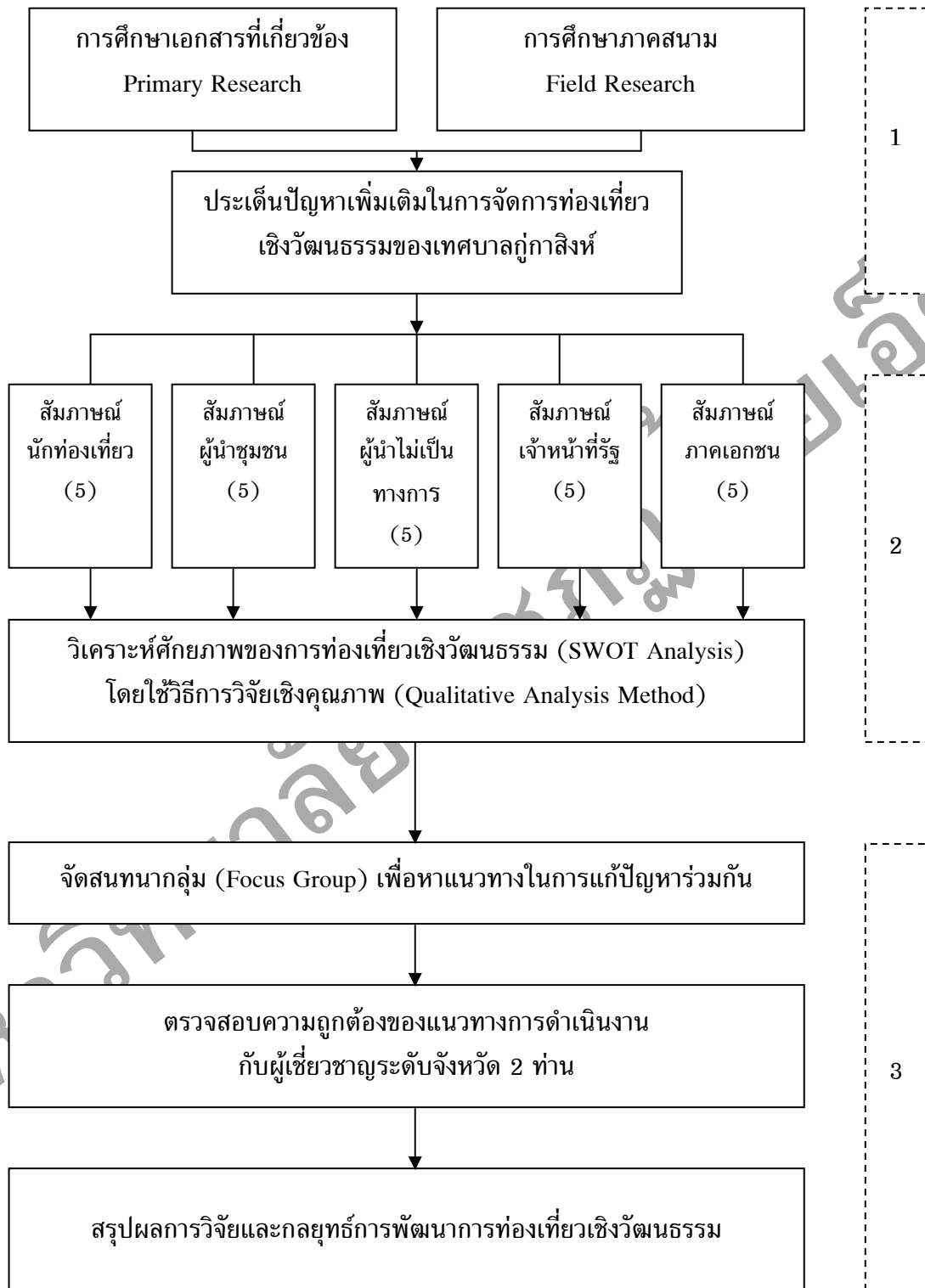
ของผลการศึกษา

ความถูกต้องตรงประเด็นและความเชื่อถือได้ของผลการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ความถูกต้องตรงตามประเด็นภายในเกี่ยวกับความถูกต้องและเป็นจริงของปรากฏการณ์หรือประเด็นที่ศึกษา และความถูกต้องตรงประเด็นภายนอก ซึ่งเกี่ยวกับความถูกต้องในประเด็นการพรรณนา, ประเด็นการตีความข้อมูล, ประเด็นทางทฤษฎีและประเด็นในการนำผลการศึกษาไปใช้ที่อื่นได้

เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเอาหลักของ Triangulation Method มาใช้ในการออกแบบวิจัย กล่าวคือ ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (Source of Data) และใช้วิธีการเชิงคุณภาพที่หลากหลาย (Multi Method) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมทั้งมีขั้นตอนการวิจัยที่เป็นระบบเพื่อสร้างความเชื่อถือได้ของการวิจัย

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาปัญหา (Problem Identification) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาคสนาม เพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นปัญหาในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลกุลาสิงห์ อําเภอกษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ขั้นตอนที่ 2 คือ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) โดยนำหลักการวิเคราะห์ศักยภาพ หรือ SWOT Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 3 คือ การพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหา (Solution Development) เป็นขั้นตอนในการพัฒนาแนวทาง ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยนำความคิดเห็นจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาข้อสรุปเบื้องต้นหลังจากนั้นนำไปเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญระดับจังหวัด และสรุปผลการศึกษาต่อไปในขั้นสุดท้าย ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงขั้นตอนการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งสรุปผลการวิจัย ออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับดังนี้

1. บริบทชุมชน โดยได้อธิบายถึงสภาพทั่วไปทางด้านภูมิศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านธรรมชาติ ด้านกิจกรรมสังคม และที่สำคัญ ๆ ของชุมชน
2. ประเด็นปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน
3. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน
4. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

บริบทชุมชน

1. ประวัติบ้านกุกาสิงห์ในอดีต

เดิมบริเวณบ้านกุกาสิงห์เป็นป่ารกทึบเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ไม่มีแม่แต่คน จะอาศัยอยู่ บ้างก็ว่ามีนายพรานมาสร้างที่พักตั้งสัตว์เป็นครั้งคราวแล้วก็หนีไป หรือเป็นสถานที่ หลบซ่อนของโจรผู้ร้ายมาจากแดนสุรินทร์ เป็นต้น

ในเวลาต่อมาพ่อใหญ่พระจันทร์ (ต้นสกุลศรีเทรียง) พ่อใหญ่ตาแสงลือ (ศรีกุกา) พ่อใหญ่เพ็ญราช (อุปวงษา) ซึ่งอาศัยอยู่หมู่บ้านเหมา เขตเมืองสุวรรณภูมิ ได้อพยพครอบครัว ไปตั้งอยู่ที่บ้านหัวช้าง เมืองจตุรพักตรพิมานในปัจจุบัน โดยร่วมเดินทางไปกับพระดาอำนวยเดช ที่ไปตั้งเมืองอยู่จตุรพักตรพิมานภายหลังกลุ่มคนดังกล่าวมีความขัดแย้งกับเจ้าเมืองโดยอ้างว่า ได้รับความเดือดร้อนจากเจ้าหน้าที่ปกครองไม่เป็นธรรม ทนต่อการถูกกดขี่ข่มเหงไม่ไหว จึงพากัน ย้ายครอบครัวย้อนกลับมาตั้งภูมิลำเนาที่บริเวณบ้านกุ่มน้อยในปัจจุบัน เมื่อเดือน 4 ปี มะเส็ง พ.ศ. 2446 เพราะเห็นว่ามีทำเลเป็นที่ราบทุ่งกำหนดเอาโบราณสถานขอมมาเป็นมงคลนามเรียก เป็นชื่อหมู่บ้านในเวลาต่อมา

ต่อมาคนจากเมืองสุวรรณภูมิที่เคยรู้จักสนิทสนมกันมาก่อนได้ย้ายครอบครัว มาตั้งถิ่นฐานร่วมอยู่ด้วยกันที่บริเวณกุ่มน้อยและเมื่อมีจำนวนประชากรมากขึ้น กลุ่มที่มาจาก เมืองจตุรพักตรพิมาน จึงย้ายครอบครัวมาตั้งที่ถิ่นหนองกก อันเป็นคุ่มใหญ่ในปัจจุบัน ส่วนตะวันตกเดิมเป็นที่เนินโล่งเตียบใช้สำหรับเลี้ยงวัวเลี้ยงควายของชาวบ้าน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2475 พ่อใหญ่ ศรีโน้นฮัด พร้อมลูกหลานเดินทางมาจากบ้านจาน บ้านโนนสังข์ บ้านดงมัน ตำบลสิงห์โคก เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย ภายหลังคนทั่วไปเรียกว่าคุ่มบ้านจาน

อย่างไรก็ตาม ผู้คนที่มาจากแต่ละแห่งเมื่อมาอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ต่างขยันทำมาหากินร่วมกันสร้างสังคม ปฏิบัติตามจารีตประเพณีจัดงานบุญบั้งไฟ งานบุญสงกู่ เป็นประจำทุกปี อันเป็นแนวทางให้บุตรหลานได้ร่วมกันสืบทอดประเพณีต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

2. สภาพทั่วไปของบ้านกู่กาสิงห์ปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขต

ชาวบ้านกู่กาสิงห์ เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยอยู่บนเนินดินสูงฝั่งทิศใต้ติดกับแม่น้ำเสียวใหญ่ พิกัดเส้นรุ้งที่ 15 องศา 34 ลิปดา 40 พิลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ 103 องศา 40 ลิปดา 34 พิลิปดาตะวันออก ห่างจากที่ตั้งอำเภอเกษตรวิสัยไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านม่วย ตำบลกู่กาสิงห์
2. ทิศตะวันออก ติดกับบ้านเล่าข้าว บ้านหนองอีเข็ม ตำบลหินกอง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านคูดินทราย อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
4. ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านเมืองบัว ตำบลเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ จำนวนทั้งสิ้น 5,035 คน ดังนี้

1. บ้านกู่กาสิงห์ มีประชากร จำนวน 1,214 คน
2. บ้านหนองเมืองแสน มีประชากร จำนวน 1,019 คน
3. บ้านกู่ก้อย มีประชากร จำนวน 938 คน
4. บ้านหนองอีดำ มีประชากร จำนวน 831 คน
5. บ้านหนองลิ้ม มีประชากร จำนวน 1,033 คน

สภาพเศรษฐกิจ

ด้วยทำเลที่ตั้งของบ้านกู่กาสิงห์ตั้งอยู่ที่ราบแม่น้ำเสียวใหญ่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยน้ำและสัตว์น้ำ พื้นที่ดังกล่าวเหมาะแก่การประกอบอาชีพทำนา โดยชาวบ้านมีรายได้จากการทำนาปีละครั้ง แต่เนื่องจากการปลูกข้าวที่ต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งเกิดปัญหาฝนแล้งหรือไม่มีน้ำท่วมอยู่เสมอ จึงมีผลต่อรายได้ที่ไม่แน่นอนโดยเฉลี่ยชาวบ้านมีรายได้จากการปลูกข้าวเป็นหลักส่วนอาชีพเสริมได้แก่ การเลี้ยงปลาในนาข้าวการรับจ้างไถนาหรือปรับที่นาด้วยรถไถนา และการทอผ้าไหมพื้นเมือง

สภาพทางสังคม

บ้านกู่กาสิงห์ถือเป็นชุมชนที่มีความเป็นโครงสร้างเครือญาติที่แน่นแฟ้นมากอีกแห่งหนึ่ง เพราะพบว่าเชื้อสายเหล่ากอในชุมชนมีเพียง 4 ตระกูล เท่านั้น หลังจากนั้นลูกหลานในแต่ละตระกูลก็จะแต่งงานกันสืบเนื่องต่อกันมา ทั้งนี้เพราะคนในชุมชนโดยทั่วไปไม่นิยมไปตั้งหลักฐานที่อื่น เพราะพื้นที่ทุ่งกุลามีพื้นที่ในการทำไร่นามาก จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องย้ายถิ่นฐาน ดังนั้นจึงเป็นชุมชนที่ไม่ค่อยมีปัญหาขัดแย้งที่รุนแรง แม้จะมีบ้างก็เป็นเรื่องเล็กน้อย เพราะเป็นญาติกันและสามารถพูดคุยทำความเข้าใจกันได้และเมื่อมีกิจกรรมงานบุญหรืองานเพื่อส่วนรวมของชุมชนก็สามารถช่วยงานกันจนสำเร็จด้วยดีทุกครั้ง

สภาพทางวัฒนธรรม

มีประเพณีในท้องถิ่นที่เด่น ๆ ดังนี้ การทำบุญกฐิน บุญบั้งไฟ บุญสงฆ์ บุญลอย กระทง บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญผะเหวด ชาวบ้านกู่กาสิงห์ จะมีประเพณีการทำบุญตามเดือน ดังนี้

1. เดือนอ้าย มีการทำบุญข้าวใหญ่ ถือเป็นงานตีข้าวเป็นเม็ดให้ได้มาก ๆ ทำพิธีบูชากองข้าวด้วยดอกไม้และไข่ต้ม
2. เดือนยี่ นิยมจัดงานแต่งงานในเดือนนี้
3. เดือนสาม มีการทำบุญสู่ขวัญข้าว ทำบุญข้าวจี ทุกครอบครัวจะทำข้าวจีทาด้วยไข่ แล้วเลือกแต่ปั้นข้าวจีที่งามมาก ๆ นำไปถวายพระที่วัด
4. เดือนสี่ มีงานบุญผะเหวด โดยทางวัดจะมีใบบอกบุญให้ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ให้มาร่วมบุญด้วยกัน
5. เดือนห้า มีการทำบุญสงฆ์ เป็นงานที่จัดอย่างยิ่งใหญ่ของหมู่บ้าน โดยจะมีหมู่บ้านต่าง ๆ มาร่วมพิธี
6. เดือนหก มีงานบุญเลี้ยงบ้าน พอถึง 3 คำ เดือนหก จะมีการทำบุญเลี้ยงบ้านก่อนลงทำนา
7. เดือนเจ็ด มีงานบุญเบิกบ้านหรือเลี้ยงบ้าน
8. เดือนแปด มีงานบุญเข้าพรรษา
9. เดือนเก้า มีการทำบุญข้าวประดับดิน
10. เดือนสิบ มีการทำบุญข้าวสาก เป็นการทำบุญหาพ่อแม่พี่น้อง
11. เดือนสิบเอ็ด มีการทำบุญออกพรรษา และทำบุญลอยกระทง
12. เดือนสิบสอง มีการทำบุญมหากฐิน

วัดในทางพุทธศาสนา

1. วัดสว่างอารมณ์กู่ หรือวัดใหญ่ เป็นวัดแห่งแรกที่ตั้งขึ้นในชุมชน ตั้งอยู่บ้านหนองเมืองแสน หมู่ที่ 2 ใช้ประกอบพิธีกิจทางศาสนา ของชาวบ้านกู่กาสิงห์ หมู่ที่ 1 บ้านหนองเมืองแสน หมู่ที่ 2 บ้านหนองสิบ หมู่ที่ 9

2. วัดบูรพาภูก้อย หรือ วัดน้อย ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านกุ่มน้อย หมู่ที่ 3
3. วัดบ้านหนองอีดำ ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านหนองอีดำ หมู่ที่ 4
4. วัดป่าศรีปทุม เป็นวัดป่าธรรมยุต ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านโนนนางทุม บ้านกุ่มน้อย

หมู่ที่ 3

สถานที่ราชการ

1. สำนักงานเทศบาลตำบลภูกำลิ่ง เป็นหน่วยงานหลักที่สนับสนุนการพัฒนาครอบคลุม 5 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ใจกลางชุมชน โดยตั้งอยู่ที่บ้านหนองเมืองแสน หมู่ที่ 2 โดยมีเจ้าหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ จำนวน 30 คน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสว่างอารมณ์ภู โดยจัดการเรียนการสอนเด็กเล็กตั้งแต่เด็กอายุ 3 - 4 ขวบ ปัจจุบันมีเด็กอยู่ประมาณ 80 คน โดยมีครูพี่เลี้ยง 4 ท่าน
3. โรงเรียนบ้านภูกำลิ่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านหนองเมืองแสน หมู่ที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 560 คน มีครู 21 คน
4. โรงเรียนภูกำลิ่งประชาสรรค์ ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านภูกำลิ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียน 180 คน มีครู 13 คน นักการภารโรง 2 คน
5. ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลภูกำลิ่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านหนองสิม หมู่ที่ 9 ให้บริการทั้งทางด้านตรวจรักษาสุขภาพ มีเจ้าหน้าที่ 5 คน
6. สถานีป้อมยามตำรวจชุมชน ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลภูกำลิ่ง หมู่ที่ 9 มีเจ้าหน้าที่ตำรวจให้บริการตลอดเวลา

สาธารณูปโภค

เส้นทางคมนาคม ที่เข้าถึงเทศบาลภูกำลิ่ง มีดังนี้

1. ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนน รพช.ร.อ. 3018 สภาพผิวจราจรลาดยางขนาดถนนกว้าง 15 เมตร ผิวจราจรกว้าง 8 เมตร ผ่านชุมชนเทศบาลภูกำลิ่งเชื่อมกับอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
2. ถนนสายรอง ได้แก่ ถนน รพช. หมายเลข 3014 ถนนกว้าง 15 เมตร ผิวจราจร กว้าง 8 เมตร ผ่านชุมชนเทศบาลภูกำลิ่ง เชื่อมกับอำเภอสว่างภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. ถนนสายย่อย เป็นถนนที่แยกออกจากถนนสายหลักและถนนสายรอง เข้าสู่ชุมชนและที่พักอาศัยของประชากร ถนนกว้าง 10-15 เมตร สภาพผิวจราจรเป็นถนนลาดยางและคอนกรีต
4. ไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผู้รับผิดชอบดูแล และสามารถให้บริการไฟฟ้าได้ทั่วครัวเรือน

5. น้ำประปา เทศบาลกู่กาสิงห์ รับผิดชอบดูแล โดยใช้แหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำเสียวใหญ่ซึ่งมีโรงกรองน้ำกำลังสูบ 10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง บริการได้ครอบคลุม 5 หมู่บ้านในเขตเทศบาล

6. การสื่อสาร มีตู้บริการโทรศัพท์สาธารณะจำนวน 8 ตู้ มีที่ทำการไปรษณีย์เอกชนให้บริการรับส่งข่าวสาร พัสดุ

3. ด้านประวัติศาสตร์

พื้นที่ของเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ถือเป็นพื้นที่ ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ซึ่งเห็นได้จากแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่

3.1 กู่กาสิงห์ เป็นปราสาทก่อด้วยอิฐปนหิน มี 3 หลังตั้งอยู่บน ฐานศิลาแลงเดียวกัน หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ปราสาททั้ง 3 หลัง ตั้งเรียงกันในแนวทิศเหนือ-ใต้ปราสาทประธานซึ่งตั้งอยู่ตรงกลาง มีขนาดใหญ่กว่าปราสาทอีก 2 หลังด้านข้าง และมีมณฑป ลักษณะเป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยื่นออกมาทางด้านหน้า ด้านข้างของกลุ่มปราสาทดังกล่าว มีอาคารก่อด้วยศิลาแลงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตั้งอยู่ 2 หลังเรียกว่า “บรรณาลัย” ปราสาทและอาคารทั้งหมดล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลงสี่เหลี่ยมที่มีโคปุระ (ซุ้มประตู) อยู่ทั้งสี่ด้าน ทั้งนี้ประตูที่เข้าได้จริงเฉพาะด้านทิศตะวันออก และทิศตะวันตก นอกเขตกำแพงยังมีคูน้ำรูปเกือกม้าล้อมรอบอยู่อีกชั้นหนึ่ง แต่ปัจจุบันดินเขินไปหมดแล้ว พบว่าภายในกู่กาสิงห์เคยใช้เป็นที่ประดิษฐานศิวลึงค์ สัญลักษณ์แทน องค์พระศิวะ เทพเจ้าสูงสุดในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2534 กรมศิลปากร ได้ทำการบูรณะกู่กาสิงห์ และปรับสภาพภูมิทัศน์โดยรอบ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามโครงการอีสานเขียว ในครั้งนั้นมีการพบโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องประดับทองคำรูปเศียรนาคและใบไม้ทองคำซึ่งใช้ในพิธีกรรมวางศิลาฤกษ์ จากการศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรม ลวดลายของทับหลังและองค์ประกอบอื่น ๆ สันนิษฐานว่ากู่กาสิงห์ได้รับอิทธิพลจากศิลปะเขมรแบบบาปวน สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16 โดยมีความโดดเด่นอยู่ที่ทับหลัง ซึ่งมักนิยมแกะสลักเป็นรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ

กู่กาสิงห์ ตั้งอยู่ในบริเวณวัดบูรพาทู่น้อย หมู่ที่ 3 บ้านกู่ก้อย ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโบราณสถานที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะเขมร สร้างขึ้นตามคติความเชื่อทางศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย โดยนับถือพระศิวะเป็นเทพพระเจ้าสูงสุด จากการศึกษาลวดลายหน้าบันทับหลังและลวดลายอื่น ๆ ทราบว่าตรงกับสมัยศิลปะเขมรแบบบาปวน อยุธยา พ.ศ. 1550-1630 ปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ได้รับการขุดแต่งบูรณะเพื่ออนุรักษ์รูปแบบโบราณสถาน และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับจังหวัด สามารถเดินทางได้ 2 ทาง คือ ใช้เส้นทางร้อยเอ็ด-เกษตรวิสัย ทางหลวง หมายเลข 214 ระยะทาง 47 กิโลเมตร เดินทางต่อไปตามทางหลวงสายเกษตรวิสัย-สุวรรณภูมิ ประมาณ 10 กิโลเมตร มีทางแยกขวากู่กาสิงห์เป็นระยะทางอีก 10 กิโลเมตร หรืออาจจะใช้เส้นทางร้อยเอ็ด-

สุวรรณภูมิ-สุรินทร์ (ทางหลวง 215 ต่อด้วย 214) ระยะทาง 60 กิโลเมตร ถึงวัดกู่พระโกนา
ด้านตรงข้ามวัดมีทางแยกไปกู่กาสิงห์ ระยะทางอีก 18 กิโลเมตร ถึงกู่กาสิงห์

ภาพประกอบ 5 กู่กาสิงห์

3.2 กุโพนระฆัง ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่บ้านกู่น้อย หมู่ที่ 3 ห่างจากที่ตั้งปราสาท
กู่กาสิงห์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 500 เมตร เป็นโบราณสถานในสมัยศิลปะเขมรแบบบายน
สร้างด้วยศิลาแลง มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ตรงกับสมัยพระเจ้าชัยวรมัน ที่ 7 มหาราชองค์
สุดท้ายของอาณาจักรขอมพูชา ซึ่งสร้างขึ้นตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
เพื่อให้เป็นอโรคยาศาลหรือโรงพยาบาลรักษา โรคภัยไข้เจ็บให้กับราษฎร ตั้งข้อความในจารึก
ที่กล่าวมาอุดมคติของพระเจ้าชัยวรมัน ที่ 7 ว่า “พระองค์ทรงรู้สึกถึงความเจ็บปวดของประชาชน
ยิ่งกว่าของพระองค์ เนื่องจากความทุกข์ของประชาชนย่อมก่อให้เกิด ความทุกข์ทรมานต่อ
พระราชินีซึ่งมีมากกว่าความทุกข์ของพระองค์เองเสียอีก” ปรากฏประติมากรรมด้วยศิลาลง ล้อมรอบ
ด้วยกำแพงสี่เหลี่ยมซึ่งมีซุ้มประตู หรือโคปุระอยู่ด้านหน้าเพียงด้านเดียว มีบรรณาลัยอยู่ทาง
ทิศตะวันออกเฉียงใต้ มีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสด้วยศิลาแลง อยู่นอกกำแพงทาง
ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนืออยู่หนึ่งสระ สันนิษฐานจากรูปแบบและแผนผังในการก่อสร้างว่า
กุโพนระฆังเป็นอโรคยาศาล หรือโรงพยาบาล

ภาพประกอบ 6 กุโพนระฆัง

ภาพประกอบ 7 สระน้ำรูปสี่เหลี่ยมจตุรัสกรุด้วยศิลาแลง กุโพนระฆัง

3.3 กูโพนวิจ ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านกุ่มน้อย หมู่ที่ 3 โดยห่างจากที่ตั้งกูกาลิงห์ไปทางทิศเหนือประมาณ 500 เมตร เป็นโบราณสถานแบบเขมร สร้างด้วยศิลาแลงในราวต้นพุทธศตวรรษที่ 16 จากการขุดแต่งบูรณะพบว่ามีแผนผังอาคาร ประกอบด้วยแนวกำแพงล้อมรอบรูปสี่เหลี่ยม ภายในแนวกำแพงพบซากฐานอาคารศิลาแลงอยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยฐานอาคารทั้งสี่ทิศ ในอดีตเคยมีการพบประติมากรรมรูปทวารบาลหินทรายสภาพไม่สมบูรณ์ 1 องค์ โดยสามารถนำมากำหนดอายุจากลวดลายผ้าถุงของทวารบาลดังกล่าว จัดอยู่ในช่วงสมัยศิลปะเขมรแบบศิลปะบาปวนและนครวัด สภาพปัจจุบันเป็นเนินดินขนาดใหญ่ ตัวกู้อยู่ในสภาพปรักหักพัง คงเหลือแต่ฐานศิลาแลงเป็นบางส่วน และแท่งหินทรายขนาดใหญ่ โบราณวัตถุที่พบได้แก่ฐานรูปเคารพขนาดต่างๆ ที่สลักจากหินทราย และมีรูปทวารบาล ประติมากรรมของกูโพนวิจ เป็นศิลปะขอมแบบเกรียง ซึ่งพบไม่มากนักในประเทศไทย สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 16

ภาพประกอบ 8 กูโพนวิจ

3.4 สะแกเป็นสระชุดหรือบารายขนาดใหญ่เนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ทางชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร สันนิษฐานว่าคนโบราณคงขุดแหล่งน้ำนี้ เพื่อใช้เป็นที่เก็บกักน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะสถานที่ตั้งของสระชุดแห่งนี้ ตั้งอยู่แนวเส้นทางถนนโบราณที่ออกจากบ้านกู่กาสิงห์ไปจรดที่สระแก ปัจจุบันทางราชการได้ลงหินลูกรังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมไปแล้ว และบริเวณรอบสระ พบว่ามีเศษภาชนะกระเบื้องจำนวนมาก เข้าใจว่าบริเวณดังกล่าวอาจเป็นชุมชนแห่งหนึ่งในสมัยขอมก็อาจเป็นไปได้ สระชุดแห่งนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับสระสี่เหลี่ยมในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาศึกษาในเชิงวัฒนธรรมความเป็นมาโดยตลอดซึ่งถือว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) เป็นอันดับแรกๆ

ภาพประกอบ 9 สระแก

4. ด้านธรรมชาติ พื้นที่เทศบาลตำบลกุลาสิงห์ จัดว่าเป็นพื้นที่ ที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจศึกษาหลาย ๆ อย่าง ได้แก่

4.1 ท่งกุลาร่องไห้ เป็นท่งกว้างในภาคอีสาน ที่มีตำนานแสดงถึงความแห้งแล้งกันดารภายในท่งมองเห็นขอบฟ้าจรดดิน โดยชาวกุลาซึ่งเป็นชนกลุ่มหนึ่งในประเทศพม่า อยู่เหนือเมืองตองอุประมาณ 60 กิโลเมตร ได้เดินทางมาค้าขายผ่านท่งแห่งนี้ ได้พบกับความกันดาร ถึงกับร้องไห้ร้องไห้จนกลายเป็นตำนานการเรียกชื่อของท่งมาเท่าทุกวันนี้ ในอดีตบริเวณท่งกุลามีหญ้าพื้นเมืองขึ้นเป็นจำนวนมากเรียกว่าหญ้าโขมงขึ้นรกทึบ จนไม่สามารถทำนาได้ ประมาณ พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา มีรถไถนาเข้ามารับจ้างไถนาที่นา ภายหลังจึงสามารถปราบหญ้าได้ ท่งกุลาแห่งนี้มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ มีพื้นที่ครอบคลุม 5 จังหวัด คือ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดยโสธร จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันแม้ว่าท่งกุลาคจะพัฒนาเป็นแหล่งปลูกข้าวมะลิสำคัญของโลกและสภาพเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ก็เป็นที่สนใจของคนทั่วไป

ภาพท่งกุลาที่คนจดจำกันได้ คือ ท่งข้าวเขียวขจีสุดลูกหูลูกตา (ในฤดูฝน) สองข้างทางหลวงหมายเลข 214 จาก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ถึง อำเภอสุวรรณภูมิ และอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด บางคนอาจนึกว่าท่งกุลาคครอบคลุมพื้นที่แค่สองหรือสามจังหวัด แต่จริง ๆ กินอาณาเขตไปถึงจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดยโสธร รวมทั้งสิ้น 5 จังหวัด เป็นพื้นที่ 2.1 ล้านไร่เศษ ตัวเลขนี้เป็นเครื่องชี้วัดความเว้งว่างของท่งกุลาได้บ้าง เมื่อความเว้งว่างกว้างใหญ่มาเจอกับสภาพอากาศอันร้อนแห้งแล้ง หาแหล่งน้ำลำบาก จึงเกิดเป็นที่มาของตำนานท่งท่ง ซึ่งคนเรียกขานกันว่า “ท่งกุลาร่องไห้”

กุลาเป็นใคร กุลาคงเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่นอกพื้นที่ แล้วเข้ามาเดินเร่ขายของในภาคอีสาน สตรีระพวกกุลาคจะล่าสัตว์แข็งแรง มีความอดทนเป็นเยี่ยม แต่เล่ากันว่าเมื่อพวกเขาเดินรอนแรมผ่านท่งกว้างแห่งนี้ แสงแดดแผดเผาจนเหนื่อยล้าเท่าใดก็ยังไม่พ้นท่งกว้างลึกที่ ต้นไม้ที่ จะพักไ้ร่มเงาก็หาแทบไม่ได้ จนพวกกุลานักสู้ถึงกับท้อ ลงนั่งร้องไห้

4.2 แม่น้ำเสียวใหญ่ ถือว่าเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนมาตั้งแต่สมัยขอมมีอำนาจปกครองครอบคลุมดินแดนแห่งนี้ และเป็นแนวเส้นทางการแพร่อารยธรรมขอมเข้ามาสู่ดินแดนท่งกุลาร่องไห้ ดังหลักฐานมีปรากฏอยู่ ตั้งกระจายอยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำเสียวจำนวนมาก ในปัจจุบันเป็นแม่น้ำสำคัญที่เป็นสายเลือดของชุมชนต่างๆ ที่ทำมาหากินอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเสียว สภาพแม่น้ำเสียวมีลักษณะคดโค้งเดิมมีพืชพันธุ์ธรรมชาติจำนวนมาก มีปู ปลาอุดมสมบูรณ์ และมีทัศนียภาพสวยงาม แม่น้ำเสียวมีความยาวประมาณ 255 กิโลเมตร ครอบคลุม 500 หมู่บ้าน ใน 6 อำเภอ และใน 3 จังหวัด คือ อำเภอบรบือ อำเภอวาปีปทุม ของจังหวัดมหาสารคาม อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอสุวรรณภูมิ ของจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอราษีไศล ของจังหวัดศรีสะเกษ

ต้นกำเนิดของแม่น้ำเสียวใหญ่อยู่บริเวณหนองบ่อ พื้นที่อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ในปีพุทธศักราช 2494 ทางราชการได้สร้างอ่างเก็บน้ำหนองบ่อซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 1,085 ไร่ ในปีพุทธศักราช 2512 มีการเจาะบาดาลเพราะมีดินเค็มพอที่สามารถนำมาตากเป็นเกลือสินเธาว์ เพราะตั้งอยู่บนแหล่งเกลือมัทธา ซึ่งลึกลงไปประมาณ 30 เมตร จะพบหินเกลือหนาประมาณ 500 เมตร และมีความกว้างประมาณ 2.5 กิโลเมตร มีหินเกลืออยู่กว่า 1,000 ล้านตัน ซึ่งในปีพุทธศักราช 2515-2520 มีคนทำนาเกลืออยู่ประมาณ 60 ราย ครอบคลุมพื้นที่ 800 ไร่

ที่บริเวณลุ่มน้ำเสียวใหญ่ นอกจากเป็นสายเลือดหล่อเลี้ยงชีวิตให้กับคน สัตว์ และพืชมาเป็นเวลานานแล้ว ยังก่อเกิดประเพณีวัฒนธรรมสำคัญ เช่น งานแข่งเรือที่บ้านเมืองบัว

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่เทศบาลตำบลกุลาสิงห์ มีธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวศึกษาเชิงวัฒนธรรม จากสภาพธรรมชาติของทุ่งกุลาซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีพื้นที่มากที่สุด ซึ่งถือเป็นจุดแข็งอีกข้อหนึ่งที่น่าสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงเกษตรมาโดยตลอด ซึ่งสามารถปรับปรุงระบบภูมิวิเวศเหมาะสมและเป็นการเพิ่มศักยภาพนำเสนอเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

ภาพประกอบ 10 แม่น้ำเสียวใหญ่

5. ด้านกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม พื้นที่เทศบาลตำบลกุกาสิงห์ มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรม มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ที่ 1 ตำบลกุกาสิงห์ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 เดือนมกราคม พ.ศ. 2538 ปัจจุบันมีสมาชิก 145 คน มีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่ออนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาการผลิตผ้าไหมพื้นบ้าน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้เสริมจากการขายผ้าไหมในกิจกรรมยังมีการรวบรวมสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยสมาชิกของกลุ่มต้องออมเงินเดือนละ 30 บาท และลงทุนหุ้นคนละ 500 บาท เงินรายรับจากหุ้นกลุ่มจะนำไปซื้อไหม เพื่อมาจำหน่ายให้สมาชิกรับไปทอและย้อมสีเพื่อเป็นสินค้าของกลุ่มจำหน่ายในโอกาสต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวราคาจำหน่ายอยู่ที่ความยากง่ายของลายที่ผลิตราคาประมาณ 1,000-1,200 บาท สำหรับผ้าชุดลายมัดหมี่ 2 เมตร ผ้าพื้นเรียบย้อมสีธรรมชาติ ราคาเมตรละ 300 บาท และผ้าพื้นลายสายฝน ราคาเมตรละ 400 บาท จุดเด่นของผ้าไหมกุกาสิงห์ คือ ลวดลายผ้าไหมที่สวยงาม เป็นเอกลักษณ์ และได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 4 ดาว ตามโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี 2547

5.2 กลุ่มนักรรณกรรมพื้นบ้าน ปัจจุบันมีนายเพชร สนวนาม เป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งตั้งอยู่บ้านเลขที่ 274 หมู่ที่ 1 บ้านกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมที่ทำ ได้แก่ การแต่งวรรณกรรมร้อยกรองพื้นบ้าน เช่น กลอนเชิงบังไฟ กลอนหมอลำเพลิน กลอนหมอลำหมู่ ญาโว้อาลัยในงานฌาปนกิจศพ และวรรณกรรมพื้นบ้านเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของพื้นบ้าน เช่น กลอนลำประวัติบ้านกุกาสิงห์ “ละเมอว่าเดือนาง ฟังเด้อเจ้าคุณพ่อศรธา ผลิตพรรณนาประวัติบ้านกู๋ แม่ผู้ใดมาอยู่มาพ้อพบเห็น จังได้มาตระเวนมาตั้งบ้านอยู่ พ้อใหญ่ตาแสง พ้อใหญ่พระจันทร์เด้อปู่คนแรกมาเจอ มาเห็นแล้วนั้นเด้อมันเป็นตาหน่าย 2446 นั้นละปู่ตามที่ได้ศึกษา เห็นได้ขึ้นอาสามีแต่คนเก่ง ๆ เฒ่าเพียรราชกะเล่งรุ่นปู่ใจหาญ ได้มาปลุกถิ่นฐานเป็นบ้านหมองอยู่ ได้มาเห็นฮอดกู่อยู่ในปากกลางตอน คือ กั้นกั้นนครปราสาทหินอยู่ในป่า โอนี่ป่าดโท ทำเป็นเมืองเก่าของขอม เข้าไปเบ็งไปขอมมันมีอิหยังแน่ ตะเว็นออกนั้นละแม่ทางหน้ามีสิงห์ ทำจากหินจริง ๆ สองโตเด้อแม่ใหญ่ เห็นได้เอ็นต่อโต คือ บ้านกุกาสิงห์ เป็นเมืองขอมจริง ๆ มีแต่หินก่อสร้าง หลายพันปีอยู่ดอกพ้อผมบ่อกล้าวิชัยคุณนี้มามิชโมยจิงไรล็กสิงห์หนีจาก จังได้เห็นแต่ซากหินเก่าผู้ฟัง สุ่มื้อนี้กุกาสิงห์กำลังชื่อเสียงดังพัฒนาแล้วพ้อ ทางกรมศิลปได้ขุดแต่งก่อเป็นปราสาทหินงาม ช่างกรมศิลปได้ขุดค้นขึ้นใหม่ เทิงดินหินก้อนใหญ่ ที่มันพังทับกัน จ้างคนเป็นรายวันมีละ 80 บาท เห็นหินเตียรตาด ขุดค้นกันถาง คัดก้อนหินมาวางเป็นซุ้มเป็นกลุ่ม คัดเอาแต่คนหนุ่มเข้าขุดค้นแผ่นหิน พวกผู้หญิงขุดดินออกจากในถ้ำ ตากแดดจนหน้ากำจนว่าเปลี่ยนสี พวกทับหลังหินดีลายงูทรงหินก้อน วางไว้คนละบ่อนบ ให้ปนกัน กุกาสิงห์สุวันบ่คือคราวก่อน พัฒนาทุกบ่อนตามถนนหนทาง มีคอนกรีตลาดยางไปมาได้ง่าย มีหลายหน่วยหลายฝ่ายได้เข้ามาช่วยกัน เป็นสุขาภิบาลมาเป็นเทศบาล ค่อนี้ละเด้อ

คุณพ่อผู้กำลังของเสา เขียวเพินไปเบ็งเอาเตียวนี้กำลังสร้าง นับเป็นบ้านตัวอย่างระดับอำเภอ หลายคนได้มาเจออยากมาเห็นอยากมาอยู่ มีมนต์ขลังบ้านกูเป็นบ้านชุมชนดี รถไถนนั้นกะมีป้อติดบ่อยาก กลุ่มแม่บ้านตำผ้าหมีไหมลิมักแดงหรือลายหรือผ้าสะโหล่งอยู่ใจกลางของทุ่งดินแดนกุลา ในน้ำมีปูปาในนามีข้าว ไปทางใต้คนเว้าสอนเตบ้านกู บุญบ่หลายบ่อยู่เขียดดูได้บ้านกูเฮา สีนานวนชวนอ้ายไวแน่ ขอลงแล้ว” เป็นต้น

5.3 กลุ่มช่างตัดลายกระดาษพื้นบ้าน บ้านกู่กาสิงห์มีช่างตัดลายกระดาษ ซึ่งเป็นลวดลายพื้นบ้านดั้งเดิม ลวดลายดังกล่าวเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านโดยใช้กรรไกรตัดกระดาษเป็นลวดลายวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ลายเอ้หอกลืน เอ้บั้งไฟ หรือลายเอ้ในงานพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งปัจจุบันมีนายทองสุข แจ่มสนาม อยู่บ้านเลขที่ 45 หมู่ 9 บ้านหนองสิม ตำบลกู่กาสิงห์ เป็นผู้นำกลุ่ม มีแนวคิดในการถ่ายทอดความรู้แก่คนรุ่นหลังเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และนำความรู้เข้าสู่หลักสูตรการเรียนท้องถิ่นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง งดจ้างบั้งไฟแห่จากที่อื่น โดยช่วยกันเอ้บั้งไฟเองในท้องถิ่น จัดประกวดการตัดลายพื้นบ้านประจำปีงานบุญบั้งไฟ และจัดทำหนังสือการตัดลายพื้นบ้านขึ้นไว้เป็นตำราให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา

5.4 กลุ่มสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตประกอบอาชีพของชาวกู่กาสิงห์แต่เดิมอยู่แล้ว ซึ่งพื้นที่ขึ้นมาเพื่อรักษาและให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบันชุมชนกู่กาสิงห์ได้รับการส่งเสริมจากภาคราชการกลุ่มแรกนำโดย นายสม คำมณี โดยการส่งเสริมสนับสนุนของสำนักงานเกษตรอำเภอเกษตรวิสัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเผยแพร่วิชาการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน ส่งเสริมให้สมาชิกใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี รวบรวมและให้บริการข่าวสารด้านการเกษตร ส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้นและฝากสัจจะ เพื่อบริการเงินกู้แก่สมาชิก อีกกลุ่มหนึ่งนำโดยนายบุญส่ง ทองมา ซึ่งปัจจุบันเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ให้การสนับสนุน มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการเกษตรแบบพอเพียง เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ผลิตพืชผักปลอดสารพิษ ปลอดภัย โดยทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การรณรงค์เรื่องตลาดผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ ผลิตน้ำส้มคั้นไม่ใส่มะนาว และผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ภาพประกอบ 11 แปลงผักปลอดสารเคมีบ้านพ่อสม คำมณี

5.5 งานเทศกาลกินข้าวทุ่งนุ่นผ้าไหม เป็นกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวภู่อากิ่งห์ ปัจจุบันถือเป็นงานประจำปีของชาวภู่อากิ่งห์ เริ่มแรกส่งเสริมโดยกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ต้องการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และประกอบกับจังหวัดร้อยเอ็ดมียุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลภู่อากิ่งห์ที่มีโบราณสถานหลายแห่ง เช่น ภู่อากิ่งห์ ภูโพนวิจ ภูโพนระฆัง อีกทั้งอยู่ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อันเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงระดับโลก ชุมชนโบราณมีประวัติศาสตร์ที่เข้มแข็ง มีผลิตภัณฑ์ผ้าไหมชั้นดี มีคุณภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) ของชุมชนซึ่งรูปแบบของงานจัดขึ้นในช่วงหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว โดยเริ่มต้นนักท่องเที่ยวร่วมฟังบรรยายที่ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เที่ยวรับประทานอาหารเช้าแบบพื้นเมืองหลังจากนั้นขึ้นรถนำเที่ยวโดยมีคัคเทศก์น้อย นำชมโบราณสถาน ทั้งสามแห่ง ชมกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เข้าพักโฮมสเตย์สัมผัสวิถีชีวิตชนบทวิถีชุมชน ผักผ่อนอาบน้ำ เติร์มร่วมงานภาคกลางคืน ในภาคกลางคืนร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญรับประทานอาหารพาลงพื้นบ้าน ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองของกลุ่มวรรณกรรมพื้นบ้าน การแสดงตำนานการสร้างภู่อากิ่งห์ นาฏลีลาภู่อากิ่งห์ ฟ้อนเชิงบังไฟ ฟ้อนเชิงสัมมาชีพ รำศรีโคตรบูรณ์ เสร็จแล้วนักท่องเที่ยวเข้าพักโฮมสเตย์ ตื่นเช้าร่วมทำบุญตักบาตร เลือกซื้อของที่ระลึกจากกลุ่มแม่บ้าน และเดินทางกลับ กิจกรรมดังกล่าวมีการพัฒนามา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และคงต้องพัฒนาไปเรื่อยๆ เพื่อเป็นวัฒนธรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

ภาพประกอบ 12 การกล่าวต้อนรับและบรรยาย

ภาพประกอบ 13 บรรยากาศอาหารเที่ยงแบบพื้นบ้าน

ภาพประกอบ 14 ขบวนนำเที่ยวชมวิถีชุมชน

ภาพประกอบ 15 นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับภูโนระฆัง

ภาพประกอบ 16 บรรยากาศงานพวงแหวน

ภาพประกอบ 17 การแสดงตำนานกู่กาสิงห์

ภาพประกอบ 18 นักท่องเที่ยวเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

5.6 งานประเพณีของหมู่บ้าน ชาวภู่อากิ่งก็เหมือนเช่น ชาวอีสานโดยทั่วไป คือมีภาษาไทยลาวเป็นภาษาถิ่น และยึดขนบธรรมเนียมประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ คือ การทำบุญในรอบ 12 เดือนเหมือนกับชาวอีสานโดยทั่วไป เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชุมชนอย่างแน่นแฟ้นและต่อเนื่องกันมาตลอด ส่วนใหญ่งานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาล มีดังนี้ งานสงกรานต์หรืองานสงกรานต์ จัดขึ้นบริเวณวัดบูรพาภูกุ่มน้อยหรือบริเวณที่ตั้งภู่อากิ่ง ส่วนใหญ่จัดในวันที่ 13 เดือนเมษายนของทุกปี มีกิจกรรมชบวนแห่ของดี คำคุณมูลมังอีสาน ชบวนแห่นางสงกรานต์ การประกวดนางสงกรานต์ ไหว้พระรับพร ทรงน้ำพระพุทธรูป สรงน้ำพระสงฆ์ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ร่วมทรงภู่อากิ่ง งานประเพณีบุญบั้งไฟ ถือเป็นงานท้องถิ่นของชาวภู่อากิ่งที่ทุกคุ้มจะได้ใช้ความสามารถในการตัดลายกระดาษเอ็งไฟมาร่วมชบวนแห่จัดเป็นงานรื่นเริงตามประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ของชาวอีสานจัดขึ้นในช่วงวันที่ 1-3 ของเดือนพฤษภาคมของทุกปี เป็นความเชื่อที่ว่าเพื่อบวงสรวงขอฟ้าขอฝนจากเทวดาอารักษ์ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล กิจกรรมในงาน ได้แก่ การจัดแข่งขันชกมวยไทย ชบวนแห่บั้งไฟ การประกวดบั้งไฟสวยงาม ประกวดชบวนพ้อนสวยงาม ชบวนแข่งบั้งไฟ ชบวนการเล่นของท้องถิ่น การเดินแฟชั่นผ้าไหม ภาคกลางคืนมีมหรสพสมโภชตลอดทั้งคืน ในวันที่สองเป็นการแข่งขันจุดบั้งไฟ และในงานนักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อสินค้าพื้นเมืองได้ตลอดทั้งการจัดงาน และงานลอยกระทงเป็นอีกประเพณีชาวอีสานตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ ซึ่งชาวภู่อากิ่ง

จะจัดขึ้นในช่วงประมาณกลางเดือนพฤศจิกายนของทุกปีที่ตรงกับวันลอยกระทง ในวันงานมีกิจกรรมที่สืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่ดั้งเดิมมากมาย ได้แก่ ขบวนแห่กระทงของแต่ละหมู่บ้าน ที่สร้างสรรค์กระทงด้วยวัสดุพื้นบ้าน การประกวดกระทง ประกวดนางนพมาศซึ่งหมู่บ้านต่าง ๆ ต้องส่งสาวงามเข้าร่วมประกวด การแสดงดนตรีพื้นเมือง มีมหรสพสมโภชตลอดคืน และร่วมลอยกระทงที่สระน้ำโบราณกุ๊กกาสิงห์ ซึ่งปัจจุบันเทศบาลตำบลกุ๊กกาสิงห์ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรม

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าชาวกุ๊กกาสิงห์และเทศบาลได้จัดให้มีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ประจำมิได้ขาดมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนไว้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

5.7 ชมรมมัดคุเทศก์น้อย มัดคุเทศก์กับการท่องเที่ยวถือว่าเป็นของคู่กันชุมชนกุ๊กกาสิงห์เลือกที่จะให้มีมัดคุเทศก์น้อย ถือได้ว่าเป็นอนาคตของความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ซึ่งเบื้องต้นโรงเรียนบ้านกุ๊กกาสิงห์ร่วมกับเทศบาลกุ๊กกาสิงห์ โดยมีครูอำคา แสงงาม เป็นเจ้าของโครงการซึ่งได้เคยไปศึกษาต้นแบบมาจากยุวชนมัดคุเทศก์ของโรงเรียนพิมาย ที่ปราสาทหินพิมายจัด ได้นำมาจัดให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านกุ๊กกาสิงห์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ จัดกิจกรรมเรียนรู้โบราณสถาน กุ๊กกาสิงห์ กุ๊โพนวิจ และกุ๊โพนระฆัง เป็นมัดคุเทศก์นำเที่ยวโบราณสถานให้กับนักท่องเที่ยว นักเรียนนักศึกษา ร่วมอนุรักษ์โบราณสถานและวัฒนธรรม จัดและจำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ชมรมมัดคุเทศก์น้อย เป็นอีกหนึ่งองค์กรชุมชนในการปลูกฝังและพัฒนาการท่องเที่ยวของกุ๊กกาสิงห์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของจังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

ปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุ๊กกาสิงห์ จากการที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทั้ง 5 กลุ่ม พบประเด็นปัญหาโดยสรุป คือ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ขาดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ และขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยว ซึ่งแสดงในรูปตารางดังนี้

ตาราง 3 แสดงประเด็นปัญหาที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาล
ตำบลกุ่าสิงห์

ลำดับที่	ประเด็นปัญหา
1	- ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน
2	- ขาดแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ชัดเจน และโครงสร้างพื้นฐาน ปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวทั้งด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สถานที่ความปลอดภัย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการบริการ
3	- ขาดงบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

จากตารางสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ดังนี้

1.1 การร่วมวางแผน ปัญหาในประเด็นนี้มีอยู่บ้างเนื่องจากเทศบาลกุ่าสิงห์
มีกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวอยู่หลายกลุ่ม หากนักท่องเที่ยวจะเข้ามา
เที่ยวบางครั้งก็ไม่ว่าจะประสานกับกลุ่มใด ก็เนื่องมาจากแผนไม่ชัดเจน

1.2 การร่วมตัดสินใจ เนื่องจากการมีหลายกลุ่มการจัดกิจกรรมต่าง ๆ บางครั้ง
ประชาชนหรือแม้แต่กลุ่มเองก็ไม่ทราบว่าทำไมเพราะอะไรถึงตัดสินใจทำกิจกรรมอย่างนั้น
เช่น กรณีการไปจัดงานกินข้าวทุ่งนุ่นผ้าไหมที่บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด
การมอบหมายให้สหกรณ์ยูเนี่ยนจัดบ้าง ยังเป็นประเด็นที่ต้องตอบประชาชนให้เข้าใจตรงกัน

1.3 การร่วมดำเนินการ ประเด็นการร่วมดำเนินงานนั้นปัญหามีไม่มากนัก
เพราะชาวกุ่าสิงห์มีพื้นฐานของชุมชนที่เก่าแก่แน่นแฟ้นรักใคร่สามัคคี จะพบปัญหาอยู่บ้าง
คือ แบ่งหน้าที่ให้แต่ละกลุ่มไม่ชัดเจนเท่านั้น

1.4 การร่วมรับประโยชน์ เป็นประเด็นสำคัญเพราะประชาชนมองการจัด
กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องเห็นผลทันทีและได้ผลตอบแทนสูง ขาดการมองระยะยาวของประโยชน์
ที่จะเกิดกับชุมชน และส่วนหนึ่งกิจกรรมที่จัดได้ประโยชน์เพียงบางกลุ่มจึงส่งผลต่อความร่วมมือ
ของประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ทำให้ความร่วมมือโดยรวมลดน้อยลง

2. ขาดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยว
ไม่เพียงพอ ประเด็นปัญหาในด้านโครงสร้างของกลุ่มต่าง ๆ ในการให้บริการนักท่องเที่ยว
มีระบบและการแบ่งหน้าที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ทั้งปีและตลอดเวลา
นักท่องเที่ยวมาเที่ยวหาที่รับประทานอาหาร ชื้อของฝากก็ลำบาก การประชาสัมพันธ์กันในกลุ่ม

ก็ยังไม่ทั่วถึง รวมถึงโครงสร้างของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องมีจุดบริการต่าง ๆ ห้องน้ำ ห้องสุขา ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของฝาก ก็ยังไม่มี จึงทำให้ไม่สามารถให้บริการการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เมื่อมีการเปลี่ยนผู้ระดับสูงของชุมชนขาดการสานงานต่อ ขาดการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับเป็นของฝากราคาไม่แพงสำหรับเป็นของที่ระลึกไม่มี จึงทำให้ขาดมิติในการท่องเที่ยวโบราณสถาน จึงทำให้ไม่สามารถให้บริการการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

3. ขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยว เกิดจากความไม่ต่อเนื่องของผู้นำและการส่งต่อแผนงบประมาณและการสนับสนุนจากภาคราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม และที่สำคัญคือการจัดสรรงบประมาณในท้องถิ่นเองยังให้ความสำคัญน้อย

ประเด็นจุดอ่อนและอุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

ในส่วนประเด็นจุดอ่อนของการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลกู่กาสิงห์ มีหลากหลายประเด็นพอสรุปได้ คือ จุดอ่อนอยู่ที่โครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ความดึงดูดใจมีน้อยขาดการนำเสนอเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่น สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวยังไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลกู่กาสิงห์ คือ เจตคติของประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังอยู่ในระดับต่ำ และแนวโน้มการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ และเกิดการแข่งขันด้านการตลาดการท่องเที่ยวในตลาดทุกระดับ

ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

ประเด็นศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ มีจุดแข็ง คือ มีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเป็นพื้นที่ ที่มีเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ และยังมีโอกาส คือ ความมีอัธยาศัยไมตรีของชุมชนกู่กาสิงห์ มีการเติบโตของกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมมากขึ้น และที่สำคัญในปี พ.ศ. 2551-2552 เป็นปีท่องเที่ยวร้อยเอ็ด โดยสรุปพบว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและความพร้อมของชุมชนที่หลากหลาย ดังนี้

ด้านประวัติศาสตร์ พื้นที่ของเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ถือเป็นพื้นที่ ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานซึ่งเห็นได้จากแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ กู่กาสิงห์ ซึ่งเป็นปราสาทก่อด้วยอิฐปูนหิน มี 3 หลังตั้งอยู่บน ฐานศิลาแลง เดียวกันเป็นโบราณสถานที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะเขมร สร้างขึ้นตามคติความเชื่อทางศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย โดยนับถือพระศิวะเป็นเทพพระเจ้าสูงสุด จากการศึกษาลวดลายหน้าบันทับหลังและลวดลายอื่น ๆ ทราบว่าตรงกับ

สมัยศิลปะเขมรแบบบาปวน อายุราว พ.ศ. 1550–1630 กุโพนระฆัง เป็นโบราณสถาน
ในสมัยศิลปะเขมรแบบบาปวนสร้างด้วยศิลาแลง มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ตรงกับ
สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มหาราชองค์สุดท้ายของอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งสร้างขึ้นตามคติความเชื่อ
ทางพระพุทธศาสนาลัทธิมหายานเพื่อให้เป็น อโรคยาศาลหรือโรงพยาบาลรักษา โรคภัยไข้เจ็บ
ให้กับราษฎร กุโพนวิจ เป็นโบราณสถานแบบเขมร สร้างด้วยศิลาแลงในราวต้นพุทธศตวรรษที่ 16
จัดอยู่ในช่วงสมัยศิลปะเขมรแบบศิลปะ บาปวนและนครวัด สะแกเป็นสระขุดหรือบารายขนาดใหญ่
ใหญ่เนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ห่างชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ไปทางทิศใต้
ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร สันนิษฐานว่าคนโบราณขุดแหล่งน้ำนี้เพื่อใช้เป็นที่เก็บกักน้ำไว้
ใช้อุปโภคบริโภค ในชีวิตประจำวัน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณ
สถานที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาศึกษาในเชิงวัฒนธรรม
ความเป็นมาโดยตลอดซึ่งถือว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) เป็นอันดับแรกๆ

ด้านธรรมชาติ พื้นที่เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ จัดว่าเป็นพื้นที่ ที่มีสภาพธรรมชาติ
ที่น่าสนใจศึกษาหลาย ๆ อย่าง ได้แก่ ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นทุ่งกว้างในภาคอีสาน ที่มีตำนานแสดงถึง
ความแห้งแล้งกันดารภายในทุ่งมองเห็นขอบฟ้าจรดดิน ภาพทุ่งกุลาร้องไห้ที่คนจดจำกันได้ คือ ทุ่งข้าว
เขียวจีสุดลูกหูลูกตา (ในฤดูฝน) สองข้างทางหมายเลข 214 จาก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
ถึง อำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด บางคนอาจนึกว่าทุ่งกุลาร้องไห้ครอบคลุม
พื้นที่แค่สองหรือสามจังหวัดแต่จริงๆ กินอาณาเขตไปถึงจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม
และจังหวัดยโสธร รวมทั้งสิ้น 5 จังหวัด เป็นพื้นที่ 2.1 ล้านไร่เศษ ตัวเลขนี้เป็นเครื่องชี้วัด
ความเว้งว้างของทุ่งกุลาร้องไห้บ้าง เมื่อความเว้งว้างกว้างใหญ่มาเจอกับสภาพอากาศอันร้อนแห้งแล้ง
หาแหล่งน้ำลำบาก จึงเกิดเป็นที่มาของตำนานท้องทุ่ง ซึ่งคนเรียกขานกันว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้”
แม่น้ำเสียวใหญ่ ถือว่าเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับ ภูมิวิถีชีวิตของคนมาตั้งแต่สมัยขอม
มีอำนาจปกครองครอบคลุมดินแดนแห่งนี้ และเป็นแนวเส้นทาง การแพร่อารยธรรมขอมเข้ามาสู่
ดินแดนทุ่งกุลาร้องไห้ ดังหลักฐานมีปรากฏอยู่ ตั้งกระจายอยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำ เสียวจำนวนมาก
ที่บริเวณลุ่มน้ำเสียวใหญ่ นอกจากเป็นสายเลือดหล่อเลี้ยงชีวิตให้กับคน สัตว์ และพืช มาเป็น
เวลานานแล้ว ยังก่อเกิดประเพณีวัฒนธรรมสำคัญ เช่น งานแข่งเรือที่บ้านเมืองบัว

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ มีธรรมชาติที่เหมาะสมแก่
การท่องเที่ยวศึกษาเชิงวัฒนธรรม จากสภาพธรรมชาติของทุ่งกุลาร้องไห้ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ
ที่มีพื้นที่มากที่สุด ซึ่งถือเป็นจุดแข็งอีกข้อหนึ่งที่น่าสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
และเชิงเกษตรมาโดยตลอด ซึ่งสามารถปรับปรุงระบบภูมินิเวศเหมาะสมและเป็นการเพิ่ม
ศักยภาพนำเสนอเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

ด้านกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม พื้นที่เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรมมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ที่ 1 ตำบลกู่กาสิงห์ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 เดือนมกราคม พ.ศ. 2538 ปัจจุบันมีสมาชิก 145 คน มีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่ออนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาการผลิตผ้าไหมพื้นบ้าน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้เสริมจากการขายผ้าไหมในกิจกรรมยังมีการรวบรวมสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความเข้มแข็งของกลุ่ม

กลุ่มนักรรณกรรมพื้นบ้านปัจจุบันมี นายเพชร สอนงาม เป็นผู้นำกลุ่มซึ่งตั้งอยู่ บ้านเลขที่ 274 หมู่ที่ 1 บ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมที่ทำ ได้แก่ การแต่งวรรณกรรมร้อยกรองพื้นบ้าน เช่น กลอนแข่งบังไฟ กลอนหมอลำเพลิน กลอนหมอลำหมู่ ฎญาไว้อาลัยในงานฌาปนกิจศพ และวรรณกรรมพื้นบ้านเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของพื้นบ้าน เช่น กลอนลำประวัติบ้านกู่กาสิงห์

กลุ่มช่างตัดลายกระดาษพื้นบ้าน บ้านกู่กาสิงห์มีช่างตัดลายกระดาษซึ่งเป็นลวดลาย พื้นบ้านดั้งเดิม ลวดลายดังกล่าวเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านโดยใช้กรรไกรตัดกระดาษเป็นลวดลาย วิถีชีวิตประจำวัน เช่น ลายเอ้หอกฐิน เอ้บังไฟ หรือลายเอ้ในงานพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งปัจจุบันมี นายทองสุข แจ่มสนาม อยู่บ้านเลขที่ 45 หมู่ 9 บ้านหนองสิม ตำบลกู่กาสิงห์ เป็นผู้นำกลุ่ม มีแนวคิดในการถ่ายทอดความรู้แก่คนรุ่นหลังเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และนำความรู้เข้าสู่หลักสูตร การเรียนท้องถิ่นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง งดจ้างบังไฟแห่งจากที่อื่นโดยช่วยกันเอ้บังไฟเอง ในท้องถิ่น จัดประกวดการตัดลายพื้นบ้านประจำปีงานบุญบังไฟ และจัดทำหนังสือการตัดลาย พื้นบ้านขึ้นไว้เป็นตำราให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา

กลุ่มสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตประกอบอาชีพของชาว กู่กาสิงห์แต่เดิมอยู่แล้ว ซึ่งพื้นที่ขึ้นมาเพื่อรักษาและให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบันชุมชนกู่กาสิงห์ได้รับการส่งเสริมจากภาคราชการกลุ่มแรกนำโดยนายสม คำมณี โดยการส่งเสริมสนับสนุนของสำนักงานเกษตรอำเภอเกษตรวิสัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม เผยแพร่วิชาการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน ส่งเสริมให้สมาชิกใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี รวบรวมและให้บริการข่าวสารด้านการเกษตร ส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้นและฝาก สัจจะเพื่อบริการเงินกู้แก่สมาชิก อีกกลุ่มหนึ่งนำโดยนายบุญส่ง ทองมา ซึ่งปัจจุบันเทศบาล ตำบลกู่กาสิงห์ให้การสนับสนุน มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการเกษตรแบบพอเพียง เพิ่มรายได้ ให้แก่ครอบครัว ผลิตพืชผักปลอดสารพิษ ปลอดภัย โดยทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การรณรงค์ เรื่องตลาดผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ ผลิตน้ำส้มคั้นไม่ใส่มะนาว ผลิตข้าวอินทรีย์ งานเทศกาลกินข้าวทุ่งนุ่นผ้าไหม เป็นกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร และเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวกู่กาสิงห์ ปัจจุบันถือเป็นงานประจำปีของชาวกู่กาสิงห์ เริ่มแรกส่งเสริมโดยกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ต้องการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

และประกอบกับจังหวัดร้อยเอ็ดมียุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลกู่กาสิงห์ที่มีโบราณสถานหลายแห่ง เช่น กู่กาสิงห์ กู่โพนวิจ กู่โพนระฆัง อีกทั้งอยู่ในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ อันเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงระดับโลก ชุมชนโบราณมีประวัติศาสตร์ที่เข้มแข็ง มีผลิตภัณฑ์ผ้าไหมชั้นดีมีคุณภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) ของชุมชน ซึ่งรูปแบบของงานจัดขึ้นในช่วงหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว โดยเริ่มต้นนักท่องเที่ยวร่วมฟังบรรยายที่ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เที่ยงรับประทานอาหารเที่ยงแบบพื้นเมือง หลังจากนั้นขึ้นรถนำเที่ยวโดยมีคัคคุเทศก์น้อย นำชมโบราณสถานทั้ง 3 แห่ง ชมกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เข้าพักโฮมสเตย์สัมผัสชีวิตชนบทวิถีชุมชน ผักผ่อนอาบน้ำ เติร์ยมร่วมงานภาคกลางคืน ในภาคกลางคืนร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญรับประทานอาหารพาแลงพื้นบ้าน ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองของกลุ่มวรรณกรรมพื้นบ้าน การแสดงตำนานการสร้างกู่กาสิงห์ นาฏลีลา กู่กาสิงห์ ฟ้อนเซ็งบั้งไฟ ฟ้อนเซ็งสามชีพ ราศรีโคตรบูรณ์ เสร็จแล้วนักท่องเที่ยวเข้าพักโฮมสเตย์ ตื่นเช้าร่วมทำบุญตักบาตร เลือกซื้อของที่ระลึกจากกลุ่มแม่บ้านและเดินทางกลับ งานประเพณีของหมู่บ้านชาวกู่กาสิงห์ก็เหมือนเช่นชาวอีสานโดยทั่วไป คือ มีภาษาไทยลาวเป็นภาษาถิ่น และยึดขนบธรรมเนียมประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ คือ การทำบุญในรอบ 12 เดือนเหมือนกับชาวอีสานโดยทั่วไป เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชุมชนอย่างแน่นแฟ้นและต่อเนื่องกันมาตลอด

ส่วนใหญ่งานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาล มีดังนี้ งานสงกรานต์ งานประเพณีบุญบั้งไฟ และงานลอยกระทง จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าชาวกู่กาสิงห์และเทศบาลได้จัดให้มีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ประจำมิได้ขาดมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนไว้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) ที่สำคัญยิ่งชมรมมัคคุเทศก์น้อย ถือได้ว่าเป็นอนาคตของความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ซึ่งเบื้องต้นโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ร่วมกับเทศบาลกู่กาสิงห์ โดยมีครูอำคา แสงงาม เป็นเจ้าของโครงการซึ่งได้เคยไปศึกษาต้นแบบมาจากยุวชนมัคคุเทศก์ของโรงเรียนพิมาย ที่ปราสาทหินพิมายจัด ได้นำมาจัดให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โดยมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ จัดกิจกรรมเรียนรู้โบราณสถาน กู่กาสิงห์ กู่โพนวิจ และกู่โพนระฆัง เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวโบราณสถานให้กับนักท่องเที่ยว นักเรียนนักศึกษา ร่วมอนุรักษ์โบราณสถานและวัฒนธรรม จัดและจำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ชมรมมัคคุเทศก์น้อยเป็นอีกหนึ่งศักยภาพ (จุดแข็ง) ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกฝังและพัฒนาการท่องเที่ยวของกู่กาสิงห์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในอนาคตได้เป็นอย่างดี

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

จากการที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสาร, สัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทั้ง 5 กลุ่ม สรุปแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ ว่าเป็นรูปแบบชุมชนมีส่วนร่วม ดังนี้

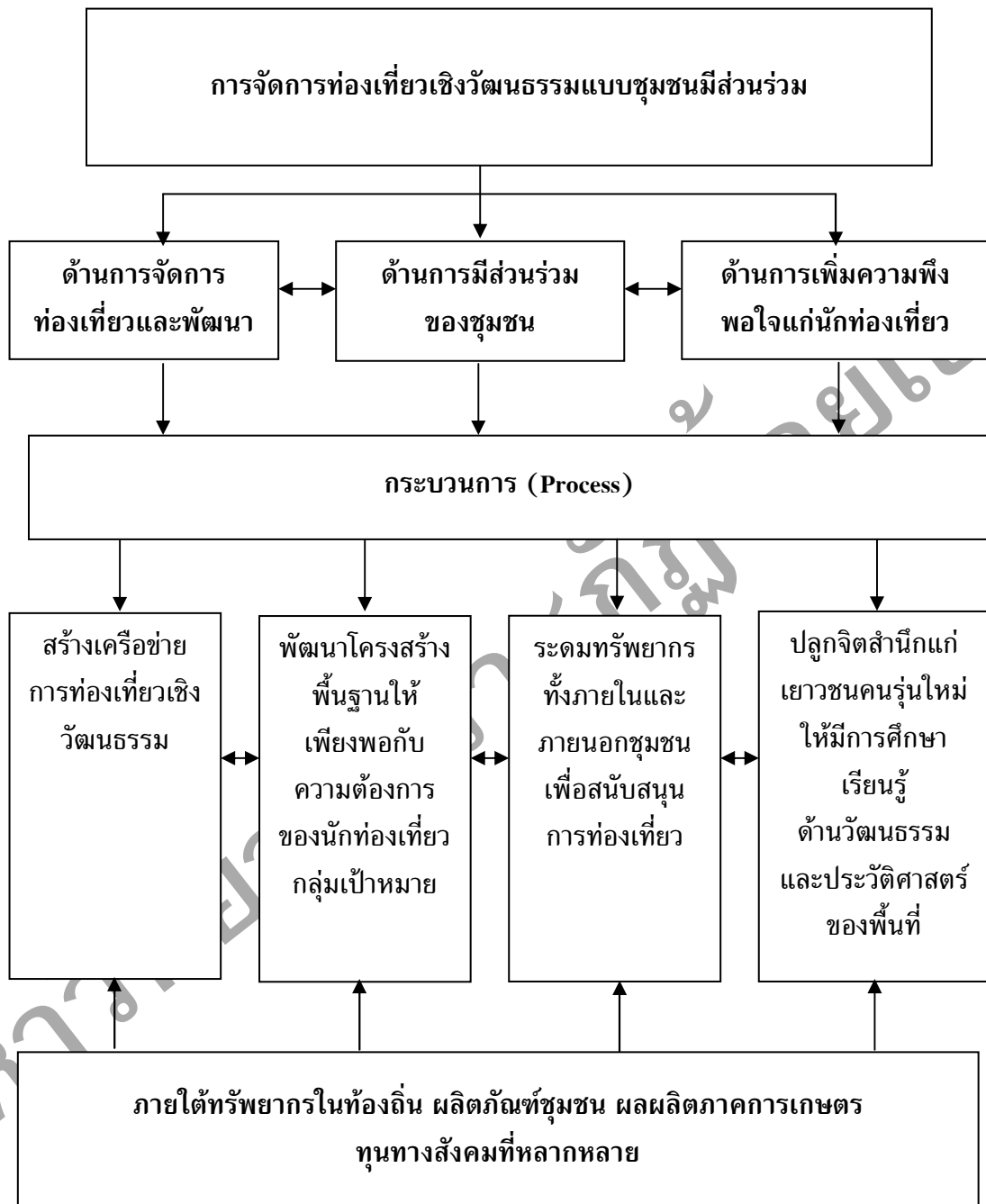
1. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการจัดการองค์กรของชุมชน ในด้านการติดตามประเมินผล การจัดการองค์กรของชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง ด้านผู้นำ ด้านประชาชน และด้านการประเมินผล ควรมีการพัฒนาการจัดการองค์กร ด้านการติดตามประเมินผลให้มากกว่าเดิม จากระบบการบริหารที่มีหน้าที่ทางการบริหาร คือ การวางแผน การจัดการองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงานและการประเมินผล จะเห็นว่าการควบคุมและการประเมินผลนั้นนับว่ามีส่วนสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การให้ความรู้และความเข้าใจในด้านการติดตามประเมินผลแก่ประชาชน สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชนเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ เพื่อเข้าใจในระบบการบริหารจัดการเพื่อนำปัญหาที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย ด้านสถานที่ ที่พักและหมู่บ้านควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่โบราณสถาน ให้สวยงามร่มรื่น ปรับปรุงตกแต่งสถานที่ภายในหมู่บ้าน ในด้านถนนหนทางความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ความพร้อมความสะอาดเรียบร้อยของห้องพัก ห้องนอน ห้องน้ำ และที่สำคัญบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน ต้องมีความสวยงามความสะอาดเรียบร้อย มีป้ายบอกทิศทางของบริเวณ ตลอดจนมีสิ่งสาธารณูปโภค และร้านจำหน่ายของที่ระลึกด้วย

3. การระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ฉะนั้นกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ ควรเน้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ในด้านการวางแผนแก่สมาชิก ควรเน้นถึงความสำคัญของการวางแผนเพื่อการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือแผนแม่บทชุมชน ให้ทุกคนได้ร่วมคิด ระดมสมองในการวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน และทิศทางการพัฒนาตามแผนที่เกิดจากศักยภาพในชุมชน หมู่บ้าน ทูนาทางสังคม ได้แก่ ภูมิปัญญาหรือความรู้พื้นบ้าน การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เรียบง่าย เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4. การปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ในเทศบาลกู่กาสิงห์ ให้มีการศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ในเรื่องสถานที่ ที่พัก และหมู่บ้าน ความปลอดภัย การต้อนรับและการบริการ เพื่อพัฒนาให้พื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ความสะอาดเรียบร้อยของหมู่บ้านก็จะเป็นจุดที่ประทับใจแก่ผู้เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนได้ ด้านการต้อนรับและการบริการ สำหรับชุมชนคนอีสานเรื่องการต้อนรับผู้มาเยือนถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก

สรุปได้ว่าแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ คือ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วม ถือเป็น การดึงเอาภาคการท่องเที่ยวไปสู่ชุมชน เสริมรายได้ภาคการเกษตรได้ เป็นโอกาสที่จะเชื่อมผลิตผลผลิตภัณฑ์เด่นที่มีอยู่ในชุมชน เข้ามาสู่ขบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วมได้ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน คือ 1) สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย 3) ระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และ 4) ปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ในเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ให้มีการศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาให้พื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน ดังภาพประกอบ 19

ภาพประกอบ 19 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในประเด็นของการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้ทบทวนมาแล้วในตอนต้น เพื่อเป็นกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามรูปแบบของวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตัวผู้วิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสังเกต เทปบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในประเด็นของการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ความหลากหลายข้อมูลด้านการจัดการการท่องเที่ยว ในเขตเทศบาล เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล

กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง ตัวแทน Home Stay ผู้แทนกลุ่มพิธีกรรมผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่ม OTOP ผู้นำกลุ่มนักท่องเที่ยวพื้นเมือง และกลุ่มเยาวชน จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในการมองถึงศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบ และดูแลชุมชน ได้แก่ นายกเทศบาล รองนายกเทศบาล ปลัดเทศบาล วัฒนธรรมเทศบาล ตำบลกุกาสิงห์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับเทศบาล จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านนโยบายการวางแผนการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวการประสานงานในการจัดกิจกรรม โครงการเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน การวางแผนเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม) หมายถึง ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูล ความพึงพอใจความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล ตำบลกุกาสิงห์

กลุ่มที่ 5 ตัวแทนภาคเอกชน หมายถึง ผู้ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับธุรกิจการ
ท่องเที่ยว ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ทรงคุณวุฒิ วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด
ตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว ชมรมสื่อสร้างสรรค์ จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการดำเนิน
ธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมดได้รับ
การตรวจสอบความถูกต้องและแยกแยะหมวดหมู่ แล้วนำมาทำการวิเคราะห์และนำเสนอ
โดยการบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาล
ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาปัญหา
ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ เพื่อศึกษาศักยภาพ
ความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์
และเพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาล
ตำบลกู่กาสิงห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการศึกษเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษา
ศักยภาพของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อพัฒนารูปแบบในการจัด
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาล การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษา
เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก
(Key Informants) ในประเด็นของการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย คือ กลุ่มผู้นำชุมชน
อย่างเป็นทางการ กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มที่สนใจ
การท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม) และกลุ่มตัวแทนภาคเอกชน ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการ
วิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น (Primary Research) เป็นการศึกษาค้นคว้า
และรวบรวมเอกสารทางวิชาการ ตำรา รายงาน แนวความคิด และบทความทางวิชาการจาก
วารสารต่าง ๆ ที่เป็นหลักการแนวความคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบของการท่องเที่ยว
ผลกระทบที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน หลักการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม สภาพทั่วไปของบ้านกู่กาสิงห์
อำเภอเกษตรวิสัยจังหวัดร้อยเอ็ด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในลักษณะของข้อมูลทุติยภูมิ
(Secondary Data) ทั้งนี้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษา

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาล และสภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาล รวมทั้งได้ศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มหรือบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาล เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ใช้วิธีเลือกโดยยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Sampling) และสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เลือกมาอย่างเจาะจง เพราะเป็นกลุ่มที่แน่ใจว่ามีอะไรที่น่าสนใจมากสำหรับประเด็นที่ศึกษา และกลุ่มที่แตกต่างกันในลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน จาก 5 หมู่บ้าน จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ความหลากหลายข้อมูลด้านการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล

กลุ่มที่ 2 ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง ตัวแทน Home Stay ผู้แทนกลุ่มพิธีกรรมผู้สูงอายุ ตัวแทนกลุ่ม OTOP ผู้นำกลุ่มนักดนตรีพื้นเมือง และกลุ่มเยาวชน จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในการมองถึงศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ของทางราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบและดูแลชุมชน ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล วัฒนธรรมเทศบาล ตำบลกู่กาสิงห์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับเทศบาล จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านนโยบายการวางแผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวการประสานงานในการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน การวางแผนเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม) หมายถึง ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลความพึงพอใจความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์

กลุ่มที่ 5 ตัวแทนภาคเอกชน หมายถึง ผู้ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว ได้แก่ ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ทรงคุณวุฒิ วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด ตัวแทนบริษัทท่องเที่ยว ชมรมสื่อสร้างสรรค์ จำนวน 5 คน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์

รวมกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 25 คน
 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงพรรณนา
 และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนำ
 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่มจากตัวอย่าง
 การจัดระเบียบข้อมูลเป็นการถอดเทปคำต่อคำ พิมพ์ทุกคำ และจัดเป็นหมวดหมู่ โดยใช้ค่าความถี่
 ในการอธิบายเชิงพรรณนา การแสดงข้อมูล หลังจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้วแสดง
 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยให้รหัสของผู้ให้ข้อมูล โดยแสดงในรูปข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็น
 ข้อมูลในกลุ่มเดียวกัน และการหาข้อสรุปและตรวจสอบความหมาย จากข้อมูลที่ได้แสดงไว้
 ซึ่งผู้วิจัยต้องนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงพรรณนา
 และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นวิธีการที่สำคัญ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก
 และสังเกตแบบมีส่วนร่วม และสนทนากลุ่ม จากตัวอย่าง
2. การจัดระเบียบข้อมูล และถอดเทปคำต่อคำ พิมพ์ทุกคำและจัดเป็นหมวดหมู่
 โดยใช้ค่าความถี่ในการอธิบายเชิงพรรณนา
3. การแสดงข้อมูล หลังจากจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบเรียบร้อยแล้วแสดงข้อมูลที่ได้
 จากการสัมภาษณ์โดยให้รหัสของผู้ให้ข้อมูล โดยแสดงในรูปข้อมูลเชิงพรรณนาที่เป็นข้อมูล
 ในกลุ่มเดียวกัน
4. การหาข้อสรุปและตรวจสอบความหมาย จากข้อมูลที่ได้แสดงไว้ ซึ่งผู้วิจัยต้องนำ
 ข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมโดยอาศัยวิธีการที่หลากหลาย จากแหล่งที่หลากหลาย
 ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เมื่อนำมาวิเคราะห์ผลแล้วทำให้ได้ข้อค้นพบที่สรุปผลตามจุดมุ่งหมายของ
 การวิจัยได้ ดังนี้

ประเด็นปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์
 พบว่า ประเด็นปัญหาอุปสรรคของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาล
 ตำบลกู่กาสิงห์ สำคัญๆ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคนในพื้นที่ชุมชนกู่กาสิงห์ ดังนี้

1. ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการวางแผน การตัดสินใจ
 และการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

2. ขาดแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนทำให้ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ชัดเจน และโครงสร้างพื้นฐานปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวทั้งด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สถานที่ ความปลอดภัย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการบริการ

3. ขาดงบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

ประเด็นศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและความพร้อมของชุมชน
ที่หลากหลาย ดังนี้

ด้านประวัติศาสตร์ พื้นที่ของเทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ ถือเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ซึ่งเห็นได้จากแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ กุ่าสิงห์ ซึ่งเป็นปราสาทก่อด้วยอิฐปนหิน มี 3 หลังตั้งอยู่บน ฐานศิลาแลง เดียวกันเป็นโบราณสถานที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะเขมร สร้างขึ้นตามคติความเชื่อทางศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย โดยนับถือพระศิวะเป็นเทพพระเจ้าสูงสุด จากการศึกษาลวดลายหน้าบันทับหลังและลวดลายอื่นๆ ทราบว่าตรงกับสมัยศิลปะเขมรแบบบาปวน อายุราว พ.ศ. 1550 – 1630 กุอินระฆัง เป็นโบราณสถานในสมัยศิลปะเขมรแบบบาปวนสร้างด้วยศิลาแลง มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ตรงกับสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 มหาราชองค์สุดท้ายของอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งสร้างขึ้นตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาลัทธิมหายานเพื่อให้เป็น อโรคยาศาลหรือโรงพยาบาลรักษา โรคภัยไข้เจ็บให้กับราษฎร กุอินวิจ เป็นโบราณสถานแบบเขมร สร้างด้วยศิลาแลงในราวต้นพุทธศตวรรษที่ 16 จัดอยู่ในช่วงสมัยศิลปะเขมรแบบศิลปะ บาปวนและนครวัด สะแกเป็นสระขุดหรือบารายขนาดใหญ่เนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ห่างชุมชนบ้านกุ่าสิงห์ไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร สันนิษฐานว่าคนโบราณขุดแหล่งน้ำนี้เพื่อใช้เป็นที่เก็บกักน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภค ในชีวิตประจำวัน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าเทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาศึกษาในเชิงวัฒนธรรมความเป็นมาโดยตลอดซึ่งถือว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) เป็นอันดับแรก ๆ

ด้านธรรมชาติ พื้นที่เทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ จัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจศึกษาหลาย ๆ อย่าง ได้แก่ ทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นทุ่งกว้างในภาคอีสาน ที่มีตำนานแสดงถึงความแห้งแล้งกันดารภายในทุ่งมองเห็นขอบฟ้าจรดดิน ภาพทุ่งกุลาทีคนจดจำกันได้ คือ ทุ่งข้าวเขียวขจีสุดลูกหูลูกตา (ในฤดูฝน) สองข้างทางหมายเลข 214 จาก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ถึง อำเภอสุวรรณภูมิและอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด บางคนอาจนึกว่าทุ่งกุลารอบคลุมพื้นที่แค่สองหรือสามจังหวัด แต่จริง ๆ กินอาณาเขตไปถึงจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดยโสธร รวมทั้งสิ้น 5 จังหวัด เป็นพื้นที่ 2.1 ล้านไร่เศษ ตัวเลขนี้เป็นเครื่องชี้วัดความเวิ้งว้างของทุ่งกุลารั้วได้บ้าง เมื่อความเวิ้งว้างกว้างใหญ่มาเจอกับสภาพอากาศอันร้อนแห้งแล้ง หาแหล่งน้ำลำบาก จึงเกิดเป็นที่มาของตำนานท้องทุ่ง ซึ่งคนเรียกขานกันว่า “ทุ่งกุลารั้วไห้” แม่น้ำเสียวใหญ่ถือว่าเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนมาตั้งแต่สมัยขอมมีอำนาจปกครองครอบคลุมดินแดนแห่งนี้ และเป็นแนวเส้นทางการแพร่ระบาดของกรรมขอมเข้ามาสู่ดินแดนทุ่งกุลารั้วไห้ ดังหลักฐานมีปรากฏอยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำเสียวจำนวนมาก ที่บริเวณลุ่มน้ำเสียวใหญ่ นอกจากเป็นสายเลือดหล่อเลี้ยงชีวิตให้กับคน สัตว์ และพืช มาเป็นเวลานานแล้ว ยังก่อเกิดประเพณีวัฒนธรรมสำคัญ เช่น งานแข่งเรือที่บ้านเมืองบัว

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ มีธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวศึกษาเชิงวัฒนธรรม จากสภาพธรรมชาติของทุ่งกุลารั้วซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีพื้นที่มากที่สุด ซึ่งถือเป็นจุดแข็งอีกข้อหนึ่งที่น่าสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเชิงเกษตรมาโดยตลอด ซึ่งสามารถปรับปรุงระบบภูมินิเวศเหมาะสมและเป็นการเพิ่มศักยภาพนำเสนอเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

ด้านกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม พื้นที่เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางด้านสังคมวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหมเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมู่ที่ 1 ตำบลกู่กาสิงห์ เริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 14 เดือนมกราคม พ.ศ. 2538 ปัจจุบันมีสมาชิก 145 คน มีวัตถุประสงค์ของกลุ่มเพื่ออนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาการผลิตผ้าไหมพื้นบ้านเพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้เสริมจากการขายผ้าไหม ในกิจกรรมยังมีการรวบรวมสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อความเข้มแข็งของกลุ่ม กลุ่มนี้กิจกรรมพื้นบ้านปัจจุบันมีนายเพชร สอนงาม เป็นผู้นำกลุ่มซึ่งตั้งอยู่บ้านเลขที่ 274 หมู่ที่ 1 บ้านกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมที่ทำ ได้แก่ การแต่งวรรณกรรมร้อยกรองพื้นบ้าน เช่น กลอนเชิงบังไฟ กลอนหมอลำเพลิน กลอนหมอลำหมู่ ฃญาไว้อาลัยในงานฃาปนกิจศพ และวรรณกรรมพื้นบ้านเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของพื้นบ้าน เช่น กลอนลำประวัติบ้านกู่กาสิงห์ กลุ่มช่างตัดลายกระดาษพื้นบ้าน บ้านกู่กาสิงห์มีช่างตัดลายกระดาษซึ่งเป็นลวดลายพื้นบ้านดั้งเดิมลวดลายดังกล่าวเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านโดยใช้กรรไกรตัดกระดาษเป็นลวดลายวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ลายเอ้ดอกจัน เอ้บังไฟ หรือลายเอ้ในงานพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งปัจจุบันมีนายทองสุข แจ่มสนาม อยู่บ้านเลขที่ 45 หมู่ 9 บ้านหนองสิม ตำบลกู่กาสิงห์ เป็นผู้นำกลุ่ม มีแนวคิดในการถ่ายทอดความรู้แก่คนรุ่นหลังเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และนำความรู้เข้าสู่หลักสูตรการเรียนท้องถิ่นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง งดจ้างบังไฟแห่งจากที่อื่นโดยช่วยกันเอ้บังไฟเอง ในท้องถิ่นจัดประกวดการตัดลายพื้นบ้านประจำปีงานบุญบังไฟ และจัดทำหนังสือการตัดลายพื้นบ้านขึ้นไว้เป็นตำราให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษากลุ่มสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตประกอบอาชีพของชาวกู่กาสิงห์แต่เดิมอยู่แล้ว ซึ่งพื้นที่ขึ้นมาเพื่อรักษา

และให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบันชุมชนกู่กาสิงห์ได้รับการส่งเสริมจาก ภาคราชการกลุ่มแรกนำโดย นายสม คำมณี โดยการส่งเสริมสนับสนุนของสำนักงานเกษตร อำเภอกษัตริย์ศึก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม เผยแพร่วิชาการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน ส่งเสริมให้สมาชิกใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี รวบรวมและให้บริการข่าวสารด้านการเกษตร ส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้นและฝากสัจจะ เพื่อบริการเงินกู้แก่สมาชิก อีกกลุ่มหนึ่ง นำโดยนายบุญส่ง ทองมา ซึ่งปัจจุบันเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ให้การสนับสนุน มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำการเกษตรแบบพอเพียง เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ผลิตพืชผักปลอดสารพิษ ปลอดภัย โดยทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การรณรงค์เรื่องตลาดผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยหมัก การทำน้ำหมักชีวภาพ ผลิตน้ำส้มคั้นไม่ใส่มะนาว ผลิตข้าวอินทรีย์ งานเทศกาลกินข้าวทุ่งนงุ่นผ้าไหม เป็นกิจกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวกู่กาสิงห์ ปัจจุบันถือเป็น งานประจำปีของชาวกู่กาสิงห์ เริ่มแรกส่งเสริมโดยกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ต้องการเพิ่มแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และประกอบกับจังหวัดร้อยเอ็ดมียุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศ บาลตำบลกู่กาสิงห์ที่มีโบราณสถานหลายแห่ง เช่น กู่กาสิงห์ กู่โพนวิจ กู่โพนระฆัง อีกทั้งอยู่ในพื้นที่ ทุ่งกุลาร้องไห้ อันเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงระดับโลก ชุมชนโบราณมีประวัติศาสตร์ ที่เข้มแข็ง มีผลิตภัณฑ์ผ้าไหมชั้นดีมีคุณภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) ของชุมชน ซึ่งรูปแบบของงานจัดขึ้นในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าว โดยเริ่มต้นนักท่องเที่ยวร่วมฟังบรรยาย ที่ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเที่ยงรับประทานอาหารเที่ยงแบบพื้นเมืองหลังจากนั้นขึ้นรถนำเที่ยว โดยมีคัคเทศก์น้อย นำชมโบราณสถาน ทั้งสามแห่ง ชมกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน ทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เข้าพักโฮมสเตย์สัมผัสวิถีชีวิตชนบทวิถีชุมชน ผักผ่อนอาบน้ำ เติรมร่วมงานภาคกลางคืน ในภาคกลางคืนร่วมพิธีบายศรีขวัญรับประทานอาหารพาแลงพื้นบ้าน ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองของกลุ่มวรรณกรรมพื้นบ้าน การแสดงตำนานการสร้างกู่กาสิงห์ นาฏลีลา กู่กาสิงห์ ฟ้อนเซิ้งบั้งไฟ ฟ้อนเซิ้งสามชีพ ราตรีโคตรบูรณีย์ เสร็จแล้วนักท่องเที่ยวเข้าพัก โฮมสเตย์ ดั้นเข้าร่วมทำบุญตักบาตร เลือกซื้อของที่ระลึกจากกลุ่มแม่บ้าน และเดินทางกลับบ้าน ประเพณีของหมู่บ้านชาวกู่กาสิงห์ก็เหมือน เช่น ชาวอีสานโดยทั่วไป คือ มีภาษาไทยลาวเป็นภาษา ถิ่น และยึดขนบธรรมเนียมประเพณีตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ คือ การทำบุญในรอบ 12 เดือน เหมือนกับชาวอีสานโดยทั่วไป เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชุมชนอย่างแน่นแฟ้นและ ต่อเนื่องกันมาตลอด ส่วนใหญ่งานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาล มีดังนี้ งานสงกรานต์ เทพหรืองานสงกรานต์ งานประเพณีบุญบั้งไฟ และงานลอยกระทง จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชาวกู่กาสิงห์และเทศบาลได้จัดให้มีกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมตามฮีตสิบสองคองสิบสี่ประจำ มิได้ขาดมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนไว้ได้เป็นอย่างดีซึ่ง นับเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) ที่สำคัญยิ่ง ชุมชนมีคัคเทศก์น้อยถือได้ว่าเป็นอนาคตของความยั่งยืน ของการท่องเที่ยว ซึ่งเบื้องต้นโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ร่วมกับเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ โดยมีครูอำคา แสงงาม

เป็นเจ้าของโครงการซึ่งได้เคยไปศึกษาต้นแบบมาจากยุวชนมัณฑุเทศก์ของโรงเรียนพิมายที่ปราสาทหินพิมายจัดได้นำมาจัดให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านกู่กาสิงห์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โดยมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ จัดกิจกรรมเรียนรู้โบราณสถาน กู่กาสิงห์ กู่โพนวิง และกู่โพนระฆัง เป็นมัณฑุเทศก์นำเที่ยวโบราณสถานให้กับนักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ร่วมอนุรักษ์โบราณสถานและวัฒนธรรม จัดและจำหน่ายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ชมรมมัณฑุเทศก์น้อยเป็นอีกหนึ่งศักยภาพ (จุดแข็ง) ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกฝังและพัฒนาการท่องเที่ยวของกู่กาสิงห์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในอนาคตได้เป็นอย่างดี

ประเด็นแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ สรุปได้ว่าแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ คือ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วม ถือเป็นการดึงเอาภาคการท่องเที่ยวไปสู่ชุมชน เสริมรายได้ภาคการเกษตรได้เป็นโอกาสที่จะเชื่อมผลิตผล ผลิตภัณฑ์ เด่นที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาสู่ขบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วมได้ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน คือ

1. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- กลุ่มเป้าหมาย
3. การระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
 4. การปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ในเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ ให้มีการศึกษาเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัยกล่าวคือ สามารถค้นพบ

ประเด็นปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ พบว่า ประเด็นปัญหาอุปสรรคของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์สำคัญ ๆ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคนในพื้นที่ชุมชนกู่กาสิงห์ ดังนี้

1. ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ดังนี้

1.1 การร่วมวางแผน ปัญหาในประเด็นนี้มีอยู่บ้างเนื่องจากเทศบาลกู่กาสิงห์มีกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวอยู่หลายกลุ่ม หากนักท่องเที่ยวจะเข้ามาเที่ยวบางครั้งก็ไม่ว่าจะประสานกับกลุ่มใด ก็เนื่องมาจากแผนไม่ชัดเจน

1.2 การร่วมตัดสินใจ เนื่องจากการมีหลายกลุ่มการจัดกิจกรรมต่างๆ บางครั้งประชาชนหรือแม้แต่กลุ่มเองก็ไม่ทราบว่าทำไมเพราะอะไรถึงตัดสินใจทำกิจกรรมอย่างนั้น เช่น กรณีการไปจัดงานกินข้าวทุ่งนุ่นผ้าไหมที่บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด การมอบหมายให้สหกรณ์ยูเนี่ยนจัดบ้าง ยังเป็นประเด็นที่ต้องตอบประชาชนให้เข้าใจตรงกัน

1.3 การร่วมดำเนินการประเด็นการร่วมดำเนินงานนั้นปัญหาไม่มากนัก เพราะชาวภูทอกกำลังหิมีพื้นฐานของชุมชนที่เก่าแก่แน่นแฟ้นรักใคร่สามัคคี จะพบปัญหาอยู่บ้าง คือ แบ่งหน้าที่ให้แต่ละกลุ่มไม่ชัดเจนเท่านั้น

1.4 การร่วมรับประโยชน์ เป็นประเด็นสำคัญเพราะประชาชนมองการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องเห็นผลทันทีและได้ผลตอบแทนสูง ขาดการมองระยะยาวของประโยชน์ที่จะเกิดกับชุมชน และส่วนหนึ่งกิจกรรมที่จัดได้ประโยชน์เพียงบ้างกลุ่มจึงส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนกลุ่มอื่นๆ ทำให้ความร่วมมือโดยรวมลดน้อยลง

2. ขาดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ประเด็นปัญหาในด้านโครงสร้างของกลุ่มต่างๆ ในการให้บริการนักท่องเที่ยวมีระบบและการแบ่งหน้าที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ทั้งปีและตลอดเวลา นักท่องเที่ยวมาเที่ยวหาที่รับประทานอาหาร ชื่อของฝากก็ลำบาก การประชาสัมพันธ์กันในกลุ่มก็ยังไม่ทั่วถึง รวมถึงโครงสร้างของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องมีจุดบริการต่างๆ ห้องน้ำ ห้องสุขา ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของฝาก ก็ยังไม่มี จึงทำให้ไม่สามารถให้บริการการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เมื่อมีการเปลี่ยนผู้ระดับสูงของชุมชนขาดการประสานงานต่อ ขาดการส่งเสริมหัตถกรรมสำหรับเป็นของฝากราคาไม่แพงสำหรับเป็นของที่ระลึกไม่มี ทำให้ขาดมิติในการท่องเที่ยวโบราณสถาน จึงทำให้ไม่สามารถให้บริการการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

3. ขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยว เกิดจากความไม่ต่อเนื่องของผู้มีอำนาจและการส่งต่อแผนงบประมาณและการสนับสนุนจากภาคราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ การจัดสรรงบประมาณในท้องถิ่นเองยังให้ความสำคัญน้อย

และด้านอื่นๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ซึ่งยังเป็นเชิงตั้งรับ ขาดการประสานงานกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานด้านประชาสัมพันธ์ และขาดงบประมาณสนับสนุนงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) ได้วิเคราะห์ไว้ว่าชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีจุดอ่อนหรือปัญหาหลายอย่าง ได้แก่ มีความดึงดูดใจน้อย ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ขาดการนำเสนอเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นและจุดต่างของพื้นที่ ขาดการดำเนินงานด้านการตลาดที่เข้าถึงนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างกระจายและต้องใช้เวลาในการเดินทาง ขาดบริการรถสาธารณะที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและรูปแบบการพัฒนาไม่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของภาคสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลัก สินค้าและบริการท่องเที่ยวที่เสนอขายมีมูลค่าทางการตลาดที่ค่อนข้างต่ำ และสอดคล้องกับ ส่งศรี วงษ์เวช (2545) ที่กล่าวไว้ว่าจุดอ่อน อุปสรรค คือ มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ไม่เด่นชัด และขาดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดูแลสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ บริเวณแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ (2545) ที่กล่าวไว้ว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการมากในด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย และด้านการบริหารจัดการภายในชุมชนที่เกิดความสะดวก

ประเด็นศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและความพร้อมของชุมชนที่หลากหลาย ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านธรรมชาติ ด้านกิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) ได้วิเคราะห์ไว้ว่าชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพหรือจุดแข็ง ต้องมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้จำนวนมาก ทั้งในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ที่มีเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ มีความสะดวกในการเดินทางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอินโดจีน (สะพานมิตรภาพไทย-ลาว 2 แห่ง) และมีค่าครองชีพที่ไม่สูงได้เปรียบในการรองรับกลุ่มประชุม / สัมมนา สำหรับตลาดคนไทย และสอดคล้องกับ อำคาแสงงาม (2549) ที่กล่าวไว้ว่า บ้านกุกาสิงห์มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก คือ กูกาสิงห์ ภูโพนวิง ภูโพระมั่ง ถนนคูขาด สระแก โพนซันก ทุ่งกุลาร้องไห้ ส่วนกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว ได้แก่ งานบุญบั้งไฟ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานท่องเที่ยวเชิงเกษตรโครงการ “กินข้าวทุ่งนุ่นผ้าไหม” เป็นต้น กิจกรรมทางสังคม ได้แก่ ชมรมมัดคอคุเทศก์น้อย สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ การผลิตผ้าไหมพื้นเมืองของกลุ่มแม่บ้าน สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน กลุ่มโรงสีผลิตข้าวกล้อง การตัดลายกระดาษพื้นบ้าน นักรรณกรรมพื้นบ้าน กลุ่มแม่บ้านจัดทำอาหาร หมอสู่วัย แม่บ้านจัดทำเครื่องบายศรี นักร้องพื้นเมือง การฟ้อนรำบุญบั้งไฟทุกปี นักร้องหมอลำในชุมชน เป็นต้น

ประเด็นแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ สรุปได้ว่าแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ คือ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วม ถือเป็นการดึงเอาภาคการท่องเที่ยวไปสู่ชุมชนเสริมรายได้ภาคการเกษตรได้ เป็นโอกาสที่จะเชื่อมผลิตผลผลิตภัณฑ์ เด่นที่มีอยู่ในชุมชน เข้ามาสู่ขบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วมได้ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน คือ

1. การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
กลุ่มเป้าหมาย
3. การระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
4. การปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ในเทศบาลกู่กาสิงห์ ให้มีการศึกษาเรียนรู้
ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาให้พื้นที่ชุมชนเทศบาล
ตำบลกู่กาสิงห์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ อำคา แสงงาม (2549)
ที่กล่าวไว้ว่า ในด้านการจัดการท่องเที่ยวมีแนวคิดที่ว่า “การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิด
การพัฒนา ส่งเสริม สืบทอด เผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน” โดยการมีส่วนร่วมของคน
ในชุมชน และมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และสอดคล้องกับ พรพรรณ ทิพย์สิงห์
และคนอื่นๆ (2548) กล่าวไว้ว่าโอกาสในการพัฒนา คือ หน่วยงานราชการมีแผนนโยบาย
แผนงานและให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ส่วนการพัฒนาด้านกลยุทธ์ จะต้องมีการ
ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีจุดเด่น ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่สมบูรณ์และมีเอกลักษณ์
ตลอดจนมีการปรับปรุงสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ดีขึ้น ควรเพิ่มการโฆษณา
และประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และสอดคล้องกับ กิตติชัย เจริญชัย (2548) กล่าวไว้ว่าแนวทาง
ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์)
7 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร
กระบวนการและลักษณะทางกายภาพ และแนวทางในการวางแผนพัฒนาศักยภาพการจัดการ
ท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) 8 ด้าน คือ ด้านที่พัก ด้านอาหาร
และโภชนาการ ด้านความปลอดภัย ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม
ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านการส่งเสริมการตลาด

จากการอภิปรายผลข้างต้นสอดคล้องกับรายงานผลการประชุมเพื่อจัดทำแผน
การตลาดการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค ปี 2551 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) สรุปสถานภาพ
ทางการตลาดและสินค้าทางการท่องเที่ยว ได้ดังนี้ 1) เป็นภูมิภาคที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว
ค่อนข้างมาก แต่ยังมีรายได้ค่อนข้างน้อย 2) การท่องเที่ยวยังกระจุกตัวอยู่ที่จังหวัดหลัก คือ
จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี 3) ฟังฟัง
ทั้งรายได้ (82%) และจำนวน (94%) จากนักท่องเที่ยวคนไทย โดยเฉพาะจากนักท่องเที่ยว
ภายในภูมิภาค 4) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ยังค่อนข้างต่ำ 5) มีลักษณะเด่น
ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ แต่เป็นประเภทเยี่ยม / แวะชม โอกาสสร้างมูลค่า
ทางการตลาดจึงไม่ค่อยสูง 6) แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลกัน และขาดบริการ
รถสาธารณะเพื่อเข้าถึงจึงต้องอาศัยการขับรถเที่ยวเองของนักท่องเที่ยว และ 7) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลัก

การประชุมมีการวิเคราะห์ โอกาสและข้อจำกัดทางการตลาด ซึ่งผลการวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) สรุปได้ ดังนี้

จุดแข็ง มีดังนี้ 1) มีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้จำนวนมาก ทั้งในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2) เป็นพื้นที่ที่มีเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ 3) มีความสะดวกในการเดินทางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ในกลุ่มอินโดจีน (สะพานมิตรภาพไทย-ลาว 2 แห่ง) และ 4) มีค่าครองชีพที่ไม่สูงได้เปรียบในการรองรับกลุ่มประชุม / สัมมนา สำหรับตลาดคนไทย

จุดอ่อน มีดังนี้ 1) มีความดึงดูดใจน้อย ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น 2) ขาดการนำเสนอเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นและจุดต่างของพื้นที่ 3) ขาดการดำเนินงานด้านการตลาดที่เข้าถึงนักท่องเที่ยว 4) แหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างกระจาย และต้องใช้เวลาในการเดินทาง 5) ขาดบริการรถสาธารณะที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 6) ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและรูปแบบการพัฒนาไม่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของภาค 7) สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลัก และ 8) สินค้าและบริการท่องเที่ยวที่เสนอขายมีมูลค่าทางการตลาดที่ค่อนข้างต่ำ

โอกาส มีดังนี้ 1) ความมีอรรถยาศัยไมตรีของคนไทย 2) กระแสการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะสินค้า 3Es (Entertainment, Excitement, Education) และ Thematic Leisure 3) กระแสความนิยมต่อภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะอินโดจีน 4) การเติบโตของกลุ่มเป้าหมายใหม่ที่ศักยภาพสูง เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ชนชั้นกลาง นักธุรกิจ และ 5) การพัฒนาที่พักและบริการท่องเที่ยวอย่างมีสไตล์ตามกระแส

อุปสรรค มีดังนี้ 1) พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ยังเป็นลักษณะของการพักผ่อนมากกว่าการเรียนรู้ 2) แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน 3) แนวโน้มการชะลอตัวของเศรษฐกิจ และ 4) การแข่งขันด้านการตลาดสูงทั้งภายใน และภายนอกประเทศ

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวไม่ใช่หน้าที่ของเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์เพียงหน่วยงานเดียวแต่เป็นหน้าที่ของคนทั้งชุมชน ในอนาคตนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคม การจัดการท่องเที่ยวโดยมอบให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล แต่เพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีข้อค้นพบเพื่อเสนอแนะในเชิงนโยบายในการนำไปใช้และเพื่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บริหารราชการส่วนกลาง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนทั้งงบประมาณและบุคลากร เพื่อให้มีการวิจัยในเรื่องการจัดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เรื่องการส่งเสริมอาชีพวิถีชุมชน เรื่องการให้ความรู้หรือการเรียนรู้ร่วมกันของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว และเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน เป็นต้น เพื่อจะได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ แล้วนำไปกำหนดเป็นนโยบายบริหารประเทศที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมนำไปสู่การปฏิบัติ

ผู้บริหารหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เช่น เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และหอการค้าจังหวัด ควรมีรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวตามรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการจัดการในลักษณะ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันทำ ร่วมติดตามประเมินผล อีกทั้งจะต้องร่วมกันกำหนดนโยบาย ร่วมกันแปลงนโยบายเป็นแผนและร่วมกันนำแผนไปสู่การปฏิบัติ เป็นการบริหารจัดการเชิงรุก ด้วยการสร้างจิตสำนึกตระหนักคิดที่ทุกหน่วยงานทุกภาคส่วน จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ผลการวิจัยทำให้ค้นพบแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ คือ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วม ถือเป็นภารกิจเชิงรุกที่มุ่งไปสู่ชุมชนเสริมรายได้ภาคการเกษตรได้ เป็นโอกาสที่จะเชื่อมผลิตผล ผลิตภัณฑ์ เด่นที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาสู่ขบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วมได้ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานคือ ด้านการจัดการองค์กรของชุมชน โดยการจัดการด้านโครงสร้าง ด้านผู้นำ ด้านประชาชน และด้านการประเมินผลให้เป็นเครือข่ายการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยวิธีการร่วมคิดวางแผนร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการเพิ่มความพึงพอใจในเรื่องสถานที่ ที่พัก และหมู่บ้าน ความปลอดภัย การต้อนรับและการบริการ โดยยุทธศาสตร์ 1) สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย 3) ระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และ 4) ปลุกจิตสำนึกแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการด้วยจิตสำนึกที่ทุกคนทุกหน่วยงานต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ผลการวิจัยที่ได้ค้นพบรูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ แต่การที่จะนำรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบชุมชนมีส่วนร่วม ควรกำหนดเป็นพื้นที่หรือชุมชนตัวอย่างก่อนเมื่อพัฒนาได้สำเร็จเป็นรูปธรรมแล้ว จึงควรปรับเปลี่ยนเป็นกลยุทธ์การพัฒนาในพื้นที่หรือชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัย ทำให้รับทราบปัญหาสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ ซึ่งได้กำหนดเป็น 3 ด้าน ดังนี้ คือ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ขาดแผน ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ และขาดแคลน งบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยว เป็นภาพโดยรวมของเทศบาลอาจจะใช้แก้ปัญหาไม่ได้ ทั้งหมดเพราะชุมชนมีความแตกต่างหลากหลาย และใช้งบประมาณมากฉะนั้นอาจเลือกศึกษา เป็นบางด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีอโยธยา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ ชูประทีป. (2547). ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. ปัญหาพิเศษ (บริหารธุรกิจ) มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2550). รายงานการประชุมเพื่อจัดทำแผนการตลาดการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค ปี 2551 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ). ขอนแก่น : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2551) Tourism statistics in Thailand 2007. สืบค้นจาก <http://www.tat.or.th>
- กิตติชัย เจริญชัย. (2548). แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (โฮมสเตย์) บ้านชะยอม ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. ศึกษาค้นคว้าอิสระ (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กิตติพันธุ์ ภิญาญ. (2551). “แนวโน้มการท่องเที่ยวโลกที่โดดเด่นในปี 2550”. จุลสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2551)
- จิราภรณ์ อัมพรพรรดี. (2549). ทรัพยากรการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2549, จาก <http://elearning.spu.ac.th/allcontent/svi314/class6.htm>.
- เอรตัน, เจมส์ แอล (2539). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2546). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2549). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชัญญะ วงษ์วิภาคและคนอื่นๆ. (2547). การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2547). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2549, จาก <http://www.stou.ac.th/Tourism/Achieve/Topic1.htm>.
- ชัชวาล เอื้อสุวรรณ. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณี : สวนรุกขชาติน้ำตกธารทอง อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา) ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ถวิล มนัสน้อม. (2544). **ไทยรัฐนำเที่ยวทั่วไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีรียาสาส์น.
- นิคม จารุมณี. (2544). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พี.เอ็น.การพิมพ์.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). **คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows**. กรุงเทพฯ : เอช. เอ็น. กรุป.
- ประภาส อินทนปสานัน. (2546). **การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม กรณี หมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอภูฉิมรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**. ศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การบริหารการพัฒนา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ. (2545). **ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชน ชุมชนริมกว๊านพะเยา : กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พจนา สวนศรี. (2546). **การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15)**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรพรรณ ทิวสิงห์ และคนอื่นๆ. (2548). **มรดกภูมิปัญญาสมุนไพรไทยอีสาน กับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กรณีศึกษา : บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- พลู เตชะรินทร์. (2546). **เส้นทางจากกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วย Balanced Scorecard**. กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต โต). (2542). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ์. (2549). **มัคคุเทศก์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2543). **การบริหารจัดการโครงการพัฒนาสังคมแบบก้าวหน้า**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์.

- ไพฑูรย์ จันทรา. (2546). ปัจจัยสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยาน (สวนหิน) ของประเทศไทย : กรณีศึกษา วนอุทยานผางาม จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา). มหาขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูต. (2545). การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน.
- ภูสวัสดิ์ สุขเลี้ยง. (2545). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2545). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. (2550). คู่มือวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด : บัณฑิตวิทยาลัย.
- มัลลิกา ชาหยอง. (2549). แผนธุรกิจ : การทำธุรกิจที่พักแบบพักที่บ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านภูค่าเป่า ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยศ สันตสมบัติ. (2546). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการจัดการทรัพยากร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิทอินดีไซด์ .
- รตี เห่งจัน. (2548). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนารท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด.
- วาลิกา แสนคำ. (2545). ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ถ่ายเอกสาร).
- วรรณมา วงษ์วานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย เทียนน้อย. (2545). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.

- วีระพล ทองมา และ ประเจต อำนาจ. (2547). ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว
ต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศิรินาถ นุชชัยเหล็ก. (2551). สรุปลสถานการณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ. จุลสารการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2/2551 (เมษายน-มิถุนายน 2551).
- ศรัณยู วรากุลวิทย์. (2546). ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ :
เฟื่องฟ้า พรินติ้ง.
- สังศรี วงษ์เวช. (2545). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่ปิง. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนธยา พลศร. (2545). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- สมชาย เลียงพรพรรณ. (2548). “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความจำเป็นต่อประเทศไทย”
ภูมิศาสตร์. 30(1) : 23-24.
- สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. (2546). การพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9
(พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร.
- สุกิจ ศรีปัดถา. (2547). แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา. (เอกสารประกอบ
การเรียนรู้). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2549). การบริหารท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ :
สามเจริญพานิชย์.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2549). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรม
ศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สามลดา.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). แนวคิด ทฤษฎี และภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ :
มูลนิธิภูมิปัญญา.
- อำคา แสงงาม และคนอื่นๆ. (2549). ศึกษาารูปแบบและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่
เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชนบ้านกู่กาสิงห์ ตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย
จังหวัดร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด.

Department of Recreation and Park Administration, University of Missouri–Columbia,
University Extension. Guidelines for Tourism Development. 1986.

Gunn, C.A. (1994). Tourism Planning : Basics, Concepts, Cases. Washington, D.C :
Taylor & Francis, 1994.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ ๐๕๗๑/ว ๑๒๕๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๒๐

๗ สิงหาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการทำวิจัย

เรียน

ด้วย นางกรรณิการ์ สองเมือง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสตร์
การพัฒนา รุ่นที่ ๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อยู่ในขั้นตอนของการศึกษาและจัดทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลกุลาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางกรรณิการ์
วัฒนโรช เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจलय ภูมิพันธ์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๔๓๕๕ - ๖๐๐๑ - ๘ ต่อ ๑๐๙

โทรสาร ๐ ๔๓๕๕ - ๖๐๐๙

ที่ ศธ ๐๕๗๑/ ๔๗๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๒๐

๒๘ มีนาคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการทำวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรีเทศบาลกู่กาสิงห์

ด้วย นางกรรณิการ์ สองเมือง นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพุทธศาสตร์
การพัฒนา รุ่นที่ ๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อยู่ในขั้นตอนของการศึกษาและจัดทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยฯ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดอนุญาตให้ นางกรรณิการ์
วัฒนโรช ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสนทนากลุ่ม ทั้งนี้
นักศึกษาจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๑ เวลา ๐๙.๐๐-
๑๑.๓๐ น. ณ วัดบูรพาภิรามย์ (กู่กาสิงห์) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจलय ภูมิพันธุ์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๔๓๕๕ - ๖๐๐๑ - ๘ ต่อ ๑๐๙

โทรสาร ๐ ๔๓๕๕ - ๖๐๐๙

ภาคผนวก ข
แนวคำถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

แนวคำถามการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง : การพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวคำถามนี้ เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด” ของ นางกรรณิการ์ สองเมือง นักศึกษาศาสาชญาศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยมี ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ เป็นที่ปรึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์
 2. เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์
 3. เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์
- ในการนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านผู้ร่วมสนทนา ตามความเป็นจริง โดยบทสนทนาของท่านจะเป็นความลับ และจะถูกใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

แนวประเด็นคำถามประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ท่านคิดว่าจุดเด่นหรือจุดแข็ง ของการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ มีอะไรบ้าง
2. ท่านคิดว่า จุดอ่อน ของการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ มีอะไรบ้าง
3. ท่านคิดว่า เทศบาลตำบลกุกาสิงห์ มีโอกาสที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนหรือไม่
4. ท่านคิดว่า อุปสรรคหรือปัญหาที่สำคัญที่สุดของการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ มีอะไรบ้าง
5. ในอนาคตท่านคิดว่าควรทำอย่างไรจึงจะทำให้ระบบการจัดการการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว (สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น)
 - 6.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 6.2 ความดึงดูดใจ
 - 6.3 สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่
 - 6.4 ด้านการเข้าถึง
 - 6.5 ด้านบุคลากร
 - 6.6 ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่
 - 6.7 ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม
7. แนวทางการพัฒนาของบุคคลที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ
 - 7.2 ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ
 - 7.3 เจ้าหน้าที่รัฐ
 - 7.4 ชุมชน
 - 7.4 ผู้ประกอบการ
 - 7.6 นักท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ค
บัญชีรายชื่อผู้ร่วมให้สัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

บัญชีรายชื่อผู้ร่วมให้สัมภาษณ์เชิงลึก
ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ

ลำดับที่	ชื่อ – สกุล	เพศ	ตำแหน่ง	รหัส
1	นายสงบ ใจสาหัส	ชาย	กำนันตำบลกุ๊กกาสิงห์ หมู่ 1	A1
2	นายนิเวศ จำหิнокง	ชาย	ผู้ช่วยใหญ่บ้านหนองเมืองแสน หมู่ 2	A2
3	นายอนันต์ ทอนจอก	ชาย	ผู้ใหญ่บ้านกุ่มน้อย หมู่ 3	A3
4	นายจำรัส จักรแก้ว	ชาย	ผู้ช่วยใหญ่บ้านอีตำ หมู่ 4	A4
5	นายสนธิ์ เชิดชู	ชาย	ผู้ใหญ่บ้านหนองสิม หมู่ 5	A5

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บัญชีรายชื่อผู้ร่วมให้สัมภาษณ์เชิงลึก
ผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เพศ	ตำแหน่ง	รหัส
1	นางเพ็ญภักดิ์ สอนราม	หญิง	ตัวแทนกลุ่ม Home Stay	B1
2	นายโพธิ์ วาสนาม	ชาย	ตัวแทนกลุ่มพิธีกรรมผู้สูงอายุ	B2
3	นางมาลัย ราบური	หญิง	ตัวแทนกลุ่ม OTOP	B3
4	นางเพ็ญมาลี คำภู	หญิง	ตัวแทนกลุ่มดนตรีพื้นเมือง	B4
5	นายดุสิต พาสุข	ชาย	ตัวแทนกลุ่มเยาวชน	B5

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บัญชีรายชื่อผู้ร่วมให้สัมภาษณ์เชิงลึก
เจ้าหน้าที่รัฐ

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เพศ	ตำแหน่ง	รหัส
1	นายชาญพัฒน์ ฤทธิบาล	ชาย	นายกเทศมนตรีตำบลกู่กาสิงห์	C1
2	นายจารึก ศรีคำภา	ชาย	ปลัดเทศบาล	C2
3	นายอำคา แสงงาม	ชาย	ครู (ประธานสภาวัฒนธรรม	C3
4	นางจันทร์เพ็ญ พาสุข	หญิง	ตำบลกู่กาสิงห์) นักพัฒนาการท่องเที่ยวประจำ	C4
5	นายกฤษ สนิทพจน์	ชาย	เทศบาลตำบลกู่กาสิงห์ รองนายกเทศมนตรีตำบลกู่กาสิงห์	C5

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บัญชีรายชื่อผู้ร่วมให้สัมภาษณ์เชิงลึก
กลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวเรียนรู้ (วัฒนธรรม)

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เพศ	ตำแหน่ง	รหัส
1	คุณพิชานฎ ตระกูลไพศาล	หญิง	ร้านกระดุมทองขอนแก่น	D1
2	คุณจรรุวรรณ มิววัฒนชัย	หญิง	พนักงานบริษัทอักษรเจริญทัศน์	D2
3	คุณเอกมล กุลเวชกิจ	ชาย	ธุรกิจปืมน้ำมัน	D3
4	คุณสุนทรีย์ ตินพ	หญิง	แม่ค้า	D4
5	คุณจิตรศักดิ์ เนตรโสภา	ชาย	ตำรวจ	D5

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บัญชีรายชื่อผู้ร่วมให้สัมภาษณ์เชิงลึก
ตัวแทนภาคเอกชน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	เพศ	ตำแหน่ง	รหัส
1	นายสมประสงค์ โปธินาม	ชาย	ประธานสภาวัฒนธรรม จังหวัดร้อยเอ็ด	E1
2	นายวีระ วุฒิจำนงค์	ชาย	ผู้ทรงคุณวุฒิ	E2
3	ว่าที่ร.ต. หญิงจุไรรัตน์ โปธิประสิทธิ์	หญิง	วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด	E3
4	นายวิชิต สุระโส	ชาย	นักการศึกษา	E4
5	นายสมนึก บุญศรี	ชาย	ชมรมสื่อสร้างสรรค์	E5

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บัญชีรายชื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่ม
วันศุกร์ที่ 4 เมษายน 2551
ณ บริเวณวัดบูรพาภูน้อย (กุฎกาสิงห์)

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	เพศ	ที่อยู่	ตำแหน่งหน้าที่
1	นายอนุลักษณ์ แจ่มสนาม	ชาย	183 หมู่ 2 ตำบลกุฎกาสิงห์	นักเรียน
2	นางสาวมัศยา แสงงาม	หญิง	117 หมู่ 3 ตำบลกุฎกาสิงห์	นักเรียน
3	นายเพชร สนวนงาม	ชาย	278 หมู่ 1 ตำบลกุฎกาสิงห์	นักวิจัยชุมชน
4	นายอำคา แสงงาม	ชาย	โรงเรียนบ้านกุฎกาสิงห์	ประธานสภาวัฒนธรรม เทศบาลตำบลกุฎกาสิงห์
5	นายโพธิ์ วาสนาม	ชาย	19 หมู่ 2 ตำบลกุฎกาสิงห์	ตัวแทนกลุ่มพิธีกรรม
6	นายทอง สนวนงาม	ชาย	87 หมู่ 2 ตำบลกุฎกาสิงห์	อสม.
7	นางสุวรรณ ศรีกู่กา	หญิง	42 หมู่ 2 ตำบลกุฎกาสิงห์	กลุ่มแม่บ้าน
8	นายบุญสงค์ ศรีเที่ยง	ชาย	101 หมู่ 2 ตำบลกุฎกาสิงห์	ผู้นำชุมชน
9	นางจันทร์ทิพย์ นาสูข	หญิง	222 หมู่ 2 ตำบลกุฎกาสิงห์	นักพัฒนาการท่องเที่ยว
10	นางบุญเลิศ อุปวงษา	หญิง	32 หมู่ 9 ตำบลกุฎกาสิงห์	ตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน
11	นายอนันต์ ทอนจอก	ชาย	42 หมู่ 3 ตำบลกุฎกาสิงห์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 3
12	นายดุสิต นาสูข	ชาย	เทศบาล ตำบลกุฎกาสิงห์	รองนายกเทศมนตรี

ภาคผนวก ง
สรุปประเด็นการสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

**ศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์**

ด้านประวัติศาสตร์	รหัส
....จุดเด่น คือมันมีในตัวของมันอยู่แล้วคือเป็นโบราณสถาน กลุ่มแม่บ้าน ทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรกรพอเพียง หุ่นกลาแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ.....	A2
....จุดเด่น คือการมีประเพณีวัฒนธรรม ที่มีอยู่แล้วในกุกาสิงห์ของเราเป็นชุมชน ใหญ่มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อหนุนเป็นเครือข่าย มีโบราณสถาน เช่น กุกาสิงห์ กลุ่มกิว กูระมั่ง และเราก็อยากให้อีกกว่านี้ตอนนี้กำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนา โดยดูแบบอย่างของปราสาทหินพิมายบ้าง.....	A3
....จุดแข็ง คือโบราณสถานที่ ประเพณีบุญบั้งไฟ.....	A4
....มีโบราณสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว มีประเพณีบุญบั้งไฟ กิจกรรม ทอผ้าไหม ประเพณีบูชาเทพ ประเพณีของเทศบาลเราจะจัดให้มีทุกปี ส่วนการทอผ้าเป็นงานเด่นของชาวบ้าน.....	A5
....ผมว่าจุดเด่นมันก็อยู่ปราสาทกุกาสิงห์ ปราสาทโพธิ์วิจ ปราสาทโพธิ์ระฆัง แล้วมีทุ่งกุลา ข้าวหอมมะลิได้มากที่สุด แล้วก็มีการหัตถกรรมมัดหมี่ ลายงาม ระดับประเทศ อันนี้ละที่ผมคิดว่าจะ.....	B2
....เราจัดขึ้นเพราะว่าเมื่อเราจัดการท่องเที่ยวเราก็ควรจัดให้ครบวงจร เรามี โบราณสถาน คนมาเที่ยวแล้ว เรามีผ้าไหมเป็นสินค้าพื้นเมือง, เรามีกิจกรรม การท่องเที่ยว กินข้าวพาสองชมการแสดง มั่นจัดโฮมสเตย์ขึ้นเพื่อให้องค์ประกอบ ครบแต่จริง ๆ แล้วถ้าออกงานจริง ๆ ถ้าถามว่าคุณประสงค์จะมานอนเท่าไร เท่าที่ผ่านหูผ่านตา ปีหนึ่งคงไม่เกิน 2 ครั้ง.....	C1
.... เรามีโบราณสถานที่สำคัญอยู่หลายแห่งและก็จะให้มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ก็คือทุ่งกุลาร้องไห้.....	C2

**ศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)**

ด้านประวัติศาสตร์	รหัส
<p>.....จุดแข็งคือเรามีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลายโดยเฉพาะจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวของเรานั้นคือความเป็นเอกลักษณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จัดเป็นฐานการท่องเที่ยวดังนี้ 1) โบราณสถาน 2) ผ้าไหมมีภูมิปัญญาทำผ้าไหม มีกระบวนการทำของกลุ่มแม่บ้าน 3) สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4) ช่างสักลายกระดาษพื้นบ้าน ซึ่งลวดลายนี้เรียกว่าลายตากบ มันไม่ใช่เป็นลายไทย ไม่ใช่ลายลูกฟัก เหมือนลายบังไฟโสธร เป็นลวดลายที่ใช้กรรไกรตัดออกมาเป็นลวดลายจะเหมือนกันทั้งหมด ปัจจุบันคนที่สามารถตัดลายได้เหลือเพียง 5 – 6 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มวรรณกรรมแต่งบทผญาอวลัยในงานศพ 5) พิพิธภัณฑน์ นี้คือจุดเด่นจุดแข็งของกุกาสิงห์นี้คือจุดแข็งของทรัพยากรแต่จุดแข็งในเรื่องของสังคมของกุกาสิงห์ก็คือ สังคมของกุกาสิงห์คือสังคมเครือญาติที่แน่นแฟ้น.....</p>	C3
<p>.....คือกุกาสิงห์เป็นโบราณสถาน คำว่ากุกาสิงห์มีคนสงสัยว่าแปลว่าอะไร เกิดจากอะไร คำว่ากู หมายถึงความว่า ก้อนหิน ที่นำมาเรียงกันเป็นกูเป็นบ้านกา เป็นภาษาพื้นบ้านที่แปลว่าตรา คือ ตราสิงห์ คือ มันจะมีสิงห์ 2 ตัว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สมัยขอมสมัยโบราณเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องรักษาอยู่หน้าประตูแต่ว่าปัจจุบันหายไปแล้ว.....</p>	C4
<p>.....สำหรับจุดเด่นของกุกาสิงห์มีในตัวอยู่แล้วในส่วนของการเป็นโบราณสถานเก่าแก่ในสมัยทวารวดี จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งรับรองนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม มีการจัดมัคคุเทศก์น้อยคอยให้การต้อนรับ และขณะนี้เทศบาลกำลังมีการส่งเสริมการแข่งขันฟุตบอลกุกาสิงห์ก็มีทีมที่มีชื่อเสียงซึ่งจะเป็นการนำกีฬาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ในอนาคต.....</p>	E1

**ศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)**

ด้านประวัติศาสตร์	รหัส
<p>.....มีอย่างเดียวคือกุกาสิงห์เท่านั้น เอ่อ! แล้วกุกาสิงห์เนี่ยก็ไม่ใช่เป็นปราสาทขนาดใหญ่ เพราะฉะนั้นเราจะต้องมีหลาย ๆ อย่างมาประกอบมาเสริมขึ้นถึงจะทำได้ แล้วอีกอย่างหนึ่งคือ เส้นทางการท่องเที่ยวมาร้อยเอ็ด เราก็จะไปท่องเที่ยวกุกาสิงห์อย่างเดียวยังเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราต้องมีเส้นทางท่องเที่ยว ต้องมีการเชื่อมโยงกุกาสิงห์ไปคู่พระโกนาก็ไม่ไกลนักไปบ้านชุมเงิน ไปบ่อพันขันอะไรพวกนี้เราสามารถเชื่อมโยงกันได้ ถ้ากินข้าวแล้วไปชมกุกาสิงห์สัก 1 ชั่วโมงไปที่นี้ต่อ ๆ อ้อมมาพักที่ร้อยเอ็ด แล้วที่กุกาสิงห์ เนี่ยสามารถพัฒนาได้อีกก็คือพวกการแสดงเราก็สามารถที่จะให้ชาวบ้านเข้ามาให้ลูกหลานของชาวบ้านนะครับ ตำนานของกุกาสิงห์ได้อย่างนี้เป็นต้น เกี่ยวกับเรื่องขอมก็ได้ แต่ว่ายังไม่มี ผมเคยจัดอยู่ครั้งหนึ่ง ก็ปรากฏว่าทุกคนชื่นชมมากนะครับ แล้วโดยเฉพาะกลุ่มช่างภาพทั้งหลายมันจะแปลกหูแปลกตาดี เราสามารถที่จะพัฒนาได้อีกหลาย ๆ ด้าน.....</p>	E2
<p>.....กุกาสิงห์ ตั้งอยู่ในบริเวณวัดบูรพาภูน้อย หมู่ที่ 3 บ้านภูน้อย ตำบลกุกาสิงห์ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นโบราณสถานที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะเขมร สร้างขึ้นตามคติความเชื่อทางศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย โดยนับถือพระศิวะเป็นเทพพระเจ้าสูงสุด จากการศึกษาลวดลายหน้าบันทับหลังและลวดลายอื่น ๆ ทราบว่าตรงกับสมัยศิลปะเขมรแบบบาปวน อายุราว พ.ศ. 1550 – 1630 ปัจจุบันสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ได้รับการขุดแต่งบูรณะเพื่ออนุรักษ์รูปแบบโบราณสถานและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับจังหวัด.....</p>	E3
<p>.....พื้นที่เทศบาลตำบลกุกาสิงห์มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้ามาศึกษาในเชิงวัฒนธรรมความเป็นมาโดยตลอดซึ่งถือว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) เป็นอันดับแรกเลย.....</p>	E4

**ศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุลาสิงห์ (ต่อ)**

ด้านธรรมชาติ	รหัส
.....ในปัจจุบันเป็นแม่น้ำสำคัญที่เป็นสายเลือดของชุมชนต่างๆ ที่ทำมาหากินอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเสียว สภาพเดิมมีพืชพันธุ์ธรรมชาติจำนวนมาก มีปู ปลาอุดม สมบูรณ์ และมีทัศนียภาพสวยงาม แม่น้ำเสียวมีความยาวประมาณ 255 กิโลเมตร ครอบคลุม 500 หมู่บ้าน ใน 6 อำเภอ และใน 3 จังหวัด คือ อำเภอบรบือ อำเภอวาปีปทุม ของจังหวัดมหาสารคาม อำเภอปทุมรัตน์ อำเภอเกษตรวิสัย และอำเภอสุวรรณภูมิ ของจังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ.....	A1
.....จุดเด่นคือมันมีในตัวของมันอยู่แล้วคือเป็นโบราณสถาน กลุ่มแม่บ้าน ทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรพอเพียง ทุ่งกุลาแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ.....	A2
.....น่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เป็นชุมชนใหญ่มีความแน่นแฟ้นสามัคคีกันของคนในชุมชน การไปมาค่อนข้างสะดวก.....	B5
.....เป็นทุ่งกว้างในภาคอีสาน ที่มีตำนานแสดงถึงความแห้งแล้งกันดารภายในทุ่งมองเห็นขอบฟ้าจรดดิน โดยชาวกุลาซึ่งเป็นชนกลุ่มหนึ่งในประเทศพม่าอยู่เหนือเมืองตองอูประมาณ 60 กิโลเมตร ได้เดินทางมาค้าขายผ่านทุ่งแห่งนี้ ได้พบกับความกันดาร ถึงกับร้องไห้ร้องไห้จนกลายเป็นตำนานการเรียกชื่อของทุ่งมาเท่าทุกวันนี้.....	C5
.....พื้นที่เทศบาลตำบลกุลาสิงห์ มีธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวศึกษาเชิงวัฒนธรรม จากสภาพธรรมชาติของทุ่งกุลาซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีพื้นที่มากที่สุด ซึ่งถือเป็นจุดแข็งอีกข้อหนึ่งที่.....	E5

**ศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ (ต่อ)**

ด้านกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม	รหัส
....ชาวกุ่าสิงห์ก็เหมือนเช่นชาวอีสานโดยทั่วไปคือมีภาษาไทยลาวเป็นภาษาถิ่น และยึดขนบธรรมเนียมประเพณีตาม ฮีตสิบสองคองสิบสี่ คือการทำบุญในรอบ 12 เดือน เหมือนกับชาวอีสานโดยทั่วไป เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชุมชน อย่างแน่นแฟ้นและต่อเนื่องกันมาตลอด ส่วนใหญ่งานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากเทศบาล มีดังนี้ งานสงกรานต์บวชเทพรื่องานสงกรานต์ จัดขึ้นบริเวณวัดบูรพาภิรมย์หรือบริเวณที่ตั้งกุ่าสิงห์ ส่วนใหญ่จัดในวันที่ 13 เดือนเมษายน ของทุกปี มีกิจกรรมขบวนแห่ของดีคำคุณมูลมังอีสาน ขบวนแห่นางสงกรานต์ การประกวด นางสงกรานต์ ไห้วพระรับพร สรงน้ำพระพุทธรูป สรงน้ำพระสงฆ์ รดน้ำดำหัว ผู้สูงอายุ ร่วมสรงน้ำกุ่า งานประเพณีบุญบั้งไฟ.....	A1
....กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรกรพอเพียง ทุ่งกุลารั้วผลผลิตข้าวหอมมะลิ.....	A2
....จุดเด่นคือการมีประเพณีวัฒนธรรม ที่มีอยู่แล้วในกุ่าสิงห์ของเราเป็นชุมชน ใหญ่มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อหนุนเป็นเครือญาติ	A3
.... มีประเพณีบุญบั้งไฟ กิจกรรมทอผ้าไหม ประเพณีบวชเทพรื่องานประเพณีของ เทศบาลเราจะจัดให้มีทุกปี ส่วนการทอผ้าเป็นงานเด่นของชาวบ้าน.....	A5
.....เป็นชุมชนใหญ่มีความแน่นแฟ้น สามัคคีกันของคนในชุมชน การไปมาค่อนข้าง สะดวก.....	B5
....งานเทศกาลกินข้าวทุ่งนุ่งผ้าไหม เป็นกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร และเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวกุ่าสิงห์ ปัจจุบันถือเป็นงานประจำปี ของชาวกุ่าสิงห์.....	D1
....ที่ต้องการเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และประกอบกับจังหวัดร้อยเอ็ดมี ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลกุ่าสิงห์ที่มีโบราณสถานหลายแห่ง เช่น กุ่าสิงห์ ภูโพนวิจ ภูโพนระมั่ง อีกทั้งอยู่ในพื้นที่ทุ่งกุลารั้วให้อันเป็นแหล่ง ผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงระดับโลก.....	D2
....ชุมชนโบราณมีประวัติศาสตร์ที่เข้มแข็ง มีผลิตภัณฑ์ผ้าไหมชั้นดีมีคุณภาพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นศักยภาพ (จุดแข็ง) ของชุมชน ซึ่งรูปแบบของงานจัดขึ้นในช่วงหลัง ฤดูการเก็บเกี่ยวข้าว.....	D3

ศักยภาพความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)

ด้านกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม	รหัส
....การแสดงตำนานการสร้างกุกาสิงห์ นาฏลีลากุกาสิงห์ ฟ้อนเชิงบังไฟ ฟ้อนเชิง ลัมมาชีพ รำศรีโคตรบูรณ์ เสร็จแล้วนักท่องเที่ยวเข้าพักโฮมสเตย์ ตื่นเข้าร่วมทำบุญ ตักบาตร เลือกซื้อของที่ระลึกจากกลุ่มแม่บ้าน.....	D4
....เริ่มต้นนักท่องเที่ยวร่วมฟังบรรยายที่ศูนย์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเที่ยงรับประทานอาหาร อาหารเที่ยงแบบพื้นเมืองหลังจากนั้นขึ้นรถนำเที่ยวโดยมีคัคเทศก์น้อย นำชม โบราณสถาน ทั้งสามแห่งชมกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เข้าพักโฮมสเตย์สัมผัสชีวิตชนบทวิถีชุมชน ผักผ่อนอาบน้ำ เตรียมร่วมงานภาคกลางคืน ในภาคกลางคืนร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญรับประทาน อาหารพาแลงพื้นบ้าน ชมการแสดงดนตรีพื้นเมืองของกลุ่มวรรณกรรมพื้นบ้าน.....	D5

**สรุปประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์**

1. การจัดการองค์กรของชุมชน	รหัส
1.1 โครงสร้าง, ผู้นำ, ประชาชน และการประเมินผล	
....การทำงานเป็นของเทศบาล ความร่วมมือการมีส่วนร่วมของชุมชนมีน้อย....	A2
....ชุมชนยังขาดความรู้ความสามารถในการแนะนำนักท่องเที่ยว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ควรมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีระบบมากกว่านี้ อีกประการหนึ่ง คือ สถานที่ขาดการบำรุงรักษาดูแล....	A3
....อีกปัญหาหนึ่งคือการสนับสนุนจากผู้มายังไม่เต็มที่ยังขาดการสนับสนุนจากผู้นำการพัฒนาท้องถิ่น ช่วงแรกกลุ่มแม่บ้านบุกเบิกร่วมกับจังหวัด หลังจากนั้นทางจังหวัดก็ปล่อยให้เป็นที่ของเทศบาล แต่ทางเทศบาลยังขาดเจ้าหน้าที่ในการประสานงานต่อ....	B1
....แต่ว่ามันขาดผู้นำ ผู้มีความรู้ในทางท่องเที่ยว แต่ว่าก็ทำไปเฉยๆ นะ เขามาทำเราก็ทำไปเฉยๆ แล้วก็ถามชาวบ้านบ้างชาวบ้านรู้อะไรก็บอกไปเท่าที่รู้ มันก็เลยไม่ตั้งใจ ผู้ที่มาต่างคนต่างทำมันไม่มีผู้ออกโครงการต้องทำอย่างนั้นนะ....	B2
....เรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประชาชนยังน้อยอยู่ และค่อนข้างจำกัดไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ซึ่งดูได้จากบางคนไม่สามารถอธิบายได้ว่ากุกาสิงห์เป็นมายังไง และการต้อนรับก็ยังไม่เป็นระบบและรูปแบบที่ดีเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว....	B5
....ปัญหาที่มันเป็น 1) นโยบายของรัฐหรือฝ่ายการเมือง 2) ความรู้ความเข้าใจของชาวบ้าน ต้องเข้าใจว่าบริบทของภาคอีสาน ถ้าไปเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ เรายังอ่อนด้อยโดยเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยวทุ่งกุลาร้องไห้ พอได้ยินกันว่าทุ่งกุลาร้องไห้ ใครก็ไม่อยากมาเพราะภาพมันนี่ถึงในด้านประวัติศาสตร์ คนลาวเนี่ยจะถูกดูถูกกัน ดูถูกดูแคลนจากคนภาคกลางอยู่....	C3
....ก็ทั้งหมดครับคือยังไม่ได้จัดอะไรเป็นกิจจะลักษณะยังไม่มีระบบ ต่อต้านแม้แต่จะพาชาวบ้านมาดูพิพิธภัณฑ์เขายังไม่ให้พามา ที่พามาเพราะว่าอยากให้เขารู้ว่าของเราเยี่ยมเอ็ดเนี่ยมีพิพิธภัณฑ์ เพราะมันจะได้ประโยชน์อะไรสำหรับการศึกษา....	E2

**สรุปประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุลาสิงห์ (ต่อ)**

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน 2.1 ร่วมวางแผน, ร่วมตัดสินใจ, ร่วมดำเนินการ และร่วมรับประโยชน์	รหัส
....คือความร่วมมือในชุมชนยังน้อย ยังไม่ทั่วถึงไม่กระจายทั่วครัวเรือน ยังไม่เข้าไปในทิศทางเดียวกัน บางครอบครัวก็ยังไม่เข้าใจว่าจะจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบใดและจะได้อะไร.....	A3
....จุดอ่อนผมคิดว่ามันจะขาดคนมีความรู้ ความสามารถในการจัดงานตรงนี้ มีความรู้แต่อาจไม่เป็น คนมาแล้วก็เลยไม่อยากจะสนใจ กับความสะอาดต้องปรับปรุง การต้อนรับก็จุดอ่อนหลาย มันมีหลายจุดอ่อนนี้หลาย.....	B2
....การมีส่วนร่วมของชาวบ้านยังไม่พร้อม การประชาสัมพันธ์ยังให้ความสำคัญน้อย บุคลากรของเทศบาลมีเพียงพอแต่เราไม่สามารถนำงบประมาณไปบูรณะแหล่งท่องเที่ยวได้.....	C2
....ที่ผ่านมารัฐบาลได้เอากองทุนท่องเที่ยวเข้าไปแก้ไขปัญหาคือความยากจนโดยรัฐจัดแทนชาวบ้าน ถ้าจัดการท่องเที่ยวแล้วได้เที่ยวชุมชนก็จะเจริญ เงินก็จะไหลเข้ามา เศรษฐกิจก็จะดีขึ้น นั่นคือการคิดแทนชาวบ้าน ชาวบ้านไม่ได้คิด รัฐคิดแทนเอาเอง เหมือนกับรัฐบาลทักษิณเมื่อปี 2540 - 2542 ไปประชุมที่วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ไปประชุมที่นั่นบอกว่าจะบอมการท่องเที่ยวที่นั่น ตรงนั้นคือโอกาสดีอันดับ 7 ของโลก คนไปประชุมที่นั่นมีแต่คนมีเงิน 40-50 ล้าน พอประชุมเสร็จพวกนี้เค้าก็สร้างอาคารรีสอร์ทขึ้นมา ถามว่าชาวบ้านอยู่ที่ไหน ชาวบ้านไม่มีบ้านเงินไปลงทุน.....	C3
....ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมเพราะมันเป็นแบบท้อบดาวมาจากข้างบน เค้าเป็นคนกำหนดมาจากต่าง ๆ การแสดงของชาวบ้านก็ไม่ได้ยุ่ง แม้แต่ผมเสนอว่าจะเอาชาวบ้านขึ้นรถ เค้าก็ไม่เคยด้วยจนผมขอทุนวิจัยมาสร้างกระบวนการขึ้น.....	C4

**สรุปประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)**

3. ด้านสถานที่	รหัส
....สภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ภูมิทัศน์ การจัดตกแต่งสถานที่ สภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งท่องเที่ยว ช้างถนน....	A2
....อีกอย่างหนึ่ง คือภูมิทัศน์ การคมนาคม ยังไม่ได้รับการพัฒนาสำหรับรับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร การสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย.....	A3
....จุดอ่อนคือห้องน้ำไม่สะดวกไม่เพียงพอ บรรยากาศการท่องเที่ยว ขาดข้อมูลประวัติของกุกาสิงห์สำหรับแจกนักท่องเที่ยว ประวัติทุ่งกุลา เพราะขณะนี้ให้มัคคุเทศก์น้อยมาให้ข้อมูลแบบผิด ๆ ถูก ๆ ไม่ตรงกับประวัติดั้งเดิมสมัยที่เคยบวชเรียน เนื่องจากมีการเรียบเรียงใหม่ การจัดงานพาแรงก็เป็นการขูดเงินจากคนในท้องถิ่นไปร่วมงานได้เงินมาก็สร้างประโยชน์ให้เห็นน้อย จัดบ่อยเข้าคนในท้องถิ่นเองเบื่อ.....	A4
....สภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ภูมิทัศน์ การจัดตกแต่งสถานที่ สภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งท่องเที่ยว ช้างถนน ป้ายบอกเส้นทาง และป้ายแสดงที่ต่างๆ.....	A5
....เรื่องของการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง สถานที่โบราณสถานยังไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควรเนื่องจากยังไม่ได้โอนมาเป็นความดูแลของเทศบาลฯ ยังเป็นของกรมศิลปกรอยู่ครับ...เราไม่สามารถจะนำงบประมาณไปบูรณะกุกาสิงห์เนื่องจากว่าไม่ใช่ความดูแลของเทศบาล ถ้าโอนมาก็คงจะดูแลอย่างดีให้น่าชม อย่างอื่นก็คงจะเป็นผ้าไหม ก็ถือเป็นผ้าไหมสินค้าพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงให้แก่กุกาสิงห์ เรายังมีปัญหาด้านการตลาดและก็เรื่องของคุณภาพสินค้า.....	C2
....การคมนาคมเพราะว่ากุกาสิงห์จะอยู่ห่างจากตัวอำเภอหลายกิโลเมตรพอสมควรแต่เดี๋ยวนี้ดีขึ้น เพราะว่าเป็นทางลาดยางหมดแล้ว สมัยก่อนตอนพวกผมไปมีแต่ทางลูกรังแล้วหัวแดงกลับคืนมา แล้วอีกอย่างหนึ่งที่เราจะให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมก็มีเพียงกุกาสิงห์อย่างเดียวถึงจำเป็นจะต้องหาเส้นทางที่เขาสามารถที่จะไปติดต่อกันได้ภายใน 1 วัน กลับมาพักในเมืองแม่แต่ถ้าเขาชมที่นั่นแล้ว ไปชมที่สุวรรณภูมิ เสร็จแล้วก็สามารถไปต่อสุรินทร์ได้ ไปต่อบุรีรัมย์หรือกลับมาที่มหาสารคามหรือกาฬสินธุ์ได้กลุ่มพวกนี้จะเป็นกลุ่มโบราณสถานยุคใกล้เคียงกันแล้วกลุ่มพวกนี้ไม่ใช่แต่ปราสาทขอมเท่านั้นของพวกเรา เรามีจนถึงทราวดีเรามีจนถึงสูงขึ้นไปทราวดีวัดอุบางชั้นก็พบซึ่งเก่าแก่มาแรก ๆ ของการเผยแพร่พระพุทธศาสนามาถึงทางแหลมทองเรามีหลักฐานเยอะแยะเลย ส่วนหนึ่งเราก็เอามาเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์.....	E2

**สรุปประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)**

4. ด้านการต้อนรับและบริการ	รหัส
....ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่และวิธีการจัดการท่องเที่ยวของเทศบาล.....	A2
....จุดอ่อนคือห้องน้ำไม่สะดวกไม่เพียงพอ บรรยากาศการท่องเที่ยว ขาดข้อมูลประวัติของกุกาสิงห์สำหรับแจกนักท่องเที่ยว ประวัติทุ่งกุลา เพราะขณะนี้ให้มัคคุเทศก์น้อยมาให้อินโฟแบบผิด ๆ ถูก ๆ ไม่ตรงกับประวัติดั้งเดิมสมัยที่เคยบวชเรียน เนื่องจากการเรียบเรียงใหม่ การจัดงานพาแรงก็เป็นกรูดเงินจากคนในท้องถิ่นไปร่วมงานได้เงินมาก็สร้างประโยชน์ให้เห็นน้อย จัดบ่อยเข้าคนในท้องถิ่นเองเบื่อ....	A3
....ปัญหาสิ่งแวดล้อม ชยะที่เกิดขึ้นจากคนมาขึ้นแต่ขาดการจัดการให้เป็นระเบียบ คนมาเที่ยวมากขึ้นมีการกินอยู่ก็เกิดชยะ ชยะเดียวกันคนในชุมชนก็ยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ กุกาสิงห์ร้านอาหารไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวเวลาที่มาจำนวนมาก.....	A4
....ขาดการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งป้ายบอกทาง บอกข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่ และวิธีการจัดการท่องเที่ยวของเทศบาล.....	A5
....คือการจัดงานที่ผ่านมากการประชาสัมพันธ์ไม่ค่อยดีทำให้นักท่องเที่ยวไม่รู้ว่าจะจัดงานจัดอย่างไรมีอะไรน่าสนใจที่ต้องมาศึกษา.....	C4

**สรุปประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุ่าสิงห์ (ต่อ)**

5. ด้านวัฒนธรรมและวิถีชุมชน	รหัส
<p>.....เทศบาลจัดงานเองโดยชุมชนมีส่วนร่วมน้อยโดยที่หน่วยงานกำหนดรูปแบบงานแล้วให้ทางกลุ่มต่างๆ ทำตามที่ทางเทศบาลวางแผนไว้แล้ว ซึ่งมองว่าไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นการทำตามกระแส ต่างทำให้งานขาดเอกลักษณ์ที่เป็นของวัฒนธรรมพื้นบ้าน.....</p>	B1
<p>.....การท่องเที่ยวไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากจะมีนักท่องเที่ยวเฉพาะเวลามีงานเทศกาลเท่านั้น จึงทำให้รายได้ในส่วนนี้เกิดน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ การที่นักท่องเที่ยวมาแล้วไม่ประทับใจมาแล้วครั้งเดียวแล้วไม่มาอีกเลย.....</p>	B5
<p>.....นโยบายทางการเมืองมันจะหนักขนาดไหน ในปี 2545 จัดให้มีงานกินข้าวทุ่งนุ่งผ้าไหม ซึ่งเป็นงานใหญ่มากมันจะมีป้ายต่างๆ กินข้าวทุ่งนุ่งผ้าไหมขึ้น ถนนทุกสายมุ่งเข้าสู่ทุ่งกุลานั้นคือนโยบาย อีก 10 วัน ก็จะจัดงานกินข้าวทุ่งนุ่งผ้าไหม การแสดงเสร็จหรือยัง ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายการแสดง ความปลอดภัย งบประมาณ การแสดง อาหารการกินที่พักเรียบริ่อย พอหลังจากวันไปกลับไปบ้านทุกคนต้องดำเนินการ เทศบาลก็ไปตั้งเวทีผ้าไหมไปจัดงานที่ร้อยเอ็ดแทนที่จะจัดที่ปรางค์กู่กับไปจัดที่บึงพลาญชัยแล้วก็เอานางงามสาวไทยไปอะไรทางทิศของร้อยเอ็ด มันไม่เกี่ยวกับนี้คือ การเมืองเข้ามาแทรก มาทำลายเป็นอย่างมาก เฉพาะการเมืองเข้ามาใหม่ยังไม่เข้าใจ งานกินข้าวทุ่งนุ่งผ้าไหม เมื่อกี้ก็เอาการเมืองเข้ามาจัด เดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ก็เอาสภครณ์มาจัด คนที่เข้าไปใหม่กับการเมืองว่าถ้าจะจัดงานกินข้าวทุ่งนุ่งผ้าไหมก็ควรจะมีจุดยืนหลัก ถ้างานกินข้าวทุ่งนุ่งผ้าไหมเป็นงานเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกุ่าสิงห์มันควรมีขบวนการอย่างจ๋าๆ ปล่อยให้ทางสภครณ์เครดิตยูเนียนเขามาจัดไม่ได้ คงไว้เป็นโครงสร้างกระบวนการกิจกรรมในการท่องเที่ยวการบริหารจัดงาน.....</p>	C3
<p>.....ที่ผ่านมา ก็เป็นเรื่องการติดต่อประสานงานส่วนมากจะเป็นชาจร โดยที่ไม่ได้แจ้งล่วงหน้า การต้อนรับอาจไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรถ้ามีการจองล่วงหน้าเราก็จะจัดมัดคุเทศก์น้อยให้มีการนำเที่ยวที่เป็นรูปแบบ ตอนนี้อยู่กุ่าสิงห์ยังไม่ได้รับการถ่ายโอนยังเป็นของกรมศิลปกร ขณะนี้ยังอยู่ในช่วงการถ่ายโอนหากถ่ายโอนเสร็จทางเทศบาลก็จะสามารถจัดผู้ดูแลได้ตลอดไม่มีวันหยุด.....</p>	C4

สรุปประเด็นปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)

6. ด้านความปลอดภัย	รหัส
....ขาดไฟฟ้าส่องสว่างตามจุดโบราณสถานและตามถนน เทศบาลหรือผู้เกี่ยวข้องต้องเข้ามาดูแล เป็นประเด็นปัญหาเพียงเล็กน้อยเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในชุมชน.....	A3
....เป็นประเด็นปัญหาเพียงเล็กน้อยเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในชุมชน จะมีความไม่ปลอดภัยอยู่บ้างในช่วงการจัดกิจกรรมที่มีมหรสพสมโภชในเวลากลางคืน และประเพณีบุญที่มีการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ อาจมีการทะเลาะวิวาทบ้าง.....	C1

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

**แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์**

1. ด้านการจัดการองค์กรของชุมชน	รหัส
.....เป็นโอกาสที่ดีมากที่จังหวัดร้อยเอ็ดได้กำหนดให้ทุ่งกุลา ข้าวหอมมะลิ และการท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาจังหวัด มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานอยู่แล้ว.....	A2
.....เป็นโอกาสที่ดีมากที่จังหวัดร้อยเอ็ดได้กำหนดให้ทุ่งกุลา ข้าวหอมมะลิ และการท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาจังหวัด.....	A3
.....พัฒนาฝีมือแรงงานตอนนี้มีทางกรมแรงงาน โดยกลุ่มพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดเข้ามาพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างสินค้า OTOP เช่น ผ้าไหมที่ราคาแพง และจะมีส่วนที่เป็นเศษนำมาผลิตเป็นของที่ระลึกขายเป็นของฝากได้.....	A4
.....เป็นโอกาสที่ดีมากที่จังหวัดร้อยเอ็ดได้กำหนดให้ทุ่งกุลา ข้าวหอมมะลิ และการท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาจังหวัด มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานอยู่แล้ว.....	A5
.....แต่ก่อนพวกแม่ก็ไปกับพวกเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอบัดนี้พวกแม่ก็เคยทำงานมาก่อนใช้ไหมละ บัดนี้นายกใหม่ก็มา กลุ่มแม่ตั้งขึ้นมาใหม่ก็อยากได้งบประมาณ มี 10 - 20 คน ก็รับงบประมาณแบบนี้ ต้องสร้างกลุ่มต่างๆ ในตำบลกุกาสิงห์ ให้มีความหลากหลาย และนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นมานำเสนอในรูปแบบต่างๆ.....	B1
.....เป็นโอกาสที่ดีมากที่จังหวัดร้อยเอ็ดได้กำหนดให้ทุ่งกุลา ข้าวหอมมะลิ และการท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาจังหวัด มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานอยู่แล้ว.....	B5
.....ผลักดันให้ส่วนโยบาย ของรัฐโดยประเทศเลย เดี่ยวนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชน มันยังไม่มีในประวัติศาสตร์มันจะปรากฏขึ้น เขาจะมีการประกวดการท่องเที่ยว โดยชุมชนขึ้น แต่ก่อนส่วนราชการไม่รู้เลยว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนคืออะไร คือการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านมีส่วนร่วม มีส่วนตัดสินใจ ทุกข์ที่ผ่านมามีแต่รัฐจะมาจัดการท่องเที่ยว มีแต่จะคิดแทนชาวบ้านเลย ต้องผลักดันให้มันเกิดนโยบาย การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มันไปปรากฏอยู่ในนโยบายของรัฐบาล.....	C1
.....การท่องเที่ยวรายได้มาจากนักท่องเที่ยวทำให้กลุ่มอาชีพตอนนี้กลุ่มอาชีพ ในกุกาสิงห์มีหลายกลุ่มกลุ่มต่างๆ ต้องนำเสนอสินค้าของตนเองให้แก่นักท่องเที่ยว มันก็จะทำให้มีรายได้และยั่งยืน สรุปรูว่าจะยั่งยืนได้ต้องมีรายได้ และรายได้นั้น ต้องเกิดจากกิจกรรมของชุมชนเอง.....	C4

**แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)**

2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	รหัส
<p>....จะเห็นว่าการควบคุมและการประเมินผลนั้นนับว่ามีส่วนสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การให้ความรู้และความเข้าใจในด้านการติดตามประเมินผลแก่ ประชาชน สมาชิกกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ เพื่อเข้าใจในระบบการบริหารจัดการเพื่อนำปัญหาที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น.....</p>	A1
<p>....ส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านทอผ้าไหม ปรับปรุงโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้จริงสำหรับผู้มาเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบมีมาตรฐาน.....</p>	A2
<p>....อีกหนึ่งที่สำคัญคือพี่น้องชาวกุกาสิงห์ต้องเป็นส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนา ตั้งแต่การศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับกุกาสิงห์ การประชาสัมพันธ์ การต้อนรับ การจัดหาอาหารการกิน การจัดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวชาวกุกาสิงห์ ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทั้งหมดเพื่อพวกเขาเอง ต้องจัดได้อย่างเป็นระบบ.....</p>	A3
<p>....อยากให้มีความตื่นตัวมีวัฒนธรรมพื้นเมืองที่ให้นักท่องเที่ยวได้ดูเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาการสืบทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ เช่น ศิลปะการฟ้อนรำ วงดนตรี ภูมิปัญญาของท้องถิ่น หรือเป็นวงโปงลาง การเรียนรู้ ต้องไม่จำกัดว่าให้ใครมาเรียนรู้ต้องเปิดกว้างตามความสนใจจริงๆ ไม่ว่าจะเด็กวัยรุ่น มีครอบครัวแล้วก็ได้.....</p>	A5
<p>....ความร่วมมือจากชุมชนในเรื่องการให้ความช่วยเหลือกันวัฒนธรรมพื้นเมืองที่สามารถถ่ายทอดสู่สายตานักท่องเที่ยวมีมาก แต่เทศบาลก็ไปจ้างวงดนตรีที่มีชื่อเสียงมาแสดง ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ที่ต้องการถ่ายทอดวัฒนธรรมพื้นเมืองสู่สายตานักท่องเที่ยวฉะนั้นในจุดที่ชุมชนมีกลุ่มนักดนตรีพื้นเมืองถือเป็นโอกาสที่ดีที่เทศบาลต้องนำเสนอแทนการลงทุนจ้างวงดนตรีราคาแพง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถหาดูที่ไหนก็ได้ไม่จำเป็นต้องมาดูที่นี่ก็ได้.....</p>	B1
<p>....ต้องทำการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์จากอดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบถึงจุดนี้และโยงไปถึงโบราณสถานต่างๆ ในชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจด้วยการให้ความรู้แก่ชุมชนก่อนเกี่ยวกับความสำคัญของวัฒนธรรม ต่อไปนักท่องเที่ยวจะตระหนัก ก็คือให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมว่าให้ได้อธิบายถึงที่ไปที่มาของชุมชน การพักโฮมสเตย์เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณีหน่วยงานเทศบาลต้องให้ความสำคัญเข้ามาจัดการวางแผนร่วมกับชุมชน มีบุคลากรอย่างเพียงพอ.....</p>	B5

**แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)**

2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	รหัส
<p>....การท่องเที่ยวโดยชุมชนคืออะไร คือการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านมีส่วนร่วม มีส่วนตัดสินใจ ทุกข์ที่ผ่านมามีแต่รัฐจะมาจัดการท่องเที่ยว มีแต่จะคิดแทนชาวบ้านเลย ต้องผลักดันให้มันเกิดนโยบายการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มันไปปรากฏอยู่ในนโยบายของรัฐบาล.....</p>	C1
<p>....ควรจะมีมือถือนะครับ เท่าที่ผ่านมาท้องถิ่นทำเองเทศบาลเราตั้งงบจัดกินข้าวทุ่งนุ่นผ้าไหม เราทำเอาแต่ไม่ใช้มืออาชีพนะครับ อยากจะให้การท่องเที่ยวเข้ามาจับโปรโมทสักปี จัดทำรูปแบบให้เทศบาลดู.....</p>	C2
<p>....องค์กรของชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้าง, ด้านผู้นำ, ด้านประชาชน และด้านการประเมินผล ควรจะมีการพัฒนาการจัดการองค์กร ด้านการติดตามประเมินผลให้มากกว่าเดิม จากระบบการบริหารที่มีหน้าที่ทางการบริหาร คือ การวางแผน การจัดการองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงานและการประเมินผล.....</p>	C3
<p>....เวลานี้กำลังผลักดันให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยว เน้นให้ประชาชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มผู้พร้อมจ่ายเงินกับสินค้าหรือของที่ระลึกแต่เรายังขาดสินค้าที่น่าสนใจและหลากหลายเพราะฉะนั้นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเข้ามาชมรายได้จะเกิดขึ้นในชุมชนความยั่งยืนของการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ต้องมีรายได้เป็นส่วนสำคัญ ฉะนั้นทางชุมชนก็เลยเน้นความเป็นตัวเองให้นักท่องเที่ยวได้ดูความเป็นชาวบ้านของพวกเราจริง ๆ เป็นเอกลักษณ์พื้นบ้านของพวกเราจริง ๆ ก็คือให้ชุมชนจัดเองโดยมีเทศบาลสนับสนุน ที่ผ่านมาก็คือเทศบาลจัดเอง ฉะนั้นถ้าอยากให้อยั่งยืนต้องให้ชุมชนเป็นคนจัดส่วนเทศบาลเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น.....</p>	C4
<p>....และที่สำคัญคือต้องได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ของทางราชการ และเอกชน ที่สำคัญคือชุมชนเองต้องเข้าใจที่จะพัฒนาบ้านชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้องพัฒนาเรื่องอาหารการกินสำหรับนักท่องเที่ยว.....</p>	C5
<p>....ชุมชน และทิศทางการพัฒนาตามแผนที่เกิดจากศักยภาพในชุมชน หมู่บ้าน ทูทางสังคม ได้แก่ ภูมิปัญญาหรือความรู้พื้นบ้าน การอนุรักษ์ประเพณี และวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ที่เรียบง่าย เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน.....</p>	E1

**แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตเทศบาลตำบลกุกาสิงห์ (ต่อ)**

3. ด้านการเพิ่มความพึงพอใจ	รหัส
<p>....ที่พักและหมู่บ้าน ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของสถานที่โบราณสถาน ให้สวยงามร่มรื่น ปรับปรุงตกแต่งสถานที่ภายในหมู่บ้าน ในด้านถนนหนทาง ความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ความพร้อมความสะอาดเรียบร้อยของห้องพัก ห้องนอน ห้องน้ำ และที่สำคัญบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถาน ต้องมีความสวยงามความสะอาด.....</p>	D1
<p>....ประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน ขณะที่กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดบางส่วนมีโอกาสเกิดการทะเลาะวิวาทเป็นภาพความไม่ปลอดภัยแก่สายตานักท่องเที่ยวหรือแม้แต่คนในชุมชนเอง ดังนั้น ชุมชนและเทศบาลตำบลกุกาสิงห์.....</p>	D2
<p>....สำหรับชุมชนคนอีสานเรื่องการต้อนรับผู้มาเยือนถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาเรื่องความสะดวกในการติดต่อจองที่พัก และรายการท่องเที่ยว โดยอาจอาศัยเครือข่ายหน่วยราชการที่ให้การสนับสนุน เช่น การท่องเที่ยวจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด หน่วยงานประชาสัมพันธ์จังหวัด ร้อยเอ็ดหรือจังหวัดใกล้เคียง.....</p>	D3
<p>....ควรมีการจัดมาตรการการรักษาความปลอดภัย สำหรับเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น เช่น การจัดอบรมให้กับประชาชน และสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในการป้องกันอุบัติเหตุต่างๆ หรือการแก้ไขหากเกิดอุบัติเหตุ การขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ.....</p>	D5
<p>....ปรับปรุงโปรแกรมการท่องเที่ยวให้กระชับและสามารถเชื่อมการท่องเที่ยวกับพื้นที่ใกล้เคียง มีกำหนดการนัดหมายเวลาที่สามารถแจ้งให้กับนักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า ขณะเดียวกันควรปรับปรุงการบริการร้านค้า จำหน่ายอาหาร จำหน่ายของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์พื้นเมืองให้มีความสะดวกสบายมีสินค้าบริการ โดยเน้นสินค้าท้องถิ่นพื้นเมืองและราคาพอประมาณ.....</p>	E1
<p>....ทั้งนี้เจ้าของบ้านจึงจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับด้านสถานที่ควรเพิ่มแสงสว่างทางเดินในที่มืดช่วงนักท่องเที่ยวผ่านในเวลากลางคืน จัดป้ายบอกทิศทาง รวมทั้งรักษาความสะอาดเรียบร้อยของหมู่บ้านก็จะเป็นจุดที่ประทับใจแก่ผู้เข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนได้.....</p>	E3

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางกรรณิการ์ สองเมือง
วันเดือนปีเกิด	17 มกราคม 2511
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 27 ถนนศรีทเวา ตำบลในเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ประธธุรกิจส่วนตัว
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กษิตีศอพาร์เมนท์ 27 ถนนศรีทเวา ตำบลในเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2523 ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประทุมรัตต์พิทยาคาร อำเภอประทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2526 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2529 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2532 รัฐศาสตร์บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2552 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขายุทธศาสตร์ การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด